

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • ŠT. 15. • 5. APRILA 1957 • LETO XVI. • CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

PRED VOLITVAMI V DELAVSKE SVETE

V PRVI VRSTI KADRI

PO ČIGAVI MALOMARNOSTI 80% PLAČE?

Niso redki primeri, da banke ustavijo redna izplačila tistim podjetjem, ki ne izpolnjujejo določenih obveznosti do skupnosti. V takih primerih dobe delavci in uslužbeni po tarifnem pravilniku le 80% plače. Razumljivo, da je takrat mnogo negotovanja, največkrat upravičenega, zlasti med delavci. Njihovemu delovnemu prizadevanju ni kaj očiti, dobro in na čas opravljajo svoje delo, normo dosegajo ali celo presega, in — za nagrado 80 odstotne plače! Z vsa pravico se vprašujemo: Po čigavi malomarnosti se je to zgodilo? Vrednotimo podjetje zvrstja krivdo na banko, računovodstvo na predpis in tako dalje. Nikomur se ničesar ne zgodi, nikogar ne kličejo na odgovornost.

Kaj pa sindikati? Zdi se, da največkrat tudi oni stoje ob strani. Ali pa je to prav? Nikakor ne.

Prav je, da si prizadevamo za vse večjo proizvodnjo in proizvodnost ter za boljše gospodarjenje. Saj vsi vemo, da od tega zavisi uspešnost blagostanje. Toda ali ni sestavni del gospodarjenja tudi v tem, da podjetje v redu in na čas izpolnjuje družbene obveznosti.

Prav je, da skrbimo, da bo delavec točno prihajal na delo, da točno izvršuje poverjeno mu delo, da izkoristi sleherni trenutek in vsako misel, da bo njegova proizvodnja čim večja in kakovost čim boljša. Toda prav bi bilo, da to velja tudi za upravnost vodstva kolektivov, da računovodstvo ne zaostaja, da je knjigovodstvo na tekočem, da komercialna pravčasno zagotovi prodajo blaga in nakup surovin.

Če delavec zamuja, ne opravi dela kot je treba, ne doseže postavljene norme, pokvari določeno stvar, vedno odgovarja in občuti to na lastni koži ko prejme manjšo nagrado za svoje delo.

Če pa knjigovodstvo in računovodstvo zaostane in zamudi rok za predložitve zaključnega računa in zato banka zapre račun podjetju, da delavci dobe 80% plače, se ne ukrene ničesar!

To morda ne prizadevamo v živo upravne vodstva, saj imajo ti običajno višje plače. Delavec, posebno tisti, čigar prejemki niso najvišji, mora dobro razmisliti kam in kako bo obrnil vsak dinar in se znajde ob taki priliki v prekleto neugodnem položaju, pa čeprav ve, da bo kasneje stvar urejena.

Da vsi taki primeri ustvarjajo kaj neugodno ozračje, ki vse prej ko spodbudno vpliva na proizvodnjo in tovariške odnose v kolektivu, ni treba posebej poudarjati.

To smo se namenili napisati, ker smo prav sedaj v jeku priprave na volitve delavskih svetov in kolektivi tudi na osnovi zaključnih računov ocenjujejo delo kolektivov kot celote in organov upravljanja posebej. Zato pa, da se je v preteklih kolektivnih dogodkih, da zaključnih računov še ni in da je prišlo do primerov, ki jih zgoraj navajamo. In če kdo, so sindikalne organizacije poklicane poiskati tiste, ki so krivi, da je do tega prišlo in o tem razpravljati pred vsem kolektivom ter ukreniti vse, da se v bodoče zaradi zgolj malomarnosti to ne bo več dogajalo.

Priprave na volitve delavskih svetov, so v polnem teku. Tudi tam, kjer so lani volili delavske svete in so menili, da je že pravno močan predlog, po katerem naj bi volili delavske svete na vsaki dve leti ter da jih vsled tega letošnji razpis ne zadeva, so spoznali svojo zmoto in se lotili priprave.

Naše stališče

V sindikatih smo tako ob razpisu letošnjih volitev razglasili, prvič, da smatramo pripravo in izvedbo volitev za svoje akcijsko opravilo v tem razdobju in drugič, da nam služi ta akcija kot ugodno izhodišče za priprave na prvi kongres delavskih svetov Jugoslavije in jo zato v celoti smatramo za njih bistveni sestavni del.

Pripravam in izvedbi volitev delavskih svetov smo določili tako mesto v delu naših organizacij vsled tega, ker: prvič, smatramo, da je ena izmed glavnih družbenih obveznosti sindikatov, da pomagajo pri razvoju, krepitvi in izpolnjevanju organov delavskega in družbenega upravljanja, saj je od praktičnega napredka tega organizma odvisna krepitev socialističnih družbenih razmerij;

drugič, ker ugotavljamo, da je pred nami cela vrsta neposrednih praktičnih opravil v zvezi z izboljševanjem v plačnem sistemu, organizaciji dela, delitvi narodnega dohodka itd. katerih glavno težo bodo morali izpeljati vprav delavski sveti;

tretjič, ker smo neposredno pred kongresom delavskih svetov Jugoslavije, na katerem bodo zborovali predstavniki iz vsakega izvoljenih članov delavskih svetov, ki pa pomeni prvo tako zborovanje v zgodovini delavskega gibanja sploh in je neverjetno pomembno za nadaljnjo krepitev delavskega upravljanja pri nas.

Od vsega začetka smo se v sindikatih zavedali, da bo vrednost dela, ki ga bodo pripeljali sindikati v tej akciji odvisna v prvi vrsti od tega, kako širok aktiv bo posegel v akcijo in s koliko resnostjo ter od tega, kako bo orientiran in pripravljen za to delo.

O tem je bilo že pisano in govorjeno. Tokrat se pomudimo z nekaj besedami le ob akcijskem geslu, s katerim smo izrazili željo, naj bi delavske svete pomladili.

Geslo, ki ni novo

To geslo ni novo. Nov naj bi bil le način, kako ga uresničiti. Če vsa leta doslej smo povajali, da je v delavskih svetih premalo mladih delavcev, da je starostno razmerje treba popraviti itd. Toda, to je postala neke vrste krilatica, ki smo se jo vsi navadili ponavljati ob takih prilikah, iz nje pa, žal, najčesteje nismo delali

nekih resnejših praktičnih akcijskih zaključkov. Tako je ostalo pri tem, da smo ob vsaki volitvah delavskih svetov v političnih pripravah govorili o mladih ljudeh, ki jih je treba voliti v delavske svete, pri sestavljanju kandidatnih list pa smo pozabili na to, oziroma dali prednost vsem mogočim drugim kriterijem: izbiri po poklicih, po obratih, po strokah itd. in pozabili na mladino.

S takim, samo propagandističnim načinom »pomlajevanja« delavskih svetov, kot kaže ne bomo prišli posebno daleč in nas za to ne more zadovoljiti. Potrebno bo, da ukrenemo še kaj drugega!

Zakaj pomladitev delavskih svetov?

Kakorkoli smo z ozirom na volitve s časom že na tesnem, vendar je svetovati naj bi si v gospodarskih organizacijah utrgali toliko časa in napravili vsaj najbolj bežen pregled nad družbeno dejavnostjo posameznih članov kolektiva. Tak pregled jim bo marsikaj pokazal. V večini gospodarskih organizacij bodo, recimo, spoznali tudi, da je določen krog delavcev zelo obremenjen z najrazličnejšimi družbenimi dolžnostmi in funkcijami, ostali, večinoma občutno širši krog delavcev pa, kot da ga družbeno udeleževanje sploh ne zanima.

Vzrokov za tako stanje je seveda veliko. Nekateri ter trditvi ugovarjajo, češ, dolžnosti in funkcije imajo tisti, ki se zanimajo in so aktivni, nimajo pa jih tisti, ki se ne zanimajo, ki ni niso aktivni. Po njihovem se tu ne da nič napraviti: aktivni naj pridno delajo, vsi skupaj pa čakajmo, da se bo število aktivnih povečalo. Kako? Na to nam omenjeni ne odgovarjajo. Vsekakor zadeva ni tako preprosta. Zlasti ni tako preprosta zato, ker se zdi, da marsikje še nismo dovolj razčistili pojma »neposredne delavske demokracije«, ki je mogoča samo tam, kjer družbeni činitelji praktično omogočajo in usposabljaajo slehernega delavca za praktično upravljanje. Podoba je namreč, da marsikdaj pozabimo na to, da ima organizem delavskega upravljanja že sam po sebi

dvojno, medsebojno neločljivo povezano poslanstvo: zagotoviti zrelo upravljanje gospodarstva in usposabljanje delavcev v upravljanju. Pri tem pa seveda ne gre le za usposabljanje nekega »ožjega delavskega predstavništva« za upravljanje, ampak gre za usposabljanje delavstva kot celote.

Nekateri preobremenjeni, drugi pa...

Vsekakor je treba resno razmisliti o krilaticah, ki jo ponekde dosledno uveljavljajo v praksi, da je treba v delavske svete voliti samo »sposobne delavce«. Kot kaže je ta krilatica dvorezen nož: ni ji ab-

(Nadaljevanje na 4. str.)

KAKO SE PRIPRAVLJAMO NA VOLITVE DELAVSKIH SVETOV IN NA PRVI KONGRES DELAVSKIH SVETOV JUGOSLAVIJE

ČAS JE KRATKO ODMERJEN

Minuli ponedeljek so odborniki Republiškega sveta in strokovnih odborov sindikatov Slovenije znova razpravljali o volitvah v delavske svete in o pripravah za prvi kongres delavskih svetov Jugoslavije. Razprava je bila živahna. Petnajst članov je poročalo o stvareh, ki so jih izvedeli na vseh okrajnih sindikalnih svetih, na 24 občinskih sindikalnih svetih, v 90 podružnicah in še na posameznih zborovanjih in konferencah, ki so jih vodstva sindikatov sklicala prav tiste dni. Povzemimo nekaj najbistvenejših ugotovitev teke posvetovanja.

Čeprav so priprave za volitve delavskih svetov ponekod šele v začetni fazi, drugod pa se predvsem pripravljajo na kongres delavskih svetov, sta ti dve akciji v glavnem zelo pestri in kolikor toliko organizirani. Okrajni in občinski sindikalni sveti so že sklicali vrsto konferenc, ponekod skupno s predstavniki kolektivov in sestali so se z odborniki Socialistične zveze delovnega ljudstva. »Na zunaj«, da tako rečemo, je torej prvi del priprave za volitve novih organov upravljanja tako rekoč zaključen. Seveda ne še povsod in ne povsem. Tam ne, kjer so s stvarmi odlašali. Premalo dejavnosti je še vedno ponekod tujiti znotraj samih kolektivov. Predvsem v manjših kolektivih še

niso »na tekočem«, kajti marsikje so čakali na »navodila« okrajnih in občinskih sindikalnih svetov (le zakaj se vprašamo, kajti razpis o volitvah je bil že zdavnaj objavljen, predpisi za volitve so znani, o stališčih sindikatov do volitev je že nekajkrat pisal naš list?). Torej ponekod so čakali na »navodila« nekateri sindikalni sveti (na primer v Celju, Ptuj, Mariboru) pa so o volitvah začeli razpravljati dokaj pozno. Prav zavoljo takšnega čakanja pa tudi delavski sveti dokaj počasi razpisujejo volitve. Med vsemi, ne da bi hvaležili, prednjači ljubljanski okraj. Več kot tri četrtine delavskih svetov je volitve že razpisalo. Drugod pa... no, naj nam številke povedo. V celjskem okra-

ju je volitve razpisala komaj tretjina delavskih svetov, v Ptuj, Mariboru 32, Kočevju 3, Trbovlje—Hrastniku 8, Novem mestu 27, Kopru 15, itd.

Vse več skupnih posvetovanj

Zato, da priprave ne potekajo še boljše, kot sicer teko, je mogoče reči tole: okrajni sindikalni sveti so spodbujali skrbel bolj za tehnično organizacijska opravila, ki jih sicer ne gre podcenjevati. Manj pa so skrbeli za tako imenovano splošno politično mobilizacijo kolektivov. In k temu še: ponekod so okrajni komiteji Zveze komunistov in okrajni odbori SZDL dajali nekako prednost pripravam za kongres delavskih svetov in niso obeh akcij, to je za volitve in kongres, povezovali, kar bi bilo povsem naravno. Zadnji čas pa je vse več skupnih posvetovanj, vse več občinskih sindikalnih svetov in odborov SZDL se posvetujejo skupno z delovnimi kolektivi, kako pripraviti to, kako organizirati ono stvar. Zato le, da ponekod v podeželskih občinah tudi v tej smeri priprave ne teko najboljše.

Tudi k tem skupnim konferencam velja reči besedo, dve. Ponekod so bile pomanjkljivo pripravljene. Obiskovalci se namreč niso dovolj temeljito pomenili o položaju v kolektivu, niso dovolj razčlenili dela organov upravljanja in pomanjkljivosti. Premalo so govorili o gospodarjenju v komunah, več o direktorjih in njihovi moralni pri trenutnem urejanju tarifne politike, več o tarifni politiki. Precej graje je bilo slišati glede potrjevanja tarifnih pravilnikov, in to ponekod upravičeno, saj je doslej potrjeno še prav malo tarifnih pravilnikov. Toda, če stvari pretehtamo, velja tudi ob takšnih primerih in nepravilnostih ocenjevati delo organov upravljanja, to kako so se uveljavili in kako uveljavljajo v podjetjih določene ukrepe.

O čem ponekod premalo govorijo

Na sestankih in zborovanjih za volitve v delavske svete in tudi, kjer so jih že sklicali za kongres delavskih svetov, na splošno premalo govorijo o ekonomskih vprašanjih, novih ukrepih, odnosih komun in podjetja. Videti je, da odborji in tehi vprašanj ne poznajo dovolj. To pa pomeni, da tudi v podjetjih nimajo dovolj analize o dosedanjem delu, in da so sindikalne podružnice ponekod še premalo aktivne. In prav sedaj je čas, da ves sindikalni aktiv poprime v podjetjih, da odborniki okrajnih in občinskih sindikalnih svetov poskrbe za dobre predvolilne sestanke, da na to opozarjajo osnovne organizacije, te naj skrbijo za razpravo z delavci o poslovnih poročilih, o gospodarjenju v podjetjih, o skupaj naj analize, zbirajo dosedanje delo delavskih svetov itd. Posebno pomoč velja nuditi manjšim kolektivom, kjer je stanje najslabše. Prav nič ali zelo malo namreč govorijo o volitvah v kolektivih, kjer

je zaposleno manj kot 30 članov. Toda tudi tam velja izvoliti organe upravljanja, — upravnne odbore, predsednika delavskega sveta — zato velja tem kolektivom pomagati, da volitve dobro izvedejo.

Nekateri okrajni odbori Socialistične zveze delovnega ljudstva in nekateri okrajni sindikalni sveti (Koper, Celje, Maribor, Ljubljana) so zadnji čas sestavili obširne teze o najvažnejših nalogah, o najvažnejših vprašanjih našega gospodarstva, o vlogi delavskega upravljanja, in jih posredovali odbornikom. Takšna pomoč je zelo koristna.

Živahne razprave o kandidatih

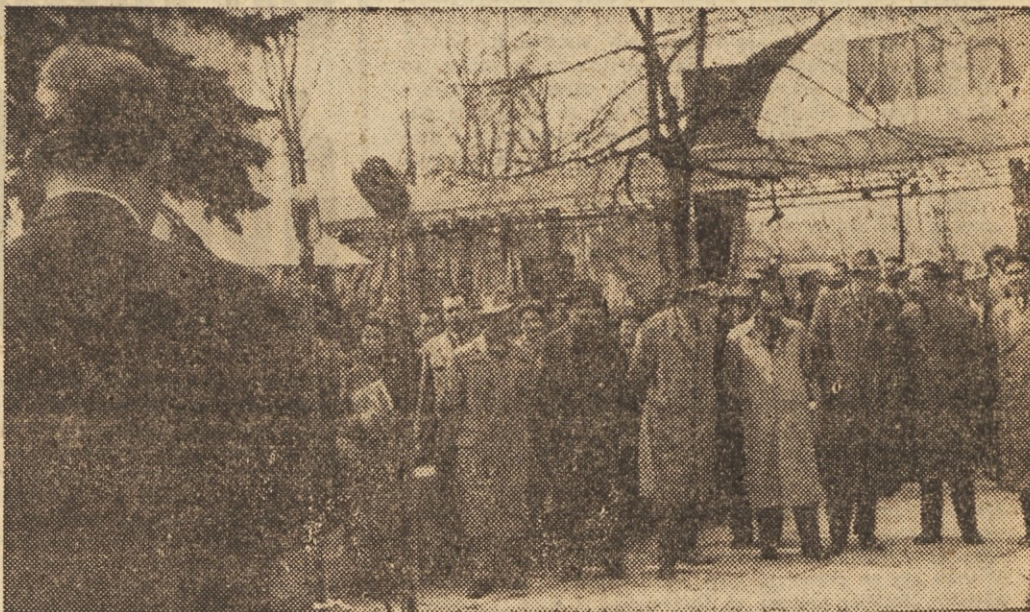
Hvale vredno je, da v kolektivih precej razpravljajo o kandidatih. Prav so storili tam, kjer so se na širšem političnem aktivu tovarne pomenili o kandidatih, se domenili za načela, kdo lahko kandidira v delavski svet, in pri tem upoštevali predvsem dobre, napredno mišleče delavce in delavke — ter si tako že vnaprej zagotavljajo tako vodstvo, ki bo kar najbolje gospodarilo. V nekaterih sindikalnih podružnicah pa so se odločili za staro metodo izbiranja kandidatov. Razpisali so ankete ali predlagajo kandidate po oddelkih. Ponekod so kandidatne liste dokaj obširne, saj predvidevajo tudi polovico več kandidatov kot pa bodo volili članov delavskih svetov. Zakaj? Najbrže zato, ker se ne morejo odločiti koga naj bi kandidirali, ker jim načela niso jasna ali ker jemljejo, da tako rečemo, volitve »prelahko«. Reči je treba, da v številnih delovnih kolektivih kandidirajo precej mladih delavcev. V Steklarni Rogaska Slatina na primer 16, v Hrastniški steklarni 13 mladincev in 13 žena, v Elektro Kranju 8 mladincev itd.

Res, prizadevati si je treba, da bodo razprave o kandidatih kar najbolj temeljite, kajti le tedaj bodo zagotovo izvoljeni v delavski svet najboljši delavci, tedaj bomo delavske svete pomladili. Število kandidatov naj ne bo preobsežno. Za predsednike delavskih svetov in upravnih odborov velja ob volitvah izvoliti predvsem delavce, (do sedaj je v vodstvih mnogo preveč uslužbencev).

Poglejmo kaj je novega v komuni, v vsej državi

Sedaj, ko je, da tako rečemo, »na zunaj« prvi del priprave zaključen, je pred nami najvažnejše opravilo znotraj kolektivov; predvolilni sestanki, zborovanja, analize, izbira kandidatov, tehnične priprave itd. Predvolilni sestanki bodo vsebinsko bogati, živahni, če bomo nanje povabili poslance, člane zborov proizvajalcev, zastopnike občin. Razprava se bo razširila na območje komun, na območje vsega našega gospodarstva in družbenega življenja; in prav sedaj se nam ponuja priložnost, da spodbudimo tehnično inteligenco v podjetjih, naj sestavijo analize o položaju podjetja, naj predlaga, kako in

(Nadaljevanje na 4. str.)

Vrata Gospodarskega razstavišča v Ljubljani so znova odprta. V paviljonih so razstavljeni izdelki številnih naših domačih tekstilnih tovarn in nekaterih tujih razstavljavcev. Tovarne številce razstavljajo oblike modelov ženske, moške in otroške obutve. Obiskovalci, ki jih je vsak dan precej na razstavišču, ugotavljajo, da se proizvodnja že precej ravna po željah potrošnikov. Toda videti je, da se hočejo proizvajalci potrošniku še bolj približati, si ga še bolj osvojiti. V paviljonih namreč nudijo obiskovalcem ankete liste z naslovi: »Želimo vedeti vaše mnenje! Nečemo delati z zavezanimi očmi!« Upajmo, da bodo proizvajalci pripombe in nasvete potrošnikov upoštevali ter nas bodo k letu osorej presenetili še s pestrejšo izbiro oblačil in obutve. (Na sliki: Na otvoritvi razstave, ki je bila minulo soboto, so prišli predstavniki oblasti, družbenih organizacij in delovnih kolektivov.)

ZVEZNI IZVRŠNI SVET JE SPREJEL OSNOVNA NAČELA ZA IZDELAVO PERSPEKTIVNEGA PLANA OSEBNE POTROŠNJE

Petletni plan?

Minuli teden je zasedel Zvezni izvršni svet. Sprejel je več gospodarskih predpisov in med drugim tudi osnovna načela za izdelavo perspektivnega plana osebne potrošnje. To je osnovni del našega novega petletnega plana, plana o razvoju našega gospodarskega življenja v razdobju od leta

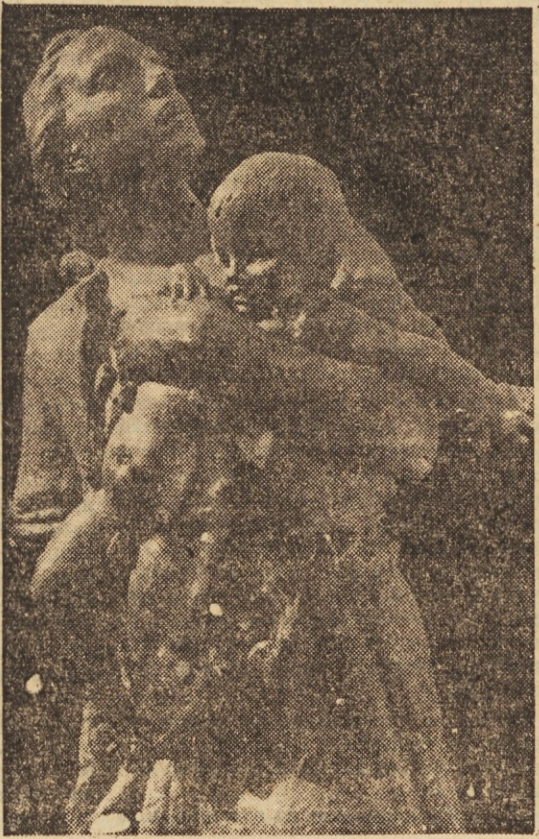
1957 do leta 1961. Letošnje leto bo torej s svojimi dosežki že del tega bodočega razvoja.

Res, spet se pripravljamo na petletni plan. Ne takšen plan, ki bi do potankosti predpisoval, koliko igel in kakšnih izdelov neka tovarna, kakšne modele čevljev naj izdelujemo itd., temveč plan, ki bo začr-

tal načela za tole gospodarskega življenja, plan, ki bo odprl perspektivo tako glede naglice kot smeri gibanja gospodarskega gibanja. Petletni plan bo vseboval osnovna načela o vzponu industrije, kmetijstva, prometa, osebne potrošnje, razvoja komunalnega življenja, zdravstva itd. v naslednjih letih.

Seveda takšne planiranje ni šala. Vsestransko velja analizirati gospodarstvo kot tudi druge plati življenja, ugotoviti stvarne možnosti in predvideti težave. Ugotoviti velja sedanje stanje na vsakem področju našega gospodarstva in življenja. In to zadnje opravilo gre pravzaprav že h kraju. V Zveznem zavodu za planiranje so že sestavili dokumentarno analizo dosedanjega gibanja gospodarstva. S pomočjo posebnih komisij pa je bilo skoraj vzporedno opravljeno še eno obsežno delo. Sestavljen je namreč vrsta elaboratov kot podlaga zveznim organom za razpravljanje in vzemljanje stališč o politiki nadaljnjega razvoja. Eden izmed prvih je na primer elaborat o osebni potrošnji. V kratkem pa lahko pričakujemo, da bo o nekaterih elaboratih našega perspektivnega gospodarskega plana — novega petletnega plana — razpravljala Zvezna ljudska skupščina. Seveda bo razprava tem temeljitejša, čimveč ljudi bo sodelovalo pri njej, čimveč pobud bo izšlo iz delavskih svetov in drugih organov družbenega upravljanja.

Dne 6. aprila 1941 so nemške, italijanske in druge hordе zahrbno napadle in okupirale našo državo. Jugoslovanska vojska je zaradi izdaje vladajoče buržoazije in strahopetnosti generalov, kapitulirala že po dvanajstih dneh. Simovičeva vlada je s kraljem vred in predstavniki protiljudskih klik, pobegnili v tujino. V državi sta ostali samo neoboroženo ljudstvo in Komunistična partija Jugoslavije, ki je vsekdar bila svojemu ljudstvu in domovini zvesta — na eni — in okupator na drugi strani. Tedaj je pričelo jugoslovansko ljudstvo pisati najstrašnejše, a vendar največkratneje in najplemenitejše strani svoje zgodovine. Pred zverstvi fašističnega okupatorja in njegovih prirepanikov je stopila na čelo svojega nesrečnega ljudstva in ga privedla v borbo za življenje, svobodno življenje delovnih ljudi. Slika: Dolinar Lojze: Preplah — Koliki strah pred nedavnim napadom seva in obraza matere, kolika odločnost je v njem, da reši sebe in svoje potomstvo pred uničenjem.

BRZOTAVKE

Belavski svet usnjarskega kombinata »KONUS« v Slovenskih Konjicah je na izrednem zasedanju razpisal volitve za nov delavski svet, ki bodo 18. aprila. Te dni pa razpisujejo volitve za nove delavske svete tudi v ostalih podjetjih v občini.

Osrednji delavski svet jeseniške železarnice je za razpisal volitve za nove organe delavskega upravljanja. 25. aprila bodo izvolili 67 članov v nov delavski svet. Razen tega bodo izvolili še 14 obratnih delavskih svetov. Doslej so jih imeli samo 11. Za nemoten potek volitev so izvolili potrebne komisije. Na pobudo osrednjega delavskega sveta in sindikalne organizacije so se organi gosposodarjenja jeseniške železarnice doslej posvetovali o nekaterih vprašanih tudi s predstavniki sorodnih kolektivov.

V Keramo-kemični industriji v Kamniku in sicer v obratih Keramika, Svit in Kalcat so prepsali osnutek za porazdelitvi v vse oddelke in tako omogočili vsemu kolektivu, da tega dobro prouči in sporoči komisiji pismene ali ustne pripombe glede osnutka.

V tovarni »Izolitirka« v Ljubljani so v vseh obratih sklicali množične sestanke in na njih razpravljali o korekturi tarifnega pravilnika. V podjetju so upoštevali pripombe članov kolektiva, ki so jih izrekli o tabeli tarifnih postavk oziroma o tarifnih postavkah. Tarifni pravilnik je usvojila sindikalna podružnica in šele potlej ga je potrdil delavski svet.

Na Slemu vrhu nad Skofjo Loko je bilo prvo sindikalno zimsko športno tekmovanje podjetij Elektrošporske skupnosti Slovenije. Tekmovanje je priredila sindikalna podružnica delavcev Elektromar Sava v Kranju. V tekmu sta se pomerila med seboj Murček iz podjetja Elektro Maribor okoli in Dobrovolje iz Elektro podjetja. Med starejšimi člani je zmagal Vlado Legvart. Zmagovalci v veslaškomu so bile: Jože Golobranc, Elektro-Slovenjgradec, Ivan Drnovšek, Elektro Trbovlje, Matjaz Svetina, Elektro-Zirovnica. Med starejšimi je zmagal Martin Kumar iz Termoelektrarne Šostanj. Skupno je v tekmu doseglo 53. v veslaškomu pa 45. tekmovalcev. Delavci iz elektrarn se torej kar vnamajo za smučarski šport.

Republiški odbor sindikata kemičnih delavcev je imel minuli mesec sejo predsedstva. Na seji so odborniki obravnavali vprašanja normiranja v podjetjih in strokovni vzgoji delavcev v kemični industriji. Seja je bila dobro pripravljena, saj so se zanj pripravili referenti pa tudi razprava je bila živahna. Ugotovili so, da bi lahko normirali se precej delovnih mest v kemični industriji. Za strokovno vzgojo delavcev ponudijo nimajo dovolj skrbni in tudi oblika vzgoje ni najprimernejša. Seja je zato tako uspešna, ker so odborniki pred njo gradivo temeljito proučili in so o vsem tem lahko razpravljali na seji.

Na seji upravnega odbora Sveta Svobod in prosvetnih društev okraja Kranj so se odborniki menili o izobraževanju. Sklenili so, da bi veljalo letos ustanoviti delavske šole in šole za igralce-amaterje, razen tega pa ustanoviti tudi klub glasbenih delavcev. Novemu desetčlanskemu upravnemu odboru naseljuje tovariš Ivo Ševčičar. — I. V.

Okrajni sindikalni svet Celje je na eni zadnjih konferenc obravnaval vprašanje tarifne politike. Posamezni odborniki so grajali počasno sestavljanje tarifnih pravilnikov. Iz razprave je bilo mogoče pozvesti, da niso bili vsi odborniki dovolj seznanjeni s stališči sindikatov, čeprav je naš list o tem nenehno pisal.

V kranskem okraju bodo izvolili za kongres delavskih svetov 30 delegatov. Okrajni sindikalni svet je sklenil prirediti za delegate dvodnevni seminar, na katerem bodo proučili vprašanja s področja delavskega gospodarjenja. — I. V.

Občinski sindikalni svet Podvelka je na zadnji seji obravnaval vprašanje delavskega tiska. Izvolil je petčlanski odbor »Delavske enotnosti«, ki bo priredil razgovore o listu, pridobival dopisnike, zbiral informacije itd.

Dramska sekcija DPD Svoboda v Kranjski gori je pred dnevi uprizorila komedijo »Vzorni soprog«, ki jo je režiral Ivan Marinko, scene pa je posodilo jeseniško gledališče. — I. V.

Pevski zbor tovarne pohištva v Novi Gorici je imel zelo uspešne koncerte v Novi Gorici in Sempetru. 7. aprila bo gostoval v Ljubljani kot gost železničarskega sindikalnega kulturno-umetniškega društva »Tine Rožanec«.

Na rednem zasedanju delavskega sveta v tovarni »Plamen« v Kropi so člani razpravljali o letošnjem proizvodnem planu in tarifni politiki ter zaključnem računu za minulo leto. Razpisali so tudi volitve v nov delavski svet. — I. V.

Minuli teden je bila četrta seja Okrajnega sindikalnega sveta Maribor. Odborniki so razpravljali o potrjevanju tarifnih pravilnikov, o pripravi na volitve delavskih svetov in pripravi na prvi kongres delavskih svetov. Okrajni sindikalni svet je prejel doslej 134 tarifnih pravilnikov in jih potrdil 120. V nekaterih občinah, na primer Rače, Lenart, Črna itd. sindikalni sveti še niso dobili pobene tarifnega pravilnika. Manjša podjetja so tarifne pravilnike skrbneje sestavljali kot večja. Na seji so opozorili na škodljivost zavlačevanja razpisov volitev v nove delavske svete. Od 298 gosposodarskih organizacij je volitve razpisalo le 32 podjetij.

Minuli teden je bila v Kranju letna konferenca mladinske organizacije. Delegati so na konferenci razpravljali tudi o delavskem gospodarjenju. Na območju kranske občine je v delavskih svetih nad 200 mladincev in mladink. — I. V.

Dramska skupina DPD Svobode v Postojni je uprizorila dramo Molčeca usta. Drama je zelo uspešna, čeprav so igrali nekateri mladi igralci šele prvič.

Prosvetno društvo Kalc na Baču združuje 85 članov. Pevski zbor je med najdelavnejšimi sekcijami. Zbor šteje 40 članov. Dramska sekcija pripravlja Linhartovo Zupanovo Misko. Društvo je mislilo prirediti tudi več predavanj, zlasti s področja kmetijskega gospodarstva. Za predavatelje so zaprosili okrajno združenje zvez, okraj, kmetijsko združenje, vendar brez uspeha. Upajo, da jim bo v bodoče bolj pomagala ljudska univerza v Postojni.

Sindikalni odborniki s področja konjiške občine so na zadnjem posvetovanju razpravljali o pripravi na volitve delavskih svetov in kongresa delavskih svetov. Sklenili so temeljito analizirati delo delavskih svetov na področju konjiške občine. V podjetjih se namreč največkrat zadovoljujejo s splošnimi ocenami. Sindikalne organizacije hočejo tako z dobro proučenimi predlogi pomagati delegatom, da bodo lahko na kongresu aktivno delovali in da bodo sklepi kongresa čimboljše napotilo za nadaljnja dela. — V. L.

Odborniki sindikalnih organizacij konjiških podjetij so že razpravljali o razširitvi »Delavske enotnosti«. Člani vseh podružnic prejemajo le nekaj nad sto izvodov časopisa. Največ naročnikov je v tovarni usnja KONUS. Glede vsebine so med drugim menili, da bi bilo dobro, če bi list večkrat objavljal krajše razgovore s posameznimi delavci, sindikalnimi odborniki in člani organov upravljanja o raznih vprašanih v podjetjih, krajih ali občinah. Ob zaključku posvetovanja so sklenili opozoriti tiste sindikalne podružnice, ki še niso izvolile poverjenikov za Delavsko enotnost, naj jih izvolijo. Tokrat so izvolili poverjenika za Delavsko enotnost tudi pri sindikalnem svetu. — V. L.

V TOVARNI KOLES »ROG« SO IZVEDLI ANKETO, V KATERI SO IZBRALI KANDIDATE

Le najboljše v delavski svet

Noben izmed skoraj 500 delavcev tovarne koles »Rog« ni prezrl velikega lepaka na razglasni deski: Volitve novega delavskega sveta bodo 15. aprila 1957.

Vesko jutro, tri dni pred pričetkom dela, dopoldan v odmoru, ali pa po drugi uri, po končanem delu, so stale pred serznimi volilnih upravičencev skupine delavcev. Odhajali so, ko so našli na seznamu svoje ime. Če ga ne bi bilo, bi pomenilo, da ne bi mogli voliti. To pa že ni! Te pravice se jih ne more odreči. Kontrola je bila stroga. Izkazalo pa se je, da je petčlanska komisija za sestavo seznamov volivcev dobro opravila svojo nalogo.

Pristopil sem k vratarju: »Rad bi govoril s predsednikom sindikata.«

»A, tako, s predsednikom sindikata.«

Zavrtel je številčnice na telefonskem aparatu, jaz pa sem takoj na dvorišču tovarne, ki je znana ne samo v Sloveniji, temveč po vsej Jugoslaviji. Saj vem kakšen ugled so si pridobila Rogova kolesa. Povsod jih iščejo, le da jih je težko dobiti. Posebno v Ljubljani, čeprav je tovarna tu. Vsek dan izdelajo okoli 100 koles, toda to je še zdaleč premalo. Povpraševanje

je vedno večje. V tovarni, ki je sšujena med Ljubljano in Trubarjevo cesto, ne bodo mogli mnogo povedati proizvodnje. Morda za 10%. S prostom so na tistem, se sreča, da je povpraševanje po kolesih tolikšno, saj skladišča za svoje izdelke niti nimajo.

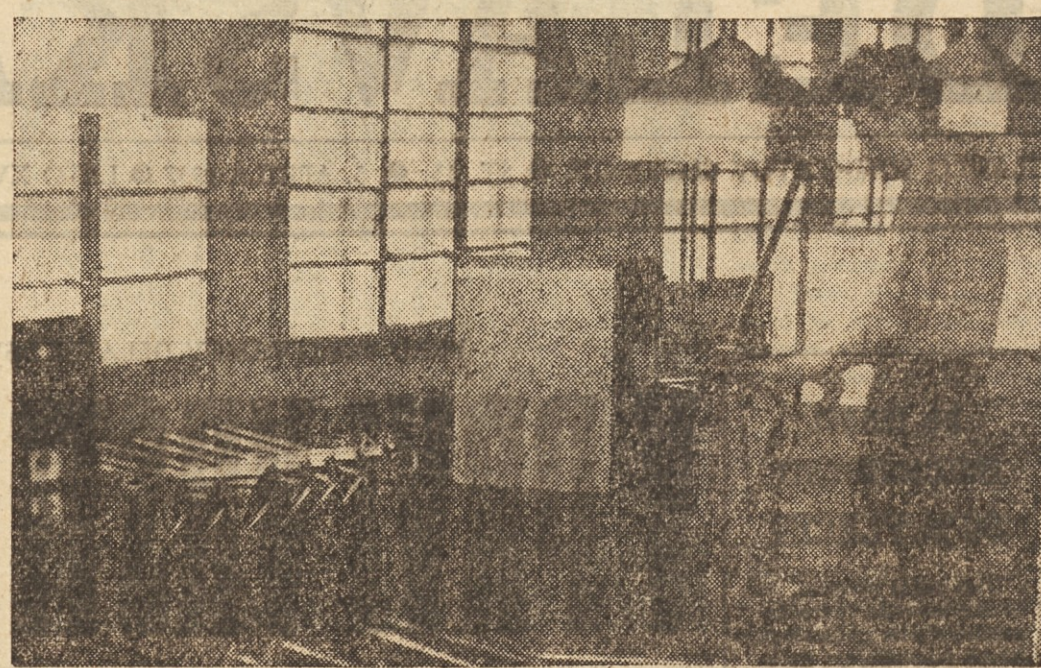
Stopal sem pod trnadstropnim poslopjem. Predsednika sindikata še vedno ni bilo. Prišel sem do stojala za kolesa, kjer delavci in delavke puščajo svoja vozila. Torej mnogi se tu v tovarno vozijo od daleč. Ogledoval sem si kolesa. Bila so raznih znamk, zdela pa se mi je, da je bilo med njimi največ Rogovih. Prav...

Obrnil sem se in se znova vrnil na dvorišče. Prišel sem do velikega belega pravokotnika. Očitno pripravljajo igranje za odbojko.

Prav tedaj mi je prišel nasproti predsednik sindikata tov. Franc Hribar. V svoji delovni obleki z zaščitnimi gumijastimi rokavicami na rokah.

»Nisem mogel preje priti. Takoj se moram vrniti na delovno mesto. Ali bi se hoteli pomeniti s tajnikom?«

Seveda, kako ne bi. Tovariš ima normirano delo, še več v oddelku imajo kolektivno normo — zakaj bi jih trpel zaradi enega samega intervjuja...

Tako sem se seznanil s tajnikom izvršnega odbora sindikalne podružnice, tovaršem Karlom Cerjakom.

Povzpela sva se v tretje nadstropje in stopila v sindikalno sobo.

»To je edini naš prostor. Premajhen je. Še najbolj primeren je za seje. Sestanke imamo po oddelkih, kar v obratih. — Tu vadi, redno vsak teden, tudi pevski zbor, ki šteje 25 članov, vodi pa ga podpolkovnik Bela Stajner. Sedaj se pripravljajo za prvi maj. Potem še dramska sekcija, pa naš orkester...«

Precej listov sem popisal. Kazalec na uri se je že pomaknil čez drugo uro, ko se nama je pridružil še predsednik sindikalne podružnice. Vprašal sem, kako se pripravljajo na volitve delavskega sveta.

»Delavski svet je že izvolil volilno komisijo, ki šteje 5 članov. Naši delavci se zelo zanimajo za letošnje volitve. Tudi izvršni odbor sindikalne podružnice je imel dolg sestanek, na katerem smo razpravljali o volitvah delavskega sveta. Izvolili smo sedemčlansko komisijo za izbor kandidatov. Seveda pa bo ta komisija svoje listo predložila članstvu v razpravo. Upamo, da jo bo članstvo sprejelo, saj jo bo dejansko tudi sama sestavilo. Kandidatna komisija ima

bolj tehnično opravilo. Izvršni odbor sindikalne podružnice je skupno z delavskim svetom predlagal ukrep, ki res zagotavlja največjo demokratičnost volitev. Naša tovarna je kar velika. Okoli 500 delavcev ni kar tako. Tisti iz montaže, ki so v tretjem nadstropju, ne poznajo vseh svojih tovarišev iz drugih oddelkov, na primer iz stiskalnice, ki je v pritličju. Zeleni bi, da se pri volitvah ne bi dogajalo več tako: delavci volivci so podčrtavali na listi najprej tiste, katere so poznali. Pozneje pa tudi ostale »nepoznane« kar po vrsti, dokler niso »nabrali« potrebno število članov delavskega sveta.

Letos bomo to preprečili predvsem s tem, da bomo tovarno razdelili na pet volilnih okolišev, ki bodo obsegali oddelke, ki so skupaj in v katerih se ljudje med seboj poznajo. In v vsakem okolišu bodo izvolili svoje kandidate, in sicer — z anketo.

V ponedeljek zjutraj bomo razdelili vsakemu članu našega kolektiva anketni listič z desetimi vprašanji, na katere bo še isti dan odgovoril in ga po delu oddal. Radi bi, da bi delavci odgovorili na naslednja vprašanja: ali je dosednji delavski svet izpolnil naloge, katere mu je zaupal kolektiv? Ali so člani delavskega sveta dovolj pojasnjevali in razlagali članom kolektiva sklepe delavskega sveta? Zanimajo nas pripombe naših ljudi o delu svojega delavskega sveta, zanimajo predlogi za bodoče delo, katerim starim članom delavskega sveta bi znova izkazali zaupanje in jih spet izvolili v delavski svet? Nekateri naši starejši tovariši so preobremenjeni s številnimi funkcijami, v tovarni pa imamo 197 mladincev in več kot polovico žena, ki še niso dovolj zajete v delo raznih organizacij. Res je sicer, da je polovica članov našega dosedanjega delavskega sveta starih pod 25 let in da tudi v vsakem odboru ali komisiji sodeluje saj po ena žena. Vendar imamo v anketi vprašanja tudi o tem, ali je anketirani pripravljen sodelovati v delavskem svetu, ali je že bil v naši tovarni ali pa kjerkoli drugod član delavskega sveta? Končno pa, najvažnejše, katere tovariše iz svojega oddelka predlaga za novi delavski svet. Vprašani mora upoštevati, da lahko na vsakih deset ljudi predlaga enega kandidata. Po

odgovorih na ta vprašanja bo kandidatna komisija sestavila kandidatno listo. Izvršni odbor sindikalne podružnice bo na to sklical sestanke po oddelkih, na katerih bodo nato skupno še enkrat »prereševali« kandidate.

V anketi bodo prav tako dobili odgovor na vprašanje, kaj mislijo ljudje o celotnem poslovanju v podjetju in še posebej, mnenje članov sindikata o delu svoje sindikalne podružnice.

Seveda, anketa bo anonimna. To sta mi povedala tovariša Hribar in Cerjak.

Priprčan sem, da bodo v »Rogu« izvolili dober delavski svet, tako kot vseh predhodnih, kjer se na volitve resno pripravljajo, kjer so sindikati dejavni.

Se neka: ko sem odhajal iz tovarne, me je vratar strogo opomnil:

»Čujte vi, kakaj se niste javili pri sekretarju podjetja? Sekretar...«

»Zakaj pa mi niste povedali, kakšen red je pri vas?« sem odgovoril.

Ostal pa sem brez odgovora. Vratar me je hudo pogledal, pa mi je vseeno odzdravil na pozdrav, preden me je izpuštil iz tovarne.

D. D.

OD DOBRIH ČLANOV DELAVSKIH SVETOV JE ODVISEN USPEH PODJETJA

Delavski svet Tovarne čokolade in likerjev Brestanica je imel dne 30. marca 1957 sestanek, na katerem je obravnaval nove volitve delavskih svetov in upravnih odborov. Na svojem sestanku je sklenil, da naj bi letos volili delavski svet, ki bo šteje 11 članov (do sedaj je bil celotni kolektiv delavski svet), a upravni odbor 5 članov. Sestavljena je bila tudi kandidatna lista v katero so bili predlagani najboljši člani kolektiva. Kajti le od dobrih članov delavskih svetov in upravnih odborov je odvisen uspeh poslovanja v podjetju in z dobrih gospodarjenjem se tudi odpravljajo napake in nepravilnosti v sami gosposodarski organizaciji, ki se rade pojavljajo.

Sklenjeno je bilo, da bodo volitve delavskega sveta dne 12. aprila. Izvoljena je bila tudi komisija za sestavo letnega poročila, ki ga bo podal delavski svet na predvolilnem sestanku.

K. S.

Kako naj delavec razume?

Eni pravijo: Kako naj delavec razume zaključni račun, kaj on ve o skladih, saj je vse tako zamotano, toliko je predpisov, da jih še strokovnjaki komaj poznajo...

Drugi pa: Saj bi še šlo, če bi povedali po domače, na razumljiv način tako pa, nič ti ne dajo vnaprej, samo o konjih, partijah in pozicijah govore in številke nastavajo...

Seveda, na ta način ni mogoče priti naprej glede pojasnitve zaključnih računov ne članom organov upravljanja, še manj pa zaposlenim. Treba je boljši način. In tega se prav gotovo ponekod tudi poslužujejo. Poglejmo primere.

V kemični tovarni v Hrastniku

so napisali na nekaj straneh postavke zaključnega računa in vse to izročili članom delavskega sveta. Saj ne podcenjujemo tisto, kar piše zgoraj pri bilančah: debet, kredit, potem še črta navzdol in navzgor in spodaj se vse izravna s istimi številkami. To je gotovo prav in po predpisih. Toda stvari je treba kolektivno prikazati na razumljiv način. To so storiли tudi v Kemični tovarni, ko so člani delavskega sveta govorili o zaključnem računu podjetja na podlagi razčlenjenega pregleda.

Vsak zaposleni je mogel videti, koliko so na primer izplačali za bolniške izostanke do 7 dni. Ta vsota je znašala nekaj nad pol milijona dinarjev. Poleg tega pa so zaradi višjega odstotka bolezenskih izostankov plačali še dopolnilni prispevek, ki je znašal lani 1.337.834 dinarjev. V pregledu je bila navedena tudi razdelitev celotnega dobička takona zvezni del, sklad za samostojno razpolaganje itd. ter na del, ki so ga izplačali zaposlenim. Ta vsota je znašala 4,8 milijona dinarjev. Celoten dobiček pa je bil seveda precej višji, saj so dosegli 88 milijonov dinarjev. Kolektiv je videl, kdo vse in koliko je kdo iz te skupne vsote prejel.

V strojni tovarni v Trbovljah

V strojni tovarni v Trbovljah pa so bili še bolj temeljit. Prav razumljivo so vse prikazali na grafikoni. Celo bilanca je »razbita« na stolpce in kroge, ki so narisani na posrednih velikih polah, ob njih pa so navedene vsote ter najpo-

trebnejše besedilo. In s temi grafikoni so šli iz oddelka v oddelke ter seznanjali zaposlene z uspehi lanskega leta poslovanja. Ne napisem človek mora tako »bilanca« razumeti! Videli so, kakšna sredstva so dali za material, za plače, za družbene dajatve, kakšno so bili dohodki in ob koncu leta stanje dohodkov. Vse lepo, nazorno, jasno in razumljivo. Na ta način so prikazali tudi deleže vsilke, videli so, kakšne so plače po tarifnem pravilniku, koliko so prejeli zaradi dela po učinku in podobno.

Cepprav imajo podobne pregledne šte in tam, moramo vendarle ugotoviti da tako poljubnega prizadevanja manjka

v naših kolektivih. Od suhoparnega čitanja bilanc seveda ne moremo kaj koristnega imeti, številke je treba razumeti in v njih je treba videti rezultate poslovanja, kar moremo na podlagi takih pregledov in primernih besed vsakor doseči. Republiški svet ZSS je v Biltenu številka 10 pred kratkim pozval organe delavskega upravljanja, da seznajajo kolektive z zaključnimi računi, ker so ti »najpomembnejši dokument gosposodarjenja«. Še vedno je čas, da to koristno izvedemo, saj so prav predvolilni sestanki primeren za obravnavanje poslovanja podjetij v preteklem letu.

OB ROBU DOGODKOV

Čas je za dejanja

Šest predlogov pred Podkomitejem za razorožitev

V dneh, ko ameriški desničarski senator Knowland grozi z atomskim orožjem, ko Britanci pripravljajo eksplozivno vodikove bombe na Božičnih otokih, ko v Washingtonu razmišljajo o upostavitvi atomskih oporišč v Aziji in Evropi in ko Bulganin piše opozorilna pisma ministrskemu predsednikom držav Atlantskega pakta, zaseda v Londonu ena najvažnejših komisij Združenih narodov — Podkomitej za razorožitev.

Člani Podkomiteja za razorožitev — predstavniki ameriške, sovjetske, britanske, francoske in kanadske vlade — so se v poveljnih letih nič kolikokrat sestali. Njihovi sestanki pa so imeli do 1953. leta predvsem propagandno-politični značaj. Sklicevali so jih zato, da bi obtoževali drug drugega, izkoristili trenutke nasprotikovne slabosti, hvalili posamezne razorožitvene načrte in si prizadevali čimbolj zamotati ta važen mednarodni problem. Medtem pa sta se oba bloka do zob oborožila z najnevarnejšim orožjem, kar ga je kdaj poznalo človeštvo, z orožjem, ki grozi, da bo uničilo vse pridobitve civilizacije.

Mednarodno popuščanje, ki je lani in predlanskim nekoliko omililo blokovska nasprotja, je pozitivno vplivalo tudi na problem razorožitve. Posamezne države so se odpovedale svojim togim stališčem, prišlo je do obojestranskega popuščanja, okrepile so se kompromisne težnje.

Oba bloka sta danes že tako močno in enako oborožena, da v primeru vojne sploh ne bi bilo zmagovalca. Svetovna vojna z vsem orožjem, ki ga imata na

razpolago, bi obema prizadejala izredno hude rane, ki bi jih morala zdraviti leta in leta. Še bolj verjetno pa je, da bi nova vojna do temeljev porušila vsa središča civilizacije in pahnila človeštvo (kolikor bi ga ostalo) za več stoletij nazaj.

Razen tega pa oboroževanje tudi ogromno stane. To je breme, ki ga nobena država ne more nositi brez večjih posledic gosposodarskega in socialnega značaja. Oborožitvena tekma kot mora leži na vseh državah. Bolj protij te nesmiselnosti in nevarni tekmi je zajel že vse narode. Strah pred grozotnimi posledicami morebitne vojne in želja po hitrejšem gosposodarskem razvoju ter dvigu življenjske ravni, želja po izkoristitvi pridobitev najmodernejše tehnike v korist človeštva, sta tako močna, da morajo vlade velesil resneje kot prej iskati izhod iz oborožitvenega labirinta.

Razorožitev bi lahko ogromno koristila vsem narodom. Vsek že najmanjši korak v tej smeri bi omogočil nove pomirjevalne ukrepe, nove rešitve na področju mednarodnih odnosov. Zagotovil bi večjo varnost vsem državam, omogočil hitrejši mirnodobski razvoj gosposodarstva, hitrejši dvig življenjske ravni delovnih ljudi in tudi večjo gosposodarsko pomoč mladim državam, ki so se šele osvobodile iz z ogromnimi težavami rešujejo svoje gosposodarske probleme.

Zato je razumljivo, da vlada za londonski sestanek Podkomiteja za razorožitev veliko zanimanje v vseh državah sveta.

Pred Podkomitejem za razorožitev je

kar šest predlogov. Med njimi ni velikih razlik. Ugotavljamo celo, da so si zelo podobni, tudi tisti, ki sta jih predložili obe skrajni strani.

Prvi trije predlogi so pravzaprav opomnili velesilam, naj problem razorožitve začno reševati s konkretnimi ukrepi.

Predlog Kanade, Norveške in Japonske govori le o omejitvi nuklearnih preizkusov, predlog Indije pa se zavzema za popolno prenevanje eksperimentov z atomskimi in vodikovimi bombami.

Oba omenjena predloga sta izraz nezadovoljstva narodov zaradi vedno bolj pogostih nuklearnih preizkusov, ki zastrupljajo splošno politično razpoloženje na svetu, in tudi ozračje, kar lahko resno škoduje človestvu.

Japonska, okoli katere navadno najraje preizkušajo nuklearno orožje, je v »dnjih mesecih večkrat uradno protestirala proti preizkusnim atomskim eksplozijam vseh velesil. Velika Britanija je njen protest zavrnila, in kot smo že poročali, bo v kratkem vrgla na Božične otoke svojo prvo vodikovo bombo. Sovjetska vlada se je z japonskim protestom strinjala, izjavila pa je, da ne more storiti ničesar, dokler tudi druge velesile ne bodo prenehale preizkušati atomske in vodikove bombe.

V prvo skupino lahko štejemo tudi jugoslovanski predlog. Jugoslavija si prizadeva, da bi prišlo do splošne razorožitve, ker je to v skladu z njeno dosledno politiko miru in miroljubnega sodelovanja med državami in narodi, obenem pa se zaveda, da je ta naloga zelo težavna in zato predlaga, naj velesile temeljito prestudirajo vse razorožitvene predloge in takoj začno ukrepati. V začetku bi na primer velesile lahko sklenile, da svojih armad ne bodo povečale. To bi bil prvi korak, ki je že danes možen, kajti računati moramo na veliko nezaupanje med velesilami, ki bi sicer želele zmanjšati oborožitveno

Kako sem pisal reportažo

Zadnjič sem za »Delavsko enotnost« napisal reportažo o razmerah v nekaterih delavskih podjetjih, ki sem ga imenoval »Klobasaprom«. Vse bi bilo v redu, če ne bi bil Zagorjan in se ne bi, ker ljubim odkrito besedo, pod reportažo tudi podpisal. Zaradi tega pa je nastal pri zagorskih mesarjih vik in krik.

Uslužbeni klavnice v Zagorju so, začudeno, v tej reportaži našli sebi. Ko so izvedeli, kaj je objavljeno o »Klobasapromu«, so letali po vsem Zagorju, da bi dobili »Delavsko enotnost«. Potem se je po Zagorju marsikaj govorilo o članku in o meni. Nekdo mi je celo zabrusil, naj se pazim, sicer... Ta »gonja« je za nekaj časa ponehala, potem pa sem 18. marca prejel priporočeno pismo odvetnika M. M. iz Celja:

»Tovariš Lipovšek!

Zastopam Ino Janka, poslovodjo Mestne klavnice v Zagorju, ki mi je predložil članek, oziroma reportažo, ki je bila objavljena v »Delavski enotnosti« št. 16, od 1. marca 1957 na strani 6 pod naslovom »Klobasaprom«. To reportažo ste Vi objavili, v njej pa ste grobo obrekovali Mestno klavnico v Zagorju, kar je lahko zaključeval vsak Zagorjan. Čeprav v reportaži z imenom ne omenite kraja, niti s pravinim podjetjem podjetja, pa je domačinom povsem jasno, da ste imeli v mislih Mestno klavnico v Zagorju in leti vse nanjo. Na to je bilo moči vsakemu približno poznavaocu razmer zaključiti že z ozirom na to, da je reportaža podpisana z Vašim imenom. Vi pa ste v Zagorju poznani kot Zagorjan. Poleg tega je Zagorjanom zlasti znano Vaše dopisovanje tudi po članku, ki ste ga objavili 11. januarja letos v Slovenskem poročevalcu na strani 4, v katerem je v naslovu omenjate, da delajo zagorski mesarji kar po svoje, poleg tega pa ste svojem podpisu dodali še kraj Vasega bivališča (! — op. pisca).

Iz tega je torej jasno, da je marsikdo lahko točno vedel, katero podjetje mislite v Vaši reportaži.

Ne da bi se spuščal v celotno vsebino, pa vendar iz nje izseva ne le nekaj neresničnih dogodkov, temveč opuščenost nekaj nekaj neresničnih pripetljivosti, ki pomenijo grobo žalitev podjetja in njegovih uslužbencev. Glede na to Vas v ljudno pozivam, da objavite v prvi prihodnji številki Delavske enotnosti na isti strani in pod istim naslovom popravke sledeče vsebine: Podpisani Lipovšek Marjan izjavljam, da v reportaži »Klobasaprom«, ki sem jo objavil v 10 številki Delavske enotnosti pod istim naslovom v odstavku v katerem pravim, da je nakupovalec mimogrede zaslužil dvajset tisočkov, nisem mislil na podjetje Mestna klavnica v Zagorju, kakor bi lahko pazilj bralac zaključeval po mojem prebivališču. Ta članek se ne tiče delo-

vanja »Mestne klavnice Zagorje«, temveč tudi drugih podjetij in so nekatere razmere morda res pretirano opisane, kar gre pač za reportažo. Nimam pa nikake osnove za trditev, da sta se poslovodja tega podjetja in njegov uslužbenec dogovorila, da bosta vzela vsak po petdeset tisočkov, kajti o takem razgovoru mi ni ničesar znanega. Po informacijah, ki sem jih dobil, je upravni odbor tega podjetja delil dobiček le v višini od 5.000 do 20.000 din!

Pod popravkom mora biti prav tako objavljeno Vaše ime, pri čemer želim dodati, da me je moj klient informiral, da je kak dogovor med njim in kakim uslužbencem absolutno izmišljen in neresničen in da je bil dobiček razdeljen pri njih le v omejenih višini. Ta popravek morate seveda objaviti na lastne stroške, istočasno pa poravnati stroške moje pisarne v znesku 365.— din. V kolikor članek ne boste objavili, pravilno popravka, bo Ino Janko proti Vam vložil tožbo zaradi obrekovanja po tiskovnem zakonu. Vsekakor bo tožba nerodna zadeva, pri čemer s svoje strani nimam, da so pogoji, ki jih nudi Ino ugodni in za vas sprejemljivi.

S spoštovanjem!

Sledi podpis

Pismo me ni prav nič začudilo, saj sem ga po vsem tem, kar sem slišal, tudi pričakoval. Začudila pa me je vsebina in obtožba. Vedel sem, da si bodo pri zagorski klavnici na moj račun in na moje ime skušali popraviti svoj ugled. Moj odgovor na pismo advokata je bil kratak: Zahtevanega popravka ne objavim in ne poravnam stroške pisarne odvetnika v znesku 365 dinarjev.

Ne zdi se mi potrebno, da bi izpodbijal navedbe v pismu. Zelim pa, če so se, že uslužbeni klavnice čutili prizadete, povedati le to:

1. Poslovanje klavnice v Zagorju ni najboljšo. Kolikor kot gospodinj in vsi, ki kupujejo meso in mesne izdelke, naj bodo priročno. Mnogo je bilo ljudi, ki so me ustavili na cesti in mi tarnali, da so dobili premalo mesa, da je bilo veliko preveč kosti, da se je preveč računalno. Niso redki primeri, da uslužbeni stranko grdo odpravijo, predvsem zato, ker je v Zagorju Klavnica edino te vrste podjetje in zato lahko posluje, kakor se ji zljubi.

2. Lani poleti sem v »Slovenskem poročevalcu« obsojil primer, ko je uslužbenec Klavnice Zagorje Stefan Košir udaril 70 letno Marijo Drnovšek v prodajalni zato, ker ni hotela vzeti mesa, ki ga ji je pripilil. Ob koncu sem objavil pripis in zahteval vseh prebivalcev Zagorja, da tako dejanje uslužbenca Klavnice uprava kaznuje in rezultat tega obitavi v časopisu. Tega pa do danes še ni bilo nikjer opaziti.

3. V januarju letos sem v »Slovenskem poročevalcu« pri-

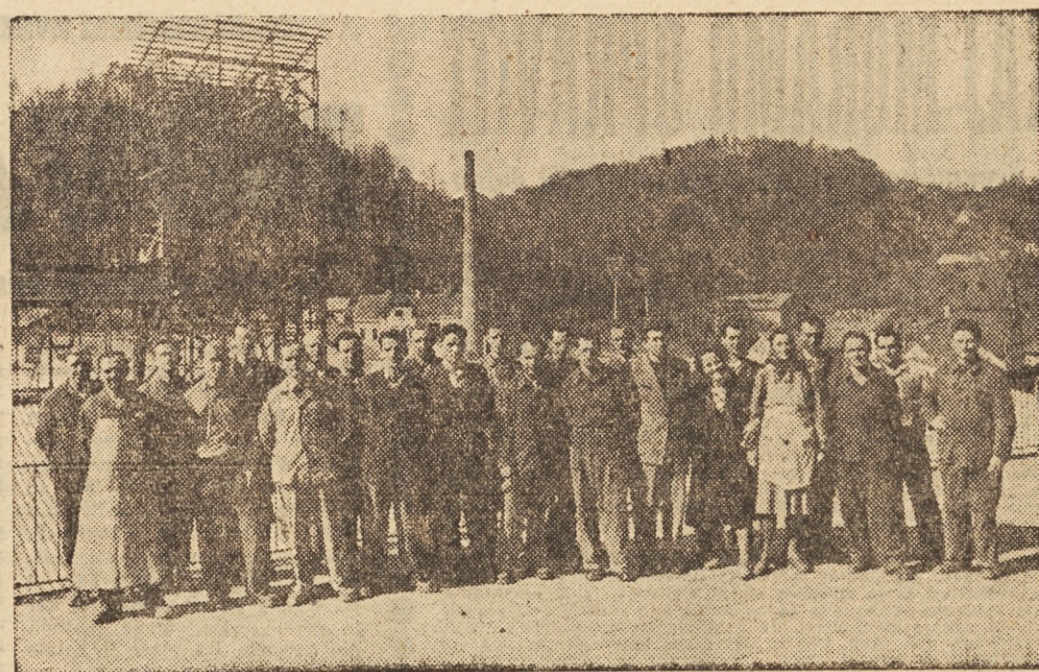
stavljal članek »Zagorski mesarji kar po svoje«. V njem sem pisal o poslovanju zagorskih mesarjev, ki je zadnje čase večkrat predmet razprav na raznih sešanjih, sestankih in sindikalnih zborovanjih. Dejal sem, da vse okoliščine kažejo, da bo treba v klavnici Zagorje temeljite kontrole in revizije poslovanja. Na osnovi česa sem prišel do takega zaključka? V poročilu o delu Klavnice Zagorje, poročilo je bilo dostavljeno občinskemu sindikalnemu svetu, navedajo, da delavski svet in upravni odbor podjetja soroti rešujejo vse tekoče zadeve (samo kate- re)? Nadalje navedajo, da se podjetje bavi z izboljšanjem poslovanja, za ureditev poslovnic, za znižanje cen (!) itd. Pri podjetju je bil izvoljen potrošniški svet, ki pa kot večina potrošniških svetov na območju ljudskega odbora Zagorje, ne dela. Zanimivo je, da to podjetje ni niti enkrat povabilo članov potrošniškega sveta na sešanje delavskih samoupravnih organov. Pa tudi potrošniški svet je dvakrat sklical sešanje, vendar so bili obakrat nesklepčni. In za zaključek: potrošniški svet, ki je bil izvoljen za Klavnico Zagorje bi lahko v veliki meri pripomogel, da bi se take in podobne nepravilnosti lahko delno ali v celoti odpravile. Pa tudi samoupravni organi v podjetju bi lahko v večji meri pripomogli k izboljšanju poslovanja. Krivi pa so tudi zagorski potrošniki, ki le tarnajo nad poslovanjem Klavnice, če pa je treba spregovoriti,

ti, pa vsi molčijo. Treba bi temeljitih prijemov, da se poslovanje izboljša, kajti ob takih ugotovitvah ne moremo govoriti o kakem dvigu življenjskega standarda naših delovnih ljudi.

4. Nekaj dni po objavi članka me je upravnik Klavnice Zagorje prestregel ob vходу v podjetje in me pobaral za kaj da pišem v časopis take stvari. Dejal mi je tudi, da bi lahko to drugače opravili, da bi lahko prišel k njim in se tam pomenil o vsej zadevi, češ saj imajo tam sobo, kjer bi skupaj sedli. Ob tej priliki mi je tudi dejal, da bodo poslali v časopis popravek, s katerim bodo vsa navedena dejstva izpopolnili. Zakaj tega ni doslej storil, če so bile moje trditve neresnične oziroma izmišljene.

Pripominjam, da bi lahko še o marsičem napisal v sešavku »Kako sem pisal reportažo« pa tudi to bo zaenkrat dovolj.

In da se povrnem spet k »Klobasapromu«. Reportažo sem napisal z edinim namenom: opozoriti potrošnike, ki so odvisni od prodajalcev, na kakšen način jih nekateri varajo in sleparijo in kako ne- zdrave razmere so v nekaterih podjetjih. Prav zaradi tega tudi nisem postavil dogajanja v določen kraj (čeprav bi ga lahko — op. pisca) in tudi ne imenoval ljudi. V času, ko se bojujemo za poštene in naši družbi svojstvene socialistične odnose med ljudmi, pa ni nikoli odveč opozarjati, kako nekateri še vedno oma-

Na sliki vidimo člane delovnega kolektiva Elektroplavža železarne Štore po končanem predvolilnem sestanku za volitve delavskega sveta. Sindikalni odbor Elektroplavža je že drugo leto eden naj- boljših sindikalnih odborov železarne Štore. V tem obra- tu so vsi zaposleni tudi na- ročniki našega lista.

BESEDA BRALCEV

TO UREDBO NAJ BI SPREMENILI

Pri nas imamo Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določanju pokojnin. Po tej uredbi prejema upokojenci varstveni dodatek, če jim zakonite pokojnine ne presegajo določenih zneskov, in sicer pri osebnih upokojencih 4.500 dinarjev in pri družinskih upokojencih 3.500 dinarjev mesečno. Varstveni dodatek se pa izplačuje v celoti le, če uživalec pokojnine nima davka od kmetij ali pa od samostojnega poklicnega dela. Namreč, če ima uživalec dohodnino od kmetijstva do 50 dinarjev letno na družinskega člana ali če ima družina dohodek od samostojnega poklicnega dela do 250 dinarjev mesečno na družinskega člana, dobi uživalec osebne pokojnine varstveni dodatek, ki znaša polovico razlike med zakonito pokojnino in zneskom 4.500 dinarjev, uživalec družinske pokojnine pa dodatek, ki znaša polovico razlike med zakonito pokojnino in zneskom 3.500 dinarjev.

Prav pri izvajanju te Uredbe pa je prišlo do številnih primerov, ki kažejo, da bi tudi to Uredbo o spremembah morali še spremeniti. O tem je govoril tudi na obnem zboru Republiškega sveta ZSS predsednik Društva upokojencev Ljubljane, tovariš Hribar, ki je v nekaj primerih pokazal, da so zaradi te uredbe obcutno prizadeti upokojenci, ki so si včasih z velikimi materialnimi žrtvami, dolgoletno štednjo, pridobili majhno zemljišče, morda družinsko hišo. Mnogo v boljšem položaju so upokojenci, ki niso nikoli ničesar prihranili in danes ne posedujejo nobenih nepremičnin. Saj to je v bistvu pravilo: ob majhni pokojnini je bilo težko kaj prihraniti. Toda, vendar so primeri, kot smo jih prej omenili. Pogledajmo samo primer Terezije Poljanšek iz Spitalice št. 4. To je partizanska vdova, ki poseduje 2 hektara zemljišča, od tega obdelovalne zemlje samo 4 are. Dohodnino ima 60 dinarjev, zaradi česar je prikrajšana na varstvenem in začasem dodatku. Poprej je prejela 4000 dinarjev, sedaj pa 2190 din.

Ivan Homar iz Kamnika, težki invalid, ki že dve leti leži v postelji in so mu lani amputirali levo nogo, si je kupil hišo in njivo, ki obsega 17 arov. Zato je izgubil varstveni dodatek in še 75% otroških dodatkov.

Takšnih in podobnih primerov bi lahko našli še dolgo vrsto. Pri tem je opaziti, da so mnogokrat prizadete prav partizanske vdove.

Ali ne kaže vse to, da bi bilo potrebno to uredbo nekoliko spremeniti.

SLABA VEST ALI KAJ?

Nekajkrat smo v našem listu obsojili nespametno trošenje sredstev, ki jih v znoju pridobivajo naši delavci. Posebno pa smo obsojili že kar pretirano razvado, da se nekateri, ko prirejo zabave z zvezničnimi priimki kot so »Tradicionalni«, »Veliki« in ne vem še kakšen ples, obračajo na kolektive širom naše domovine za denarne in druge prispevke, s katerimi naj krijejo stroške prireditve in omogočijo udeležence »poceni« zabavo.

Da se razumemo. Smo za zabavo, kulturno in poceni. Vendar misljenja smo mi in ne samo mi, temveč večina naših delavcev, da naj zabavo (vsaj take kot so pustni plesi in podobno), res vsak sam plača. To nam kaže tudi pismo, ki smo ga v tej rubriki objavili o »tradicionalnem plesu« trgovskih delavcev v Ptuj. Na to pismo pa smo prejeli dopis trgovskega podjetja Tkanina-galanterija iz Celja, ki ga v celoti objavljamo: »P. n. uredništvo »Delavske enotnosti«, Ljubljana.

Od naših poslovnih prijateljev iz Ptuja smo zvedeli, da je izšel v vašem listu št. 12 z dne 15. III. t. l. pod rubriko »Beseda bralcev«, članek o trgovskem plesu v Ptuj, ki kritizira način zbiranja sredstev. Omenjeni članek je baje napisal anonimni avtor iz Celja.

Ker se govori, da je avtor tega članka naše podjetje, prosimo in zahtevamo, da objavite v prihodnji številki pisca predmetnega članka, da ne bo padel sum na nas ali na vsa druga celjska podjetja, ki imajo poslovne zveze s Ptujem.

Mnenja smo namreč, da anonimna pisma ne bi smeli obravnavati kot resna, in smatramo, da je način organiziranja prireditve v popolnosti stvar sindikata trgovskih delavcev v Ptuj, ter da ni nič slabega v tem, da prosijo svoje poslovne prijatelje za prispevke za kritje stroškov svojih prireditev. Saj ni za nikogar takšno prispevanje obvezno.

S tovariškimi pozdravi

direktor: Jože Grobler, l. r.

Tako nam torej piše tovariš Jože Grobler, l. r. seveda ne bomo objavili imena pisca omenjenega članka, ker res ne vemo zanj, niti za ime, niti od kod je. In čeprav po pravilu nikdar ne objavljamo anonimnih prispevkov, smo to pot storili, ker nam je pisec poslal original, s katerim se je vršila »nabirna akcija«. Torej, poslal nam je resničen dokaz. To, da je želel pisec ostati prikrit, pa kaže na dvojce: Prvič: da ni bil dovolj moza, da bi si upal javno z besedo na dan, ko gre vendar za dobronamerno opozorilo, in drugič: da se ponekod prav zares še vedno preganja odkrita beseda! O tem, predvsem o zadnjem, kaže v naših organizacijah resno razmisli. To se vidi tudi iz pisma tovariša Jožeta Groblerja. Vidi se namreč, da jih, čeprav niso bili v omenjenem članku niti z besedico imenovani, peče vest. Ne morda zato, ker ne vidijo nič slabega, če so »svojim poslovnim prijateljem pomagali kriti stroške njihove zabave«, temveč zato, da bi se »ne zamerili« svojim poslovnim prijateljem. Ali ne bi bilo bolj prav, da se ne zamerijo svojim delavcem in potrošnikom? Kajti tako potrošena sredstva gredo edino na račun bodisi delavcev v podjetju, bodi potrošnikov, ki kupujejo blago. F. F.

NASPROTJA IN TEŽAVE MLADEGA NASELJA

OB VELIKI TOVARNI

Kidričevo. Majhno naselje ob veliki tovarni. Vse — v znamenju tovarne in zaradi nje. Tovarna močnih dimenzij in močnih dimnikov, majhno naselje sredi borovnega gozda.

Niso pa majhne težave, ki ta reja prebivalce novega delavskega naselja.

Sindikati tovarne, delavski svet, se ne ukvarjata samo s vprašanji tovarne, temveč vsega naselja. Težave, ki so na vidno mesto specifične samo za tovarno ali samo za naselje, se vendar prepletajo med seboj.

Lani so v tovarni kupili dva nova avtobusa, s katerima vozijo delavce na dom, v kraje, oddaljene od tovarne in od njihovega naselja. Včasih jih prevaja vzporedno z železnico, kajti železniška zveza so slabe.

Tovarniški kolektiv se močno prizadeva za prosvetno delo v tovarni in naselju. Nekajkrat so imeli v gosteh tudi mariborske pevce, ki so priredili večer opernih arij. To veliko pomeni za prebivalce mladega naselja, ki je do nedavnega bilo povezano s svetom, to je z najbližjim

mesom — samo z dvema vlakoma v Ptuj. Danes imajo vsaj avtobusno zvezo. Dopoldne za gospodinj, popoldne za delavce.

Da, tamkajšnje gospodinj, ki stanujejo sredi rodovitnega Dravskega polja, morajo na trg v Ptuj. To podražja vsako stvar, saj stane vožnja tja in nazaj 60 dinarjev z avtobusom, z vlakom, ki je dražji pa 84 dinarjev...

Preskrba dela največ težav Kidričanom. Ne smejo se zameriti edinem čevljarju, edinem krojaču, edinemu brivcu, opremiti, sedaj sta dva, uslužbenec dveh trgovin, posebno pa ne Kmetijskemu posvetu, kajti druge izbire nimajo. Slišal sem, da je neko ptujsko trgovsko podjetje s kmetijskimi izdelki skoraj »bankrotiralo«, ker je odprlo, zaradi boljše preskrbe Kidričevega, svojo poslovalnico v tem naselju. Kmetijsko posvetstvo je odločno zniževalo cene, tako dolgo, dokler ni bila »konkurenca« uničena. Potem pa so sami šli s cenami navzgor. Kako je bilo z mlekom?

Menda so vztrajali, da bodo mleko dostavljali na dom. Zato so povišali ceno. Potem so ga na vsem lepem prenehali dostavljati na dom, cena — pa je ostala ista!

Sindikati razpravljajo o vseh teh vprašanjih in tudi delavski svet. Skušajo pomagati naselju kolikor se le da. Pomagali so opremiti zdravstveni dom. Za šolo, ki je zdaj v baraki, pa je zmanjkalo denarja. En oddelek njihove šole je v nekdanji kantini. Ta je najbolj opremljena in zato ta prostor sam po sebi ustvarja videz, da ustreza namenu. Solska kuhinja je v sedemdesetih prostorih, ki kvečjemu zadostuje za shrambo mleka v prahu in tistih »Care« konzerv.

Druhih udlinic — v baraki — pa ni snailka ni hotela pokazati, ker jo je bilo sram. Sam je bilo gnilega poda, vsega v luknjah, iz katerih tu pa tam skoči kakšna miš, sram zamašeni straniščni poplave v drvarnici... Dovolj! Snailka ni kriva, če je tako.

In še nekaj presenetljivega: v Kidričevem »ni« stanovanjske stiske. Imajo lepo grajena stanovanja in imajo barake. Stanovalci prvih in drugih so »zadovoljni«. Vendar je med tistimi, ki stanujejo v blokhi manj »zadovoljstva«, kajti stanovanja so predraga. Imajo centralno kurjavo, zato stanovanje stane 3000 din na mesec. Za povprečne delavce je to preveč...

Nekdo z uprave tovarne pa me je potolažil: »Ekonomska cena teh (zares neekonomskih) stanovanj bi bila okoli 15.000 dinarjev.« — No, hvala lepa!

Seveda tisto, da ni stiske, ne smemo vzeti dobesedno. Tisti, ki živijo v barakah, bi se radi preselili v lepša stanovanja, le da ne bi bila tako draga. Letos ne bodo v Kidričevem gradili stanovanj. Okolje zaradi strupenih plinov, ki uhajajo iz tovarniških dimnikov, ni preveč ugodno. V bodoče bodo gradili stanovanja za delavce in uslužbence tovarne v sedem kilometrov oddaljenem Ptuj. A letos se menda ne bodo gradili...

Tudi v samskem bloku ni stiske! Zaradi cene. Pravijo mu »hoteli«. Z njim upravlja tovarna. Zato imajo delavci, zaposleni v tovarni v »hotelu« večje ugodnosti od drugih. Za opremljeno sobo (posteljo) plačujejo 1.550 dinarjev. Ostali — to so delavci in delavke pri Gradisu, v Kidričevem ali v Ptuj, ker tam je s stanovanji teže, plačujejo 3.100 dinarjev! To pa je preveč. Delavci si ne žele hotela, temveč cenenege prenočišča.

V Kidričevem občutno primanjkuje obrtnih delavnic, zato veliko pričakujejo od svoje sindikalne podružnice, da bo, kot to predvideva letošnji program, ukrenila največ, kar se da: odprla v svoji režiji odnosno v režiji tovarne posamezne uslužnostne dejavnosti.

breme, toda nobena ni gotova, da bo to istočasno storila tudi druga stran. Jugoslovanski predlog torej temelji na realnih osnovah in omenja vselele, da je napočil čas dejanj.

Ostali trije predlogi so obširnejši, temeljitejši, ne bi pa mogli trditi, da so za sedanje obdobje tudi dovolj realni.

Francosko-britanski predlog se zavzema za razorožitev po etapah in zahteva, naj vselele obenem rešujejo tudi druge važne mednarodne probleme. To povezovanje razorožitve z drugimi problemi pa nikoli ni bilo po godu Sovjetski zvezi.

Ameriški predlog posveča veliko pozornost kontroli razorožitve. O tem predlogu so generalne skupščine na nedavnem zasedanju Generalne skupščine Organizacije Združenih narodov. Ameriški delegat Stassen je dejal, da je vsaka razorožitev nesmiselna, če je ne spremlja učinkovita kontrola. Opomnil je Sovjetsko zvezo, da se Združene države še vedno zavzemajo za Eisenhowerjev načrt o »svobodnem nebu«, torej o preletanju letal čez nasprotnikovo ozemlje, o svobodnem fotografiranju in delovanju kontrolnih postaj. Kasneje je ameriška vlada ta predlog izpopolnila. Zavzela se je tudi za kontrolo usmerjenih izstrelkov, predlagala je sporazum o izkoriščanju bodoče nuklearne proizvodnje izključno za mirnodobne namene ter sklenitev sporazuma o obilavljanju časa in kraja preizkusnih nuklearnih eksplozij.

Ameriška vlada meni, da v začetku ne bi bilo potrebno povezovati razorožitve z drugimi mednarodnimi problemi, kasneje pa bi to vsekakor morali storiti. Kaj takega pa bi bilo seveda kasneje lažje, saj bi že najmanjši nabredki podr nove možnosti za nadaljnje pomirjevalne ukrepe na vseh področjih mednarodnega življenja.

Ameriška agencija USIS je pred se-

stankom v Londonu objavila komentar, v katerem je rečeno, da bi bilo najbolje, če bi se začeli razgovorjati o zmanjšanju konvencionalne oborožitve, kajti z njo je povezana tudi proizvodnja bombnikov, oboroženih z atomskimi bombami, proizvodnja usmerjevalnih izstrelkov, ladij in podmornic. Sporazum o tem problemu bi kasneje omogočil tudi sporazum o zmanjšanju nuklearnega orožja. Za podoben postopek se ogreva tudi sovjetski predlog.

V pismih o razorožitvi, ki sta jih izmenjala Eisenhower in Bulganin, je bilo največ govora o tem, kaj naj ima prednost — razorožitev ali kontrola. Dne 17. novembra lani pa je sovjetska vlada predlagala nov načrt: na obročni ju, ki se razteza 800 km na obeh straneh meje med Atlantskim in Varsavskim paktom, naj bi uveljavili Eisenhowerjev načrt o »svobodnem nebu«, drugje pa ne. Nov sovjetski predlog ima razen tega kompromisne stališča več drugih pozitivnih težej. Med njimi je tudi težnja, da bi ločili vprašanje nuklearnih preizkusov od sporazuma, ki bi preprečeval nuklearno orožje, ter tako našli možnost za začetne korake v smeri razorožitve.

Sovjetski načrt se (tako kot britansko-francoski) zavzema za postopno razorožitev. Do l. 1959. naj bi zmanjšali število vojakov v Sovjetski zvezi, ZDA in Kitajski na milijon do milijon in pol, v Veliki Britaniji in Franciji pa na 650 tisoč. To zahteva tudi britansko-francoski načrt. V Washingtonu pa predlagajo naslednje številke: ZDA in Sovjetska zveza (Kitajske sploh ne omenjajo) po dva in pol milijona, Francija in Britanija po 750 tisoč. Število vojakov v drugih državah pa bi, kot predvideva sovjetski načrt, določili na mednarodni konferenci, vendar ne bi smela nobena država imeti nad 200 tisoč vojakov. Do konca leta 1958 bi tudi

z tretjino zmanjšali število okupacijskih vojakov v Nemčiji.

Tudi glede nuklearne razorožitve ni sedanje sovjetsko stališče tako nekompromisno kot prejše. Sovjetska vlada predlaga, naj države najprej svačno obljubijo, da takšnega orožja ne bodo uporabljale, šele kasneje (do konca leta 1959) pa bi nuklearno orožje preprečevali in njegove zaloge uničili. Podoben je tudi sovjetski predlog o usmerjevalnih izstrelkih.

Posebno pozornost posveča Sovjetska zveza še vojaškim bazam veselel na tujih ozemljih, ki bi jih bilo treba postopno odpraviti.

Vsi ti predlogi dokazujejo, da se je problem razorožitve vendarle približal rešitvi. Vselele so končno le spoznale, da oboroževanje ni samo veliko gospodarsko breme, ampak tudi nevarnost, ki lahko nekega dne privede do katastrofe, v kateri ne bi bilo ne poražene in ne zmagovalca. Ugotovile so tudi, da ravnotežje, ki so ga glede oborožitve dosegle, lahko ostane, če s sporazumom zagotovijo enak tempo razoroževanja na obeh straneh in tudi učinkovito kontrolo. So pa še sile, ki bi razorožitev rade izkoristile za svojo lastno okrepitev, toda te sile nimajo več tako močnega vpliva na vlade, tudi ne v Združenih ameriških državah, kjer so najbolj močne.

Ameriška agencija USIS je pred nedavnim priznala: »Teoretično in praktično je možno, da obe strani zmanjšata oborožitev, vojaške sile in izdatke in da obenem ohranita svojo relativno vojaško moč, istočasno zboljšata svoj gospodarski položaj in okrepita svetovni mir.«

Teoretično in praktično je torej možno, da bo londonski sestanek obrodil nekaj sadov, ki jih človeštvo že tako dolgo željno pričakuje.

Kaj moramo opraviti

do prvega zasedanja novoizvoljenega delavskega sveta

V 13. številki našega lista dne 22. marca 1957 smo objavili sestavek »Prva opravila za volitve delavskih svetov«. V njem smo obrazložili vsa najvažnejša opravila pred volitvami, tokrat pa, dragi bralci, si preberite, kaj velja opraviti do prvega zasedanja novoizvoljenega delavskega sveta.

Kandidatna lista

Tedaj ko so postavljeni volilni organi in sestavljen spisek volivcev je mogoče začeti s predlaganjem kandidatnih list. Kandidatna lista mora biti sestavljena pisмено in predlagatelj jo mora podpisati. Predloži se volilni komisiji. Kdo lahko predlaga kandidatne liste? Sindikalna organizacija in določeno število delavcev, ki imajo volilno pravico. Popolna kandidatna lista mora šteti najmanj toliko kandidatov kot ima delavski svet članov. Če je voljena popolna lista, lahko sindikalna organizacija ali skupina delavcev vloži še nepopolno listo, to je tako, ki šteje manj kandidatov kot šteje delavski svet članov. Vsak član kolektiva, ki je vpisan v spisku volivcev, lahko kandidira. Samo direktno pooblaščenec in osebni direktorji v podjetju ne morejo kandidirati. Če kandidira član volilne komisije, preneha biti njen član. Ena in ista oseba lahko kandidira samo na eni listi.

Kandidatno listo je treba sestaviti v dveh izvodih in jo predložiti volilni komisiji. Hkrati je treba priložiti pisμένο izjavo kandidatorja, da sprejema kandidaturu. Lista mora biti komisiji izročena najmanj sedem dni pred dnem glasovanja.

Volilna komisija listo pregleda. Če je sestavljena po predpisih, jo potrdi in hkrati ugotovi, kdo je listo predložil, katerega dne in ob kateri uri. Če ugotovi pomanjkljivosti, jo takoj vrne predlagatelju zaradi popravilov, na katere mora komisija opozoriti. Če jih predlagatelj ne odpravi, komisija listo odbije. O tem mora izdati odločbo na listi sami. Seveda imajo predlagatelji pravico do pritožbe, o kateri odloča — okrajno sodišče v 48 urah po prejemu pritožbe.

Potrjene kandidatne liste pa volilna komisija razbese na vseh mestih, kjer bo glasovalo.

Kandidiranje je sicer izrazito politično opravilo. Toda zaradi izredne pomembnosti so tudi predpisali o postopku kandidiranja dokaj strogi in taki, da ščitijo demokratičnost in svobodo izbire. Zato prav politično dobro pripravljenu in izvedenemu kandidiranju sledi skrbna sestava liste in zakonit postopek, ki je samo izraz notranje discipline in reda, ki mora voditi do tako pomembnih dogodkov kot so volitve najvišjih organov gospodarstva.

Volitev delavskega sveta

Volitvi glasujejo na voliščih, ki jih določi volilna komisija. In sicer tako, da po možnosti na enem volišču ne glasuje več kot 300 volivcev. Čas glasovanja sme trajati praviloma največ 12 ur. Volišča morajo biti skrbno pripravljena, tako da je omogočeno tajno glasovanje z glasovalnimi listi (glasovalnicami).

Na vsakem volišču mora biti spisek volivcev za to volišče. Pripravljen mora biti tudi toliko glasovnic, kolikor je volivcev. Seveda mora biti na vsakem volišču še volilna skrinjica.

Na glasovnicah morajo biti imena vseh kandidatov z vseh kandidatnih list. Volivce potem izbira — ne po kandidatnih listah, temveč izmed vseh kandidatov. Izpolniti mora glasovnico tako, da obkroži številke pri imenih tistih kandidatov, za katere se odloči. Praviloma obkroži toliko kandidatov, kolikor šteje delavski svet članov. Ne sme pripisati nobenega imena. Morebitno pripisano ime se ne upošteva. Sicer pa poteka glasovanje tako kot pri splošnih volitvah. Volivci in volilni odbor, ki vodi glasovanje na voliščih, se morajo zavedati, da so volitve delavskih svetov prav tako pomemben družbenopolitičen dogodek, ne samo za kolektive gospodarskih organizacij, temveč za vso našo skupnost — kot so volitve organov oblasti. Volilni odbor mora voditi zapisnik o svojem delu, zapisniško ugotoviti izid glasovanja na volišču in potem vse material poslati volilni komisiji.

Po izvolitvi

Izid glasovanja ugotavlja in proglašja — volilna komisija. Izvoljeni so tisti kandidati, ki so dobili največ glasov ne glede na to, na kateri kandidadni listi so kandidirali. Izvoljenim kandidatom izda volilna komisija potrdilo, da so izvoljeni. Izid glasovanja mora volilna komisija sporočiti tudi še ljudskemu odboru. Kdor koli ugotovi, da je bilo kakšno volilno opravilo, vključno z glasovanjem, nepravilno, opravljeno v nasprotju s predpisi, lahko vloži pritožbo, o kateri odloči sodišče. To lahko razloži glasovalni svet, če so bile nepravilnosti take narave, da so vplivale na izid glasovanja. Lahko razveljavi volitve tudi po posameznih voliščih. Poleg kandidatov, predlagateljev kandidatne liste lahko vloži pritožbo tudi sindikalna organizacija, občinski ljudski odbor in javni tožilec. Rok za pritožbo je tri dni po razglasitvi izida volitev. Ko sodišče razveljavi volitve, mora delavski svet razpisati v 15 dneh od dneva prvih volitev nove.

Prvo zasedanje delavskega sveta

V petnajstih dneh po opravljenih volitvah se mora sestati novoizvoljeni delavski svet na svoje prvo zasedanje. Skliče ga dotrajni predsednik delavskega sveta. Zasedanje pa vodi najstarejši član novoizvoljenega delavskega sveta. Najprej potrdi mandate izvoljenih članov, v ta namen delavski svet najprej izvoli verificacijsko komisijo. Njena naloga ni namreč ugotoviti sklepčnosti delavskega sveta kot nekateri napačno menijo, temveč mora pregledati potrdila članov, na podlagi volilnega materiala, preizkusiti njihovo pravilnost in sestaviti poročilo, ki ga obravnava delavski svet. Poleg tega mora najprej potrditi volilne komisije o poteku in izidu volitev, odloči o pravilnosti izvolitve in na podlagi poročila verificacijske komisije potrdi posamezne mandate. Se s temi opravili in sklepi so člani dokončno in pravno veljavno izvoljeni. Ko je to delo končano, delavski svet izvoli svojega predsednika. Volitve so lahko javne ali tajne kot sklene delavski svet.

Po konstituiranju delavski svet posluša poročilo predsednika dosedanjega upravnega odbora o delu in poslovanju v pretekli poslovalni dobi ter o zaključnem računu. Po razpravi o teh poročilih delavski svet odloči o razrešitvi prejšnjemu upravnemu odboru, nato odloči, koliko članov naj šteje novi upravni odbor, če ni njegovo število določeno v pravilih podjetja. Nato preide k naslednji točki dnevnega reda prvega zasedanja — volitve novega upravnega odbora.

Volitev upravnega odbora

Kandidate za upravni odbor predlaga vsak član delavskega sveta. In sicer toliko, kolikor članov šteje upravni odbor. Za izbiro kandidatov velja nekaj važnih pravil. Najmanj tri četrtine članov in namestnikov mora biti iz vrst delavcev, ki so zaposleni neposredno v proizvodnji oziroma v osnovni gospodarski dejavnosti. V nov upravni odbor je lahko izvoljen največ ena tretjina prejšnjih članov in nihče ne sme biti član upravnega odbora več kot dve leti zapored. (To za člane delavskega sveta ne velja). Predsednik delavskega sveta ne more kandidirati.

Za vodstvo volitev izvoli delavski svet tri do pet članov volilno komisijo. Ta najprej sestavi spisek predlaganih kandidatov. Spisek mora biti sestavljen vsaj iz treh kandidatov, ki so zaposleni neposredno v proizvodnji oziroma v osnovni gospodarski dejavnosti. Selet poredijo na vrsto ostali kandidati. Volilna komisija mora skrbno paziti, da poteka kandidiranje tako, da je zagotovljeno pravilno razmerje med obema skupinama kandidatov. Vsak kandidat mora izjaviti ali sprejme kandidaturu. Po vsem tem poteka volitev tako, da obkroži številke pred kandidatom, katerega izbere. Morebitna pripisana imena so neuporabna. Izpolnjeno glasovnico oddajo volivci v glasovalno skrinjico.

Izid glasovanja

Izid glasovanja razglasi volilna komisija. Pri ugotavljanju izida mora paziti na že omenjena pravila. Če n. pr. ugotovi, da bi po izidu glasovanja ne bilo tri četrtine članov iz vrst neposrednih proizvajalcev, komisija proglašja za izvoljene tudi tiste kandidate iz prvega dela seznama, ki sicer niso dobili toliko glasov kot zadnji izvoljeni iz drugega dela, da tako zagotovijo omenjeno razmerje. Prav tako postopa pri ugotavljanju, kdo je izvoljen za namestnika.

Ves padek volitev in sam izid se vpiše v zapisnik zasedanja delavskega sveta. Izvoljenim članom upravnega odbora izda delavski svet pismena potrdila o tem, da so izvoljeni.

Večje industrijsko podjetje kovinske stroke v Slovenskem Primorju

Išče strokovno verzirane uslužbenke, in sicer:

SAMOSTOJNE KOMERCIALISTE,

SAMOSTOJNE KONSTRUKTORJE z večletno prakso za orodje, pripravo ter specialiste za konstrukcijo orodja za pločevinasto obdelavo,

OBRAVNOVNEGA KNJGOVODJO za osnovna sredstva, z večletno prakso,

SAMOSTOJNE KORESPONDENTE z znanjem nemščine, italijanščine ali srbohrvaščine,

ADMINISTRATORKE s perfektnim obvladanjem stroje-pisja,

VOĐJO VAJENSKE DELAVNICE z večletno prakso kot učni mojster za kovinsko stroko.

Ponudbe z navedbo izobrazbe in dosedanje prakse je oddati oglašnemu oddelku »Delavske enotnosti« v Ljubljani pod šifro »Plača po dogovoru«.

OB SPREMENBI ZVEZNEGA DRUŽBENEGA PLANA ZA LETO 1957 IN SPREMENBI DELITVE DOHODKOV GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ

NOVA SPODBUDA

za večjo storilnost dela ob gnetni zainteresiranosti posameznih delavcev in vsega kolektiva

Minulo zasedanje Zvezne ljudske skupštine so z nestrpnostjo pričakovali vsi delovni kolektivi. Na dnevnem redu je namreč bila že nekaj časa obetana razprava o spremembah družbenega plana za letošnje leto in sprememba uredbe o delitvi dohodkov gospodarskih organizacij.

Sedanj sistem delitve dohodkov gospodarskih organizacij ni bil dovolj izpodbuden zato, ker je ostal podjetjem je majhen del dohodka (za plače in ostale

dvojno vplivalo tako na hitrejšo rast storilnosti dela kot na hitrejšo rast materialnega proizvodnje sploh. Zato so bile na povedane spremembe več kot nujne in kolektivni so jih že težko čakali.

Sprva je bilo rečeno, da bo gospodar. organizacijam ostal ves dohodek, ki ga bodo ustvarile nad ravno lanskoletnega dohodka. Toda Zvezni izvršni svet je zavoljo sedanjih razmer našega gospodarstva, odstopil od tega. Ni si upal podvzeti prenašanja ukrepov, ki bi lahko rodili neugodne posledice. Vse bolj in bolj smo lahko namreč slišali resna opozorila, da bi ob preveliki spremembi delitve dohodka prišlo do skoka cen. Zato je Zvezni izvršni svet predlagal, le 50% udeležbo podjetij pri dobičku, kar vsekakor pomeni večjo spodbudo, kot so jo imela podjetja doslej. Doslej je ostalo podjetju od povečanega dobička samo 10%. Zdar pa mu je ostalo polovico dobička in, če k temu prištejemo še prejšnjih 10%, pomeni, da se spodbuda poveča v primerjavi z dosedanjim šestkratno. To velja za povprečno industrijsko podjetje. Nekatera podjetja pa bodo deležna še večjega deleža.

Na osnovi teh utemeljitev je Zvezna ljudska skupščina sprejela spremembe zveznega družbenega plana, Tovariš Mijalko Todorovič, član Zveznega izvršnega sveta, je ob obrazložitvi teh sprememb dejal med drugim tole:

»Predložene spremembe moramo razumeti kot začasno, prehodno rešitev in tedaj bodo tudi bolj razumljive in sprejemljive vse slabosti in pomanjkljivosti te in takšne rešitve. Toda kljub takšnemu začasni prehodnemu značaju nove uredbe je treba reči dve stvari: prvič, da ta rešuje za sedaj določene neposredne naloge in da bo pomenila resne spremembe v gospodarjenju, posebno v drugi skupini (podjetja izven industrije in promet), drugič, čeprav so to korektivne obstoječega načina delitve, vendarle pomenijo določen napredek. Čeprav s temi spremembami ne uvajamo nove sisteme, vendarle pomeni to približevanje novemu adekvatnejšemu načinu razdelitve. To velja posebno za določene elemente v drugi skupini, kot je vračanje osebnega dohodka, povezovalne proračuna in drugih podobnih skladov

družbene potrošnje z osebnim dohodkom itd.

Sedaj bi poudaril nekatere glavne značilnosti predloženih sprememb: Povečanje samostojnosti podjetij bo moč uresničiti v dveh smereh:

— zato, ker podjetja samostojno razdeljuje del svojega dohodka na osebne dohodke in sklade podjetij;

— zato, ker ostane sedaj podjetju več sredstev in lahko podvzema odgovarjajoče gospodarske, organizacijske in druge ukrepe, ki vodijo k večjim gospodarskim učinkom: normiranje, skladno in podobno delo, večja osamosvojitve delavnic in obratov, kakor tudi gospodarsko, to je proizvodno-komercialno združevanje (razne oblike skupnosti in temu podobno)...

Kljub določenim pomanjkljivostim vendarle pomeni nov sistem delitve dohodka spodbudo za večjo proizvodnost dela ob večji gnetni zainteresiranosti posameznih delavcev in vsega kolektiva. Dolžnost gospodarskih organizacij, zbornic in združenj kakor tudi gospodarskih organov državne uprave pa bo, da pravočasno opozarjajo in odstranjujejo vse prepreke, ki bi kakorkoli zavirale sedanj tok industrijske proizvodnje, ki je, sodeč po prvih mesecih iz letošnjem letu, ugoden.

»Delo in varnost«

Številka 1, 2

S prvo in drugo številko, ki sta pravkar izšli, začneta svoj drugi letnik strokovni časopis »Delo in varnost«, glasilo o aktualnih vprašanjih produktivnosti in smotnega gospodarjenja v industrijski proizvodnji, pravice, načrtno utemeljene organizacije dela, vodenja človeka, vzgoje kadrov v gospodarstvu in higiensko-tehnične zaščite pri delu.

Iz vsebine prve številke: Franjo Aleš — »Naš program«, Inž. Ervin Perne — »Povečanje storilnosti dela«, Inž. Hubert Clemenž — »Vpliv izplačevalnih dni na neopravičene izostanke in na obratne neizgode«, Inž. M. B. — »Zaščita pri rokavnikih«, K. P. — »Delo okrajne komisije za HTZ v Kranju«, Silvo Furlan — »Povečanje aktivnosti komisij za higiensko-tehnično zaščito«, F. A. — »Organizacijsko borstvo (nadaljevanje)«, Inž. Janko Švaliger — »Olga Maček: »Profesionalni traumatizme« (ocena)«, Inž. Boris Gostisa — »Priredni brusi in umetni brusilni kolotci«.

Vsebinske številke 2: Franjo Aleš — »Varnostna vzgoja delovnih kolektivov«, Inž. Ervin Perne — »Organizacija dela v podjetju«, dr. Leon Jerovec — »Standardni stroški kot pripomoček za merjenje produktivnosti in ekonomičnosti v podjetju«, Franc Rupret — »Možnosti in pomen analitične ocene delovnih mest v gradbeništvu«, dr. Jerovec — »Diagram in tabele v službi analize in kontrole stroškov«, prof. M. Battistin — »Priročnik za higiensko-tehnično zaščito rada« (ocena)«, Inž. Boris Gostisa — »Priredni brusi in umetni brusilni kolotci« (nadaljevanje)«, Na zanimiv in težen časopis, ki izhaja pri Zavodu za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS v Ljubljani, še pravkar prihajajo pripravljene vse gospodarske strokovnjake, industrijska podjetja in gospodarske organizacije.

SI V DVOMU

- kakšne so tvoje pravice
- iz delovnega razmerja?
- Odgovor najdeš

v »DELAJSKI ENOTNOSTI«

Čas je kratko odmerjen

(Nadaljevanje s 1. strani.)

s čim izboljšati organizacijo dela, organizacijo proizvodnje, proizvodnost, izboljšati kakovost proizvodov itd.

Poglejmo kaj je novega v komuni, v vsaj državi in priprave za kongres

Za zaključek še nekaj besed o tem, kako teko priprave za kongres delavskih svetov. Ponekod so tako pestre, da so delno zasečene celo naloge, ki so sedaj pred nami ob volitvah v delavske svete. Toda prav je, da ti dve stvari povežemo, kajti takrat bodo volitve in kongres delavskih svetov še bolj pridobile na svojem pomenu. Pri vseh okrajnih sindikalnih svetih so že določene komisije, ki skrbijo za tehnične priprave konferenc po strokah, kjer bodo volili delegate za kongres. V okrajnih in občinskih so že bili skupni sestanki od-

bornikov okrajnih sindikalnih svetov in SZDL. Posameznike so ponekod zadržali za zbiranje gradiva in pripravljanje poročil. Na področju kranjskega okraja pripravljajo troje poročil, z izvoljenimi delegati za kongres pa bodo imeli dvodnevni seminar.

V celjskem okraju bodo imeli z izvoljenimi delegati 10 konferenc. Pravijo, da bodo na konferenca vabilj le 50 do 60 ljudi, zato da bodo lahko posameznika vprašanja temeljiteje obravnavali.

V novomeškem okraju skoro ne govore o kongresu delavskih svetov. Se vendar čakajo, kaj pravijo, na določila, koliko delegatov bodo volili. Zdi se, da bodo šele po volitvah delavskih svetov začeli s pripravami za kongres, namesto, da bi ti dve nalogi združili. Ali ne bo to prepozno?

V ptujskem okraju so pripravljene dobre. Komisija za družbeno upravljanje pri SZDL je pripravila teze o pomenu in vprašanjih, ki jih bo le-ta obravnaval. Posameznike so tudi osebno zadržili, da skrbijo v določenih občinah za organizacijo konferenc.

V koprskem okraju so sestavili točen program dela in posamezniki vedo, kje in kaj naj delajo, da se bodo na kongres čimbolje pripravili. Sestavili so tudi teze o najvažnejših političnih in gospodarskih vprašanjih, o katerih naj v kolektivih, na konferencah razpravljajo pred kongresom.

Torej tako kot vidite se ponekod pripravljajo na volitve delavskih svetov in na prvi kongres delavskih svetov. Jugo-slovavije. Ponekod boljše, ponekod slabše, ponekod so čakali in to se jim bo maščevalo, drugod so pohitili in sedaj jim bo mogoče temeljiteje obravnavati posamezna vprašanja, boljše se pripraviti na volitve in na kongres. Odlasiti pa ne velja. Dela je obilo in čas kratko odmerjen. Zato ne zamudimo niti minute.

Roman Albrecht

RAZPIS

Na podlagi 1. čl. zakona o oddajanju in izvaajanju gradbenih del ter 3. člena pravilnika o postopku pri javni pismeni licitaciji za oddajo gradbenih del (Uradni list LRS št. 17-55) razpisuje Zavod za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, javno pismeno licitacijo gradbenih, obrtniških in instalacijskih del preskrbovalnega centra v Savskem naselju in v koloniji Mestnih stanovanjskih blokov v Šiški ob Cetovalski cesti.

Licitacija bo v soboto, dne 20. aprila 1957 ob 10. uri v prostorih Zavoda za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, Kidričeva št. 7-VIII.

Predračunska vsota za vsa gradbena, obrtniška in instalacijska dela je 15.786.663.— din za en objekt, 31.533.326 din skupaj za oba objekta.

Dovršitveni rok za vsa dela je 15. september 1957 za Center A v Savskem naselju in 15. oktober za Center A v Šiški.

Varščino v znesku 0,2% predračunske vsote je treba predložiti z garancijskim pismom ali na drug primeren način najkasneje do pričetka licitacijske obravnave.

Ponudbe morajo biti opremljene v skladu s predpisi pravilnika o postopku pri javni pismeni licitaciji za oddajo gradbenih del (Uradni list LRS št. 17-55).

Ponudbe se bodo sprejemale na dan licitacijske obravnave v soboto, dne 20. aprila 1957 do 10. ure v prostorih Zavoda za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, Kidričeva ul. št. 7-VII.

Projektirani elaborati in splošni pogoji bodo interesentom na razpolago od 8. aprila 1957 dalje vsak delovni dan od 12. do 14. ure v prostorih Zavoda za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, Kidričeva 7-VII.

Investitor:
ZAVOD ZA STANOVANJSKO IZGRADNJO
OLO LJUBLJANA

V prvi vrsti kadri

(Nadaljevanje s 1. strani.)

solutno oporekati in ni ji slepo slediti. Nobenega dvoma ni, da bi se razvili dobro, če pri izbiranju članov delavskih svetov ne bi presodili tudi o njihovih sposobnostih. Toda, prav tako pa bi temeljito zgrešili, če bi menili, da nam je izbiri le tiste, ki znajo je brezhibno upravljati. Na tak način bi krog tistih, ki so jim odprta vrata v organe upravljanja temeljito zožili, toda ne po nekem družbenem, ampak po čisto formalnem kriteriju. To nas bi zapeljalo v slepo ulico, v nek začaran krog: kdor ne zna upravljati, ne more v organe upravljanja, kdor ne more v organe upravljanja, ne zna upravljati, ker se tega nima kje naučiti. O tem je vredno razmisлити vsled tega, ker je vendar res, da je v mnogih naših gospodarskih organizacijah določen krog sposobnih delavcev temeljito preobremenjen z družbenimi dolžnostmi in funkcijami. Ta preobremenjenost je v nekaterih primerih že tolikšna, da prizadejati delavci ne le stagnirajo, oziroma še huje, nazadujejo v svojem proizvodnem delu in se tako via facti spreminjajo v neke polprofesionalne družbene aktiviste (seje, zasedanja družbenih organov med delovnim časom, zahteva po plačevanju sejnin v delavskih svetih itd.), ki na svojem delovnem mestu pričajo izgubljati lastno perspektivo, ampak tudi v družbeni aktivnosti ne uspevajo zadovoljivo, ker enostavno samo tekajo sem ter tja, ne da bi se utegnili neki določeni stvari temeljitje posvetiti. Takša praksa je z dveh vidikov kvarna: sposobneje ljudi, ki jim naložimo celo grmado družbenih dolžnosti in funkcij enostavno »ubijamo«, istočasno pa zapiramo družbeno opravila v ozek krog ljudi in tako otežujemo proces aktivizacije širšega kroga delovnih ljudi. Družbene posledice

te delavoljne delavce, ki kažejo zanimanje za družbene probleme in ki so pripravljeni tvornu delati. Merilo sposobnosti pa naj bodo človeške, družbene in delovne kvalitete kandidatov, ker so le-te temeljni pogoji za to, da lahko nekdo postane dober upravljalce. Kdor ima take kvalitete, se bo razmeroma kmalu usposobil v dobrega upravljalca, kdor pa nima takih kvalit, pa mu vse znanje in sposobnosti nič ne pomagajo, ker ne bo znal nikdar družbeno zrelo upravljati.

Ze po teh nekaj opažanjih je mogoče povzeti, da pomahevanje organov delavskega upravljanja vsekakor ni le stvar, ki zavisi samo od propagande, temveč je odvisno, prvič od meril po katerih bomo izbirali kandidate in drugič, od neposrednega izbiranja kandidatov.

Pri tem delu so se sindikati poklicani temeljito angažirati. To je potrebno tembolj, ker je treba razviti aktivnost v dveh smereh:

Treba je iti v boj proti zahtevam po »nadarjenih in izkušenih upravljalcih«, ki se na upravljanje »razumejo« in proti raznim izračunavanjem pororcev med številom mladih in starih delavcev, ki naj služijo kot osnova za kandidiranje. Tem krilaticam je zoperstaviti jasno stališče: v delavske sve-

te delavoljne delavce, ki kažejo zanimanje za družbene probleme in ki so pripravljeni tvornu delati. Merilo sposobnosti pa naj bodo človeške, družbene in delovne kvalitete kandidatov, ker so le-te temeljni pogoji za to, da lahko nekdo postane dober upravljalce. Kdor ima take kvalitete, se bo razmeroma kmalu usposobil v dobrega upravljalca, kdor pa nima takih kvalit, pa mu vse znanje in sposobnosti nič ne pomagajo, ker ne bo znal nikdar družbeno zrelo upravljati.

Možnosti in pravice sindikatov

Poleg tega pa imajo sindikati možnost in pravico, da predlagajo kandidate, torej, da kar izbere take, ki bodo »opomnili« naše delavske svete in se potem z vsem svojim ugledom zavzemali za njihovo izvolitev. Na kraju še eno misel: pri nas je enakovrednost med spoloma načeloma uveljavljena, toda v praksi je še polno primerov, da posamezniki drugače vrednotijo moške kot ženske. To prihaja mestoma do izraza tudi pri volitvah v delavske svete. Zelo rado se javlja, da so moški ostrejši pri presojanju kandidatnih list kandidatov, v čemer se v bistvu skriva podcenjevanje žensk in da se ženske zaradi domačih opravil zelo težavo same umikajo s pozornosti družbene aktivnosti. Seveda to ni prav. Tudi ta misel ni nova in jo že vsa leta nazaj ponavljamo. Ne bi pa storili prav, če ne bi v isti sapi, ko bomo poskrbeli za poskrbeli delavskih svetov, poskrbeli tudi za to, da se bistveno izboljša tudi njihova sestava glede na spol.

Kaj velja upoštevati pri izbiri kandidatov?

Ce pozvamo! Pri izbiri kandidatov naj nas vodita dve

RAZPIS

Na podlagi 1. čl. zakona o oddajanju in izvaajanju gradbenih del ter 3. člena pravilnika o postopku pri javni pismeni licitaciji za oddajo gradbenih del (Ur. list LRS št. 17-55) razpisuje Zavod za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, javno pismeno licitacijo gradbenih, obrtniških in instalacijskih del za stanovanjske bloke B XVIII in B XIX v Savskem naselju v Ljubljani.

Licitacija bo v ponedeljek, dne 22. aprila 1957 ob 10. uri v prostorih Zavoda za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, Kidričeva ul. št. 7-VIII.

Predračunska vsota za vsa gradbena, obrtniška in instalacijska dela je 30.164.745.— din za en blok, 60.329.490.— din za oba bloke.

V roku za izvedbo del v letu 1957, t. j. do 15. XI. 1957 je treba izvršiti vsa dela do vključno IV. faze, za vsa ostala dela je dovršitveni rok 15. junij 1958.

Varščino v znesku 0,2% predračunske vsote je treba predložiti z garancijskim pismom ali na drugi primeren način najkasneje do pričetka licitacijske obravnave.

Ponudbe morajo biti opremljene v skladu s predpisi pravilnika o postopku pri javni pismeni licitaciji za oddajo gradbenih del (Ur. list LRS št. 17-55).

Ponudbe se bodo sprejemale na dan licitacijske obravnave t. j. v ponedeljek, dne 22. aprila 1957 do 10. ure v prostorih Zavoda za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, Kidričeva 7-VIII.

Projektirani elaborati in splošni pogoji bodo interesentom na razpolago od 10. aprila dalje vsak delovni dan od 12. do 14. ure v prostorih Zavoda za stanovanjsko izgradnjo OLO Ljubljana, Kidričeva 7-VII.

Investitor:
ZAVOD ZA STANOVANJSKO IZGRADNJO
OLO LJUBLJANA

ZDRAVLJENJE V LJUBLJANSKIH BOLNIŠNICAH

Prav, da vemo!

ODGOVORI NA?

PLACEVANJE

J. S. Boh, Srednja vas: Ste uslužbenka z mesečno plačo pri kmetijski zadrugi. Februarja ste bili 17 dni na bolezenskem dopustu. Ko so vam obračunali plačo za preostali del meseca, so vam plačali samo 7 delavnikov, ne da bi upoštevali način plačevanja. — Odgovor: Menimo, da vam za mesec februar pripada plača, ki je enaka razliki, ki se dobi, če se do mesečne plače odštejejo prejemki za 17 dni, ki bi jih prejeli, če bi ne bili bolni in za katere ste prejeli nadomestilo plače po zakonu o zdravstvenem zavarovanju. Sicer pa bi moral biti obračun pravičen, če so vam izplačali prejemke za preostale dni tako, da so vašo mesečno plačo razdelili s 24 in dobljeni količnik pomnožili s sedem. Če so tako obračunali pripadajoči del plače za mesec februar, je obračun pravičen.

L. A. Kočevje: Po novem tarifnem pravilniku so znižali tarifno postavko, ki ste jo imeli ves čas lanskega leta. Znižanje znaša 23 dinarjev dnevno, čeprav ste na istem mestu. Radi bi vedeli, kateri predpis določa, da se ne sme znižati tarifne postavke delavcu, ki ima že 25 let službe, če ostane na istem mestu? — Odgovor: Takšnega predpisa ni nikjer. Ni torej izključena možnost, da se je po oceni vseh okoliščin ugotovilo, da je bila dosežena tarifna postavka previsoka za delovno mesto, kjer ste zaposleni. Treba je seveda samo vedeti, ali je to znižanje res rezultat objektivne ocene in pošteno presoje. Če tega ni bilo, potem je seveda zelo dvomljivo takšno znižanje, kajti povsod se spoštuje načelo, da ostane lanskega leta tarifna postavka povečana za 500 dinarjev, če se na delovnem mestu ni ničesar spremenilo, oziroma, če je bila ta v primernem sorazmerju z ostalimi.

NASTANEK DELOVNEGA RAZMERJA

M. N., Celje: V vašem podjetju dajejo sprejetim uslužbenecem dekrete, delavcem pa največkrat nič. Enostavno jih pošljejo na delo k določenemu mojstru. Samo po delavski knjižici vprašajo. Vprašujete, po katerem predpisu je določen tako različen postopek? — Odgovor: Po nobenem! Če kljub temu delajo razliko, je ta odsev stare, a že pet let nič več veljavne razlike, ko so bili uslužbeni v podjetjih — državni uslužbeni in so zanje veljali drugi predpisi kot za delavce. Toda vse kaže, da se še marsikje ne morejo sprijazniti z dejstvom, da ni prav nobene pravne razlike med delavcem in uslužbenecem, da je pravni položaj vseh zaposlenih v gospodarski organizaciji enak. Razlika je samo v organizaciji in delitvi dela. Kar pa zadeva nastanek pravice, dolžnosti in prenehanje delovnega razmerja, veljajo enaki predpisi za delavce in uslužbence. Praksa, ki jo omenjate, je potemtakem napačna in protipravna. Napačna, ker ohranja socialističnim odnosom tujo mentaliteto, da je uslužbenec nekaj drugega kot delavec in je zato treba z njim ravnati drugače kot z delavcem. Protipravna pa zato, ker je način nastanka delovnega razmerja enoten. Se vedno velja pravilo, da se delovno razmerja ustanovijo s delovno pogodbo, to je s sporazumom med gospodarsko organizacijo in osebo, ki želi biti zaposlena v njej. Ta sporazum zadeva predvsem vrsto dela oziroma zaposlitve. Seveda pa je pri tem važno, da se sporazumejo tudi o vseh ostalih zadevah, ki zanimajo tako osebo kot gospodarsko organizacijo. Ta sporazum se lahko potrdi s pisмено delovno pogodbo, lahko pa tudi z enostranskim aktom gospodarske organizacije, ki se imenuje ali odločba o sprejemu ali dekretu itd. Važno pri tem je, da mora biti postopek za vse enaki. Ni prav nobene osnove za razlikovanje, ki je našemu redu tuje in nasprotno.

RAZVRSTITEV V PLAČILNI RAZRED

S. S.: Za deset let nepretrgoma ste vzgojiteljica. Ker niste opravili izpitov, so Vas avgusta lani prevedli v stalež honorarnega uslužbenca in Vas iz XIV. plačilnega razreda razvrstili v XVIII. Ali so upravičeni do takega ukrepa po desetih letih službe? — Odgovor: Tako zelo ste pomankljivi v svojem pismu, da je prečilen odgovor pravzaprav težko dati. Povedati bi morali, kakšen naziv ste imeli 1952. leta ob prevečenju in zlasti bi morali sami poznati prevečeno odločbo. Kaže pa kot da si je niste dovolj ogledali. Po tem, kar pišete, sklepamo, da ste ob prevečenju imeli naziv vzgojiteljica. Očitno pa nimate za ta naziv predpisane popolne srednjšolske ali njeje ustrezne strokovne izobrazbe in so Vas po 37. členu uredbe o nazivih in plačah uslužbenec v posredno znanstveni stroki prevedli v ustrezen plačilni razred in predpisali, da morate v določenem roku opraviti potrebne izpite in si pridobiti predpisano izobrazbo. Ker si tega niste, so nastopile posledice, ki so bile napovedane že v prevečeni odločbi in ki jih Vi očitno niste jemali dovolj resno. Podobna je bila postopek tudi v primeru, če ste imeli ob prevečenju naziv pomožna vzgojiteljica. Ker takrat še niste imeli 10 let dela v tej službi, so vam predpisali dopolnilne izobrazbe pod pretno izgubo naziva. Seveda vse to lahko samo domnevamo in odgovarjamo le na podlagi takih domnev, ker niste navedli najosnovnejših podatkov za presojo Vašega primera.

UPOKOJITEV

P. S., Petrovci: Novembra letos boste izpolnili pogoje za starostno pokojnino. Kaj naj ukrenete za pravočasno upokojitve? — Odgovor: Če bodo še veljavni sedanji predpisi, si morate izposlovati, da vam bo podjetje v teku meseca maja pisмено napovedalo, da vam v novembru izteče za starostno pokojnino predpisana delovna doba in starost ter vam zaradi upokojitve odpovedujejo delovno razmerje s šestmesečnim odpovednim rokom tako, da bo to prenehalo, ko bo postopek za upokojitve že končan. Takoj potem morate zavodu predložiti vsa verodostojna dokazila o delovni dobi, o stopnji kvalifikacije, o vrsti zaposlitve in o prejemkih, če so ti v zadnjih treh letih bili toliko, da je njihovo trimesečno povprečje presegalo za 20 odstotkov pokojninsko osnovo. Če je res, kar trdite o svoji kvalifikaciji in imate dokaze o tem, potem boste lahko razvrščeni v VIII. pokojninski razred.

- Družbeni organi v bolnišnicah
- »Socialno zavarovanje ima blagajno, zdravstvo pa ključ«
- Ali je res tako?

V Sloveniji je okoli 10.000 bolniških postelj in od tega jih je petina v ljubljanskih kliniki. Ta znanstvena ustanova ima petnajst enot in ker v nekaterih okrajih nimajo zadost-

ne možnosti bolnišničnega zdravljenja, prihajajo bolniki na kliniko iz vseh okrajev Slovenije. Pregled bolniških zavarovancev za lansko leto nam to najbolje prikazuje:

OKRAJ:	štev. bolnikov	%	štev. oskrb. dni	%
Celje	963	2,7	20.703	4,2
Gorica	1691	4,8	29.501	5,9
Kočevje	1039	3	17.297	3,5
Koper	1176	3,4	25.869	5,8
Kranj	4054	11,8	67.773	13,5
Ljubljana	22117	65,1	278.893	54,7
Maribor	547	1,5	15.042	3
Murska Sobota	138	0,4	3.183	0,6
Novo mesto	654	1,9	11.785	2,4
Ptuj	108	0,3	2.852	0,5
Trbovlje	1752	5,1	28.977	5,9
LRS	34.239	100	501.680	100

Vseh bolnikov je bilo lani na kliniki 43.192 in od tega 79,5% zavarovancev, oskrbnih dni pa je bilo skupaj 662.949. Na zavarovance jih odpade 78,1%. Leta 1957 je imela ista bolnišnica skupaj 30.995 bolnikov, število oskrbnih dni pa je bilo 333.173, torej za polovico manjše.

V tem pregledu obravnavamo ljubljansko kliniko, ki sprejema le manjši del bolniških zavarovancev. To vidimo iz poročila Zavoda za socialno zavarovanje za 1955. leto, v katerem je navedeno, da je bilo v tem letu v bolnišnicah 166.560 bol-

nikov, ki so imeli 2.126.316 oskrbnih dni, katerih plačnik je bilo socialno zavarovanje.

Veliko je težav, ki tarejo ljubljanske klinike. Predvsem — premajhne kapacitete. Prostori so več kot stodostotno izkoriščeni, primanjkuje zdravstvenega kadra, številne so nadure in drugo. Družbeni organi in zdravstveni delavci se trudijo, da bolniki ne bi čutili tega neprijetnega. Zal v celoti, kljub prizadevanju, se to ne da doseči, saj je še precej upravičenih priporočil.

Se o zasedbi v kliniki ter o težavi dobi.

KLINIKA	število bolnikov	%	število oskrb. dni	%	povprečna lež. doba
aseptika	3310	7,7	51865	7,8	15,6
neoz. sept.	3526	8,2	49095	6,9	13,0
ortopedska	1154	2,8	36447	5,5	31,5
interna	2469	5,8	59949	9,0	24,2
oboloka	3751	8,6	40105	6,1	10,6
dermatološka	2323	5,4	48324	7,3	20,8
okulistika	3606	8,4	46456	7,0	12,8
infekcijska	4737	10,8	67390	10,1	14,2
neurološka	955	2,2	30423	4,6	31,8
pediatrska	3125	7,3	78794	11,9	25,2
fiziološka	453	1,3	29767	4,5	65,7
ginekološka	6317	14,5	45269	6,8	7,1
porodniška	4983	11,4	31957	4,8	6,4
onkološki zav.	1769	4,1	40135	6,1	22,6
stomatološki	714	1,5	10142	1,6	14,2
s k u p a j	43192	100,0	662949	100,0	15,3

V tem pregledu so zajeti vsi bolniki, razmerje bolnikov zavarovancev in nezavarovancev pa je približno enako. Poleg tega so vse klinike imele še ambulantne storitve, katerih je bilo skupaj 153.513 in so posebej plačane. Celoten pregled v ambulantnih in relativnih številkah je zanimiv in nam kaže, v katerih kliniki je bilo največ bolnikov, kje so bili oskrbnih dnevi najvišji in kakšna je bila povprečna ležalna doba. Glede le-teh je treba omeniti večkratno trditve, da se na račun socialnega zavarovanja neupravičeno podaljšuje ležalna doba.

- O TEBI, TVOJEM DELU,
- TVOJIM USPEHIM IN
- TEŽAVAH PIŠE
- »DELAJSKA
- ENOTNOST«

vanja neupravičeno podaljšuje ležalna doba.

Za zavarovance je povprečje nižje in znaša 14,5, če pa upoštevamo samo bolnike — zavarovance iz ljubljanskega okraja, tedaj vidimo, da je povprečna ležalna doba še nižja od republiškega povprečja in znaša 12,5. V »Vestniku« Sveta za zdravstvo LRS številka 7-8-56 beremo, da je ležalna doba nasplo nižja od na primer ležalne dobe na zagrebški kliniki, kjer je v 1955. letu znašala 23,5 dni. Toda ležalna doba se vendarle dviga, kar je razvidno tudi iz podatkov preteklih let. V 1954. letu je namreč znašala 14,62, v 1955. letu pa 14,75. (Ne da bi hoteli izenačiti stanje zavoda, samo kot primer še dodatek iz Sporniškega zbornika: Na »Občeti državnih bolnic v Ljubljani« je znašala povprečna ležalna

doba v 1936. letu 11,1 v 1937. letu pa 10,7 dni!)

Toda že prehajamo na najnovejšo »geslo«: socialno zavarovanje ima blagajno, zdravstvo pa ključ... Ali je res tako? Ne gre samo za formalnost in sedaj uveljavljen način, ko samostojni finančni zavod računa storitve in jih mora koristnik plačati, gre za izraženo nevoljo

kliniki, ki morejo konkretneje obravnavati težave in poslovanje posameznih enot. Mnogi so se trudili, toda na poslovanje vplivajo tudi nepredvideni razlogi in rezultati ob koncu leta niso vedno takšni, kakršne si zdravstveni delavci in upravni organi želijo. To vidimo iz primera preteklega leta: Spet izguba v celoti dokaj visoka in

deloma pa je treba poznati tudi glavne probleme, s katerimi se ukvarjajo organi in uprave. Geslo o blagajni in ključih more samo še bolj oddaljiti zdravstvo in socialno zavarovanje, kajti tudi pri prvih najdemo nevolje, ki očitno marsikaj socialnemu zavarovanju. Pred nami pa je le en cilj, zdravje delovnega človeka in v današnjih družbenih razmerah pač ne bi smeli biti izrazito »antagonistične« stališča, posebno še ne zaradi tega, ker obstaja možnost, da prizadeta družbena organa skupaj obravnava vprašanja, zlasti tista, ki se ne ustrezajo stremeljenju enih in drugih. Tako pač v pogledu zdravstva in socialnega zavarovanja ne bi smelo biti dvojne stališče, čeprav nihče ne zanika pomankljivosti. Odpravljati jih bo služila tudi anketa, ki jo bo izvedel osrednji upravni odbor na Kliniki z namenom, da bi rezultati čimbolj koristno vplivali na poslovanje ljubljanske klinike.

Obisk v vrtcu

Vrtec »Tugo Vidmar« v Kranju na Golniški cesti so spoznali in vzljubili številni otroci.

Tovarišica upravnica Anka Krust je takole povedala o vrtcu: »V desetih letih smo prebredili veliko težav. Le-te smo imeli največ glede finančnih sredstev. Zaradi tega je ostal v Kranju le naš vrtec in tisti na Planini. Ostale so uklinile.«

Pri »Peterlinu« na Jezerski cesti v Kranju so preuredili gostinjske prostore v šolsko kuhinjo, kjer kuhajo za šolske otroke. Hkrati je tam za vrtičke za šolske otroke ki sprejemajo hrano. Malica in kosilo stane 2000 din mesečno. Trenutno je tam že nad sto otrok.

S. B.

Pomlad je tu. Po nekaj dnevnih aprilskega dežja bomo spet imeli lepo vreme. Poslajalo bo sonce in priroda bo zablistela v čudovitih barvah. Na nebu umita modrina, spodaj zelenilo pravkar vzkliko travne odeje. Zvončiki, vijolice so že odcveteli in zamenjale so jih druge cvetlice, pridružujejo pa se jim še cveti dreves. Kdo bi zdržal v hiši! Ven, na sonce, v zelenje! Kdo je bolj vesel tega, od naših najmlajših!

da, celo sum o upravičenosti dajave.

Cena oskrbnega dne je temelj poslovanja zdravstvenih zavodov, in če vemo, da jo odobri dva družbena organa — organ družbe v Zavodu in še Svet za zdravstvo, razumemo stremeljenje po čimbolj realni ceni. Ta — in disciplina glede veljavnosti oskrbne cene, je sicer za zdravstvene delavce obvezna, ki jo ni mogoče kar tako spregledati. S ceno so povezani tudi pogoji, ki vplivajo nanjo in tako je prišlo lani v kliniki do petkratnega povišanja cene. Dobro gospodarjenje, zaradi česar imamo organe zdravstvenih zavodov, mora stremeti za tem, da ne bo izgub...

Kaj pa če se ustvari dobiček? Se tistih 50% na plačo ob koncu leta gre iz teh viškov, tudi ostali del ostane za namene zdravstvenega zavoda. Prav bi bilo, da bi vestno in marljivo delo tudi tu še posebej nagradili!

In če je Zavod deficiten? Po predpisih mora izgubo kriti nadzorni organ, navadno pa se izvrši tako: izgubo prenesejo na naslednje leto in vrčunajo v ceno oskrbnega dne!

Da bi čimbolj gospodarili, so bili imenovani pred dvema letoma tudi upravni odbori na

IZVRŠNI ODBOR OKRAJNEGA ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V LJUBLJANI

rapisuje

NATEČAJ

za izdelavo elaborata o načinu dela in organizaciji higiensko tehnične zaščite v gospodarskih organizacijah. Elaborat naj vsebuje vsestranski prikaz uspešnega načina dela na področju splošne zaščite dela, preprečevanja nesreč in bolezni, daje naj tudi konkretne smernice glede splošno zdravstvenih ukrepov v podjetjih. Pojasnila glede elaborata so na razpolago v zdravstvenem oddelku Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva cesta 20-II.

Za najboljše elaborate so razpisane nagrade in sicer:

1. nagrada 80.000 din,
2. nagrada 50.000 din,
3. nagrada 30.000 din.

Razen tega more izvršni odbor na predlog posebne koordinacijske komisije, ki bo ocenjevala predložena dela in ki bo sestavljena iz članov Zavoda, Sveta za delo pri OLO Ljubljana ter Okrajnega sindikalnega sveta v Ljubljani, odkupiti še štiri elaborate po 10.000 din.

Rok dostave je 31. avgust 1957. Udeleženci predložijo svoja dela pod šifro, v posebni kuverti pa naj bo točen naslov pošiljatelja elaborata.

OB 40-LETNICI VELIKEGA OKTOBRA

Aprilske teze

Teze

Socialistična revolucija ne more zmagati brez zavese akcije ljudskih množic, brez njene organiziranosti, brez razumevanja nalog in programa, ki ga mora izvesti skozi socialistično revolucijo. Iz tega: kakor na sploh iz značaja socialistične revolucije, sledi nujnost priprave za revolucijo, ker je uspeh zagotovljen le v primeru, če je revolucija dobro pripravljena in organizirana.

Zato je Lenin poudarjal, da avantgarda proletariata v revoluciji ne more računati le na revolucionarni polet ljudskih množic in na podporo najnaprednejših ljudskih slojev. Pri tem je treba najti tak trenutek v razvoju revolucije, ki bi zagotovil kar največje sodelovanje najnaprednejšega dela prebivalcev in privedel do najobčutljivejšega kolebanja in zmede v vrstah sovražnikov revolucije.

Zato je bilo nujno, da se množicam točno objasnijo cilje in naloge, ki naj zagotovijo zmago socialistične revolucije. To je Lenin genialno storil v svojih »Aprilskih tezah«.

Prispel sem šele 3. aprila ponoči v Petrograd, 4. aprila pa sem nastopil na zborovanju z referatom o nalogah revolucionarnega proletariata. Zato sem seveda lahko govoril samo v svojem imenu, in še to s pripombo, da nisem dovolj pripravljen.

Edino, kar sem lahko storil, da olajšam delo sebi in poštenim oponentom, je bilo to, da sem napisal teze. Prebral sem jih in besedilo izročil tovarišu Cereteliju. Bil sem jih zelo počasi in dvakrat prvič na zborovanju boljševikov, drugič na skupnem zborovanju boljševikov in menjševikov.

V tisk datem te svoje osebne teze samo s prav kratkimi pojasnili, ki sem jih v referatu dokaj podrobneje razvil:

1. Z našega stališča do vojne, ki ostane glede Rusije tudi pod novo vlado Ljovčakova brezposojno roparska imperialistična vojna zaradi kapitalističnega značaja te vlade, ne smemo niti najmanj popuščati revolucionarnemu brambovstvu.

2. V revolucionarno vojno, ki dejansko opravičuje revolucionarno obrambo domovine, lahko zavajajo proletariata privoli samo ob pogojih: a) če preide oblast v roke proletariata in pridružijo se mu najrevnejši kmečki slojevi; b) če se dejansko, ne samo v besedah, odklonijo vse aneksije; c) če dejansko popolnoma razdrži vezi z vsemi interesi kapitala.

Široki sloji množičnih predstavnikov revolucionarnega brambovstva nedvomno iskreno mislijo in priznavajo vojno samo kot nujno zlo, ne pa ker žele osvajati. Vendar se dajo slepiti ob buržoaziji. Zaradi vsega tega je treba posebno temeljito, vztrajno in potrpežljivo razlagati, da so v zmoti, pojasnjevati, da je kapital neločljivo zvezan z imperialistično vojno, dokazovati, da je mogoče končati vojno z resnično demokratičnim, ne nasilnim mirom. In tedaj, če strogostimo kapital.

Organizacija najširše propagande tega stališča v aktivni armadi.

2. Sedanji položaj v Rusiji je svojevrsten zaradi prehoda od prve etape revolucije, ki je dala spričo nezadostne zavestnosti in organiziranosti proletariata oblast buržoaziji, k drugi etapi, ki mora dati oblast proletariatu in širokim kmečkim slojem.

Za ta prehod so značilne tri okoliščine: makedonizem, nezadostna zavestnost in organiziranost proletariata, ki je zaradi posebnih pogojev politične dejavnosti med neizmerno širokimi proletarjskimi množicami, ki so se pravkar prebudile k političnemu življenju.

3. Nobene podpore zadržani vladi Razkrivati zlaganost vseh njenih obljub, posebno te, da se bo odpovedala aneksijam. Razkrinkujemo to

vlado namesto da terjamo od nje nemogoče, da bi namreč ta vlada, vlada kapitalistov, prenehala biti imperialistična, ker bi tako terjamo rodilo samo lužje.

4. Priznati je treba dejstvo, da je v večini sovjetov delavskih odposlancev naša partija v manjšini, in sicer še v slabotni manjšini glede na blok vseh maloburžoaznih oportunističnih elementov od N. — S. S. — R. do O. K. (Cheidze, Ceretelji, itd.). Steklova idr. idr., elementov, ki so se vdalji vplivu buržoazije in širijo njen vpliv na proletariata.

5. N. S. — narodni socialisti, S. R. — socialisti revolucionarni, — O. K. organizacijski komite, vodilni center menjševikov.

Množicam je treba pojasnjevati, da so sovjeti delavskih odposlancev edina mogoča oblika revolucionarne vlade. Dokler je ta vlada pod vplivom buržoazije, more biti zato naša naloga samo v potrpežljivem, sistematičnem, vztrajnem, zlasti praktičnem potrditvi množice ustrežajočemu pojasnjevanju napak njihove taktike.

Dokler smo v manjšini, kritiziramo in razlagamo napake, hkrati pa propagiramo, kako nujno je, da preide vsa državna oblast v roke sovjetov delavskih odposlancev. Takoj se bodo množice na podlagi izkušenj otresle svojih napak.

6. Ne parlamentarna republika — vrnitev k njej od sovjetov delavskih odposlancev bi bil korak nazaj — temveč republika sovjetov, delavskih, dinarskih in kmečkih odposlancev po vse državi, od tal do vrha.

Odprava policije, vojske, uradništva? Vsi uradniki, ki morajo biti voljeni in smejo biti vsak trenutek odstavljani, prejmejo plačo, ki ni višja od povprečne plače dobrega delavca.

7. V agrarnem programu je treba prenesti težnje na sovjetne dinarskih odposlancev. Zaprleba vse veleposelstvene zemlje.

Nacionalizacija vse zemlje v državi: z njo razpolagajo krajevni sovjeti dinarskih in kmečkih odposlancev. Ustanoviti posebne sovjetske odposlancev, ki bodo razpolagali z vso kmetijsko posestev (v obsegu od 100 do 300 desjatini glede na krajevne in druge pogoje in po odločitvi krajevnih oblast) se ustanovi vzorno gospodarstvo pod kontrolo dinarskih odposlancev in na javne stroške.

Takojšnita združenje vseh bank v državi eno samo splošno narodno banko pod kontrolo sovjetov delavskih odposlancev.

8. Naša neposredna naloga ni suverena socializma, temveč to, da začnemo takoj samo v kontrolo sovjetov delavskih odposlancev nad družbeno proizvodnjo in razdeljevanjem proizvodov.

8. Partijske naloge:

a) takojšnje sklicanje kongresa partije;

b) sprememba partijskega programa, predvsem:

1. O imperializmu in imperialistični vojni;

2. o odnosu do države in naša zahteva po »državi-komuni«;

3. sprememba zastarelega minimalnega programa;

4. preimenovalje partije.

12. Obnovitev Internacionalne.

Iniciativa za ustanovitev revolucionarne Internacionalne, Internacionalne proti socialnim sovinitvom in proti centizmu.

Da bo bralec razumel, zakaj sem posebej kot redko izjemno podčrtal »primer« postenih oponentov, ga prosim, naj primerja s temi tezami naslednji očetek gospoda Godenberga: Lenin je zasadi zastavo državljanske vojne sredi revolucije, demokratizacije, očitano iz 5. št. »Edinstva« g. Plehanova?

Kajne, pravi biser?

Da bi čimbolj gospodarili, so bili imenovani pred dvema letoma tudi upravni odbori na

niti širokim slojem niti množičnim predstavnikom brambovstva, si države prikazovati, razlagati svoje nazore takole: »zasadi (1) je zastavo (1) državljanske vojne« (o njej ni niti besedice v tezah, niti je ni bilo v poročilu) »redi (1) revolucionarne demokratizacije« ...

Kaj je to? V čem se to razlikuje od hujskarske agitacije? Od »Ruske volje«?

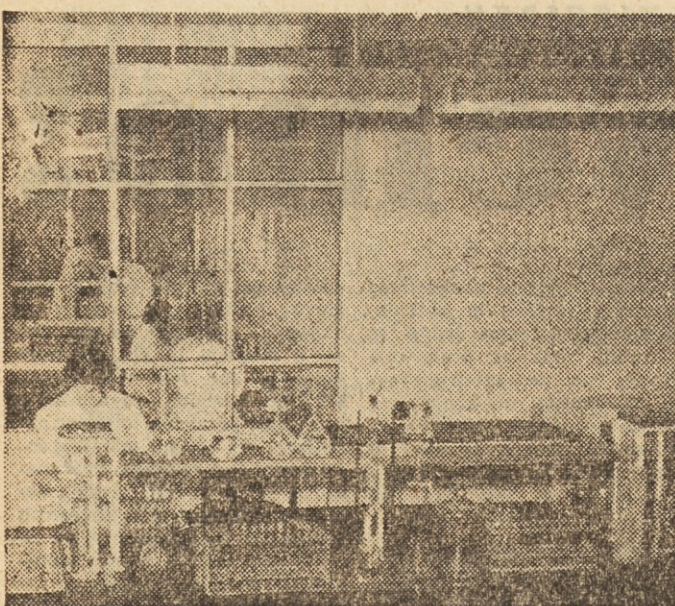
Pišem, berem, preudarjam: »Sovjeti delavskih odposlancev so edina mogoča oblika revolucionarne vlade in zato mora biti naša naloga samo v potrpežljivem, sistematičnem, vztrajnem, zlasti praktičnem potrditvi množice ustrežajočemu pojasnjevanju napak njihove taktike« ...

Oponenti določene vrste pa razlagajo moje nazore tako, kakor da sem pozival na »državlansko vojno sredi revolucionarne demokratizacije«!

Začasno vlado sem napadal zato, ker ni doletela niti skorajšnja niti kakršnega koli roka za sklicanje ustavodajne skupščine, temveč se je hotela izmazati s praznimi obljubami. Dokazoval sem, da brez sovjetov delavskih in kmečkih odposlancev sklicanje ustavodajne skupščine ni zagotovljeno, da je brez njih njen uspeh nemogoč.

In zdaj mi podtikajo, da sem baje proti takojšnemu sklicanju ustavodajne skup

Pređelovanja mleka v sodobnih mlekarah si danes skoraj ne moremo več zamisliti brez dragocenih naprav. To je takle laboratorij, ki ga imajo tudi v ljubljanskih mlekarah.

Z raketami nad točo

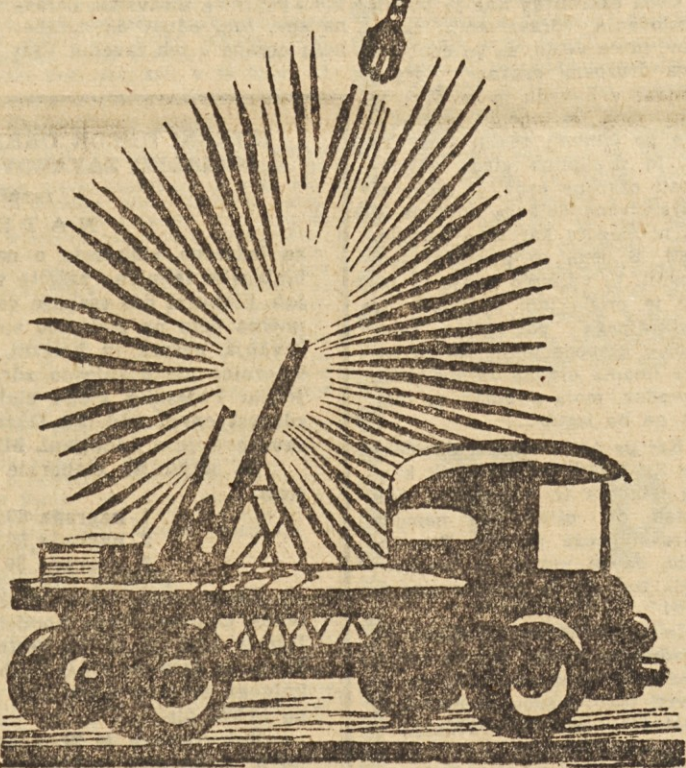
Sonce je zakril črn oblak. Ozračje se je streslo od silovitega grmenja. Vsak trenutek smo pričakovali, da bo začela padati toča. Toda še pravi čas so stopile v akcijo rakete. Tako je je začel agronom svoje poročilo...

V poletnih viharjih večkrat pada toča, ki precej škodi našemu poljedelstvu. Ze v davni je obstajal običaj, da so skušali z zvonjenjem razgnati nevihtne oblake. Pozneje pa so skušali s topovskimi granatami bombardirati oblake. Uspehi so bili zelo slabi. Najprej je bilo treba polskati vročke zaradi katerih nastane toča, in šele nato bi se lahko uspešneje spoprijeli z vremenskimi nepravilnostmi.

Toča nastane v oblaku, ki ga imenujemo kumulonimbus. V zgornjih slojih tega oblaka je nizka temperatura in se zato pretvori vodna para v majhne ledene kristalčke. Ko ti kristalčki padajo in prehajajo skozi sloje deževnih oblakov, se okoli njih naberejo mrzle ledene kapljice. Na ta način nastane zrno toče. Borba proti toči — so prišli do zaključka meteorologi — vodi borba proti hladnim kapljicam, katerim moramo onemo-

gati, da se lepijo z ledenimi kristalčki.

Na osnovi teh odkritij so konstruirali posebno raketo. Napolnili so jo s srebrovim jodidom, pomešanim z eksplozivom. Izstrelili so jo iz posebne cevi. V višini tisoč do tisoč pet sto metrov raketa eksplodira. Ob tej priložnosti nastane visoka temperatura in jodid se spremeni v paro. Zaradi nizke temperature v oblaku se pretvori para jodida v mikroskopsko majhne kristalčke. Okoli teh se naberejo ledene dežne kapljice in tako nastanejo majhna zrna toče.

Kaj so koagulant?

Zdaj pa nekaj besed o koagulantih — strjenini. To so snovi, ki jih v vodovodnih napravah uporabljajo za bistrenje rečne oziroma kalne vode. Zaradi vse večjega števila tovarnih in povečanja mestnega prebivalstva, poraba vode po vsem svetu narašča. Zato so te snovi iz dneva v dan dražje. S pridobivanjem le-teh se ukvarjajo v prenekaletih laboratorijih v mnogih deželah. Pri nas so se s tem problemom spoprijeli strokovnjaki v beograjskem laboratoriju za sanitarno tehniko. Njihova naloga je bila, poslati domače surovinske osnove, za čim cenejšo proizvodnjo koagulantov. S skrbnimi analizami so ugotovili, da ima pepel številnih naših premogov visok odstotek aluminijevega ali železovega oksida, ki ga lahko z ustreznimi postopki spremeni v aluminijev, oziroma železov sulfat, ki pa sta učinkovita koagulant. Oksid aluminija in železa so spremenili v sulfate tako, da so premogov pepel dlje časa segrevali ob prisotnosti koncentrirane žveplene kisline. Tako aktiviran pepel lahko zbistri motno vodo do one stopnje, ki jo predpisujejo mednarodne norme za pitno vodo.

Televizija v službi elektrocentral

V električni centrali v Derschireu so montirali osem majhnih televizijskih kamer, da bodo v kontrolni dvorani tako lažje kontrolirali notranjost ognjišča v termoelektrarni.

Do sedaj so opazovali ognjišče izključno skozi določene odprtine v pečeh in kurjač se svoja opažanja sporočal strokovnjakom v kontrolno dvorano.

NOVA FILMSKA KAMERA

Ni še dolgo tega, ko so izdelali kombinirano filmsko kamerico z magnetofonom za film 16 milimetrov. Zdaj lahko snemajo hkrati tudi zvok. Zvok posnamemo na tisti del filmskega traku, ki je prevlečen z železnim oksidom. Filme, ki so jih posneli na ta način, lahko reproduciramo na projektorjih za trak 16 mm, seveda če imajo ugrajeno napravo za reprodukcijo zvoka.

Otroški voziček

Na našem hodniku stoji v kotu že tri leta star, a dobro ohranjen otroški voziček. V njem je žena vozila otroke, dokler so bili še na plečičarski stopnji.

Dandanes pomeni otroški voziček čedno premoženje. In naš voziček ni morda kakšno navadno in povprečno serijsko škripalo. Kaj še! Ko ga bomo prodajali, bomo prav gotovo poudarili v našem oglasu njegove izvirne vrline. Vsi železni deli na njem so pomikljivi in se gosposko bleščijo. Naš voziček je nenavadno širok. V skrajnem primeru se lahko vselita vanj dva srednje debela dvojčka. (Dvojčkov sem se že od nekdaj bal.) Pravim: v skrajnem primeru, kajti sicer je naš voziček namenjen navadnemu pojavu človeškega rojstva in nudi novemu človeku vse ugodnosti bivanja. Res, tovariš dojenček se nima kaj pritoževati zaradi udobnosti, kajti naš voziček je komforten brez primere. Celo zavese so pritrjene ob okencih tega pošujetnega stanovanja. Tako je podoben stanovanju, da se res bojim, da ga stanovanjski urad ne registrira kot posebno sobo in mi ne dodeli podnajemnika.

Zaradi tega sem že mnogokrat prigarjal ženi, da bi voziček prodala in z izkupičkom poravnala vse najine dolgov. A ona me vedno zavrača:

— Počasi, prijatelj! Ne vemo ne ure, ne dneva...

Moja žena je izrazito razumsko bitje. Jaz pa delam vse preveč s čustvom, zato je menda boljše, da voziček lepo počaka...

Sicer pa nam ne služi le kot okras v stanovanju.

vanju. Bivši veteran je vsestransko uporaben in koristen. Enkrat na mesec pripelje žena v njem moko iz trgovine.

Prejšnji mesec je žena zbolela in sem moral sam po moko z vozičkom. Hudo sram me je bilo in voziček sem porival po stranskih ulicah. Ko sem se vračal z moko, ki sem jo dal v voziček in jo pokril s prtom, se je k sreči že malo stemnilo.

Samo da me ne bi opazil kakšen znanec! Srečno sem zvožil, a ne izvozil. Tik pred hišo, v kateri stanujem, me je srečal Petersiljček, stara sablja in moj prijatelj.

— Ho, ho! Glej ga, glej! Materinski popadki ti nagajajo! Kakor prava dojlja izgledaš, bogme! Zgrešil si poklic!

Petersiljček se je izredno lepo zabaval nad mojo zadrego.

— Pa, oprosti da te vprašam, greš večkrat tako na sprehod? Sicer pa — vsa čast — idealen oče si, to je treba priznati.

Sklonil se je nad voziček in pokukal pod njegovo streho. Petersiljček zelo slabo vidi, zato nosi naočnike.

— Ali je sin? vpraša radovedno.

— Hčerka, odgovorim, a najraje bi mu pripeljal eno okrog ušes, temu nesramnemu samcemu, ki sploh ne razume, kaj je to očetovski ponos.

— Na, na plidkana, plidkana. Ajčkaj, ajčkaj, boža glnjeno Petersiljček moko, ki je pokrita s prtom.

— Nekam velika je in močna, ta tvoja hčerka, ugotovi čez čas.

— Kaj hočeš, po očetu se je vrgla, odgovorim in komaj zadržujem smeh.

— Kako pa ji je ime?

— Pšenična.

— Čudno ime. Čisto sodobno. Gotovo je tudi v koledarju natisnjeno. Ne razumem jih, teh novih imen. Koliko pa je stara?

— Eno leto.

— Hudiča. Pa tako velika. Odlično skrbiš za njo, čestitam. No, pa zbogom, prijatelj. Na sestanek se mi mudi. Vedno sem dejal, da si idealen oče. Na svidenje.

DVORANA GRMENJA

Obstali smo brez besed. Zadrženo smo opazovali veliko dvorano visokonapetostnega laboratorija ali »dvorano grmenja«, kakor smo jo kasneje sami imenovali. V tem prostoru bi lahko bila trinadstropna hiša. Smo že kdaj videli tako velik prostor? Ne, v nobeni tovarni ni tako visoke dvorane. Človeka višina, dolžina in širina tako iznenadi, da v prvem hipu ne opazi nič posebnega.

Velike krogle, bleščeče bakrene barve so nasajene na dolgih črnih prečkah. Vse so prepletene in povezane v pravih geometrijskih oblikah. Krona tega čudnega grozda pa je kroglja s premerom enega

metra. Čemu je vse to? Podoba je, da smo zašli v svet atomov. Vsaj kakor se spominjamo, s takimi grozdi prikazujejo atome.

V dvorani grmenja je vsak predmet pomemben. To je laboratorij, kakršnih je v vsej Evropi malo. Pri nas je to prva in edina ustanova.

Posebno smo postali pozorni, ko smo zagledali tri črne stolpe, kateri so bili okrašeni z belimi obroči. »Koliko so visoki ti dimniki?«, smo vprašali. Odgovorili so nam: »To so transformatorji, posebne konstrukcije, visoki so 7 metrov in so med seboj povezani. Pri raziskavah je v teh »dimnikih« milijon voltov električne napetosti. Z njihovo pomočjo raziskujemo izolacijske sposobnosti aparatov in transformatorjev visoke napetosti.

V nasprotnem kotu dvorane je še en črn dimnik. Zelo je visok in ima dvanajst parov bakrenih krogel. To je generator, ki proizvaja električne naboe različne napetosti, ki so podobni tistim, ki nastajajo pri grmenju. Generator proizvaja »grom« jačine od 1 in pol milijona voltov! S to napravo raziskujemo aparate in transformatorje visoke napetosti.

Velika ura na steni je kazala štiri. Kakšen je ta mehanizem, ki ob šestih popoldan kaže štiri. Vendarle smo našli le napravo, ki ne deluje točno. Ura prav gotovo zaostaja. Toda tovariš S. nam pojasni: »Za merjenje raznoimenskih nabojev imamo okroglo napravo. — Mislite na ti dve kroglji? — Da, na njih mislim. — Toda kakšna zveza je med krogli in uro? — Takoj vam bom povedal. Iz razdalje, pri kateri začne prekakovati električna iskra med krogla, lahko določimo višino napetosti. Razdaljo merimo z uro. Pogledajte, zdaj pa smo prišli do ure, je rekel z zadovoljstvom.

Ura je z električnim tokom povezana s krogla. Mali kazalec na uri pokaže pri enem obratu razdaljo enega metra med krogla. Veliki kazalec pa ponazorijo pri enem obratu razdaljo 10 centimetrov. Za slikanje nabojev imamo kapacitetni delilec. Ta pa sestoji iz kondenzatorja napetosti milijon 600.000 voltov in kondenzatorja velike kapacitete, na katerega je priključen katodni oscilograf. Na balkonu so komandne plošče z dvema mizama, ki služijo upravljanju s kaskadomom ali črnimi stolpi, kakor ste jih vi najprej imenovali.

V tem trenutku so se odprla vrata velike dvorane. Po železniških tirih so pripeljali motorni voz, na katerem so bili zamotani kabli. Opazili smo v dvorani še več takih vozov.

»Kaj boste s temi kabli?« — To je del naprav za velike hidrocentrale v Pakistanu. Te gradi delovni kolektiv »Rade Končar«. Kable bomo preizkusili, ker smo jih nabavili v Italiji.

Motorni vlak je zapustil dvorano. Nastala je spet grobna tišina. Le nekaj ljudi je

priključevalo debele žice na transformatorje. Ti so podobni vsem tistim, katere danes rečavamo po vsej naši deželi. Ta, ki še čaka na preizkušnjo, pa je največji. Ni podoben ostalim črnim stolpom. Na tej napravi so že preizkusili izolacijo, jedro, če pa bodo nadaljnje preizkušnje tako lepo uspele bodo veliki transformator z 12.000 kilovatnimi amperji izročili naši industriji.

Aluminij

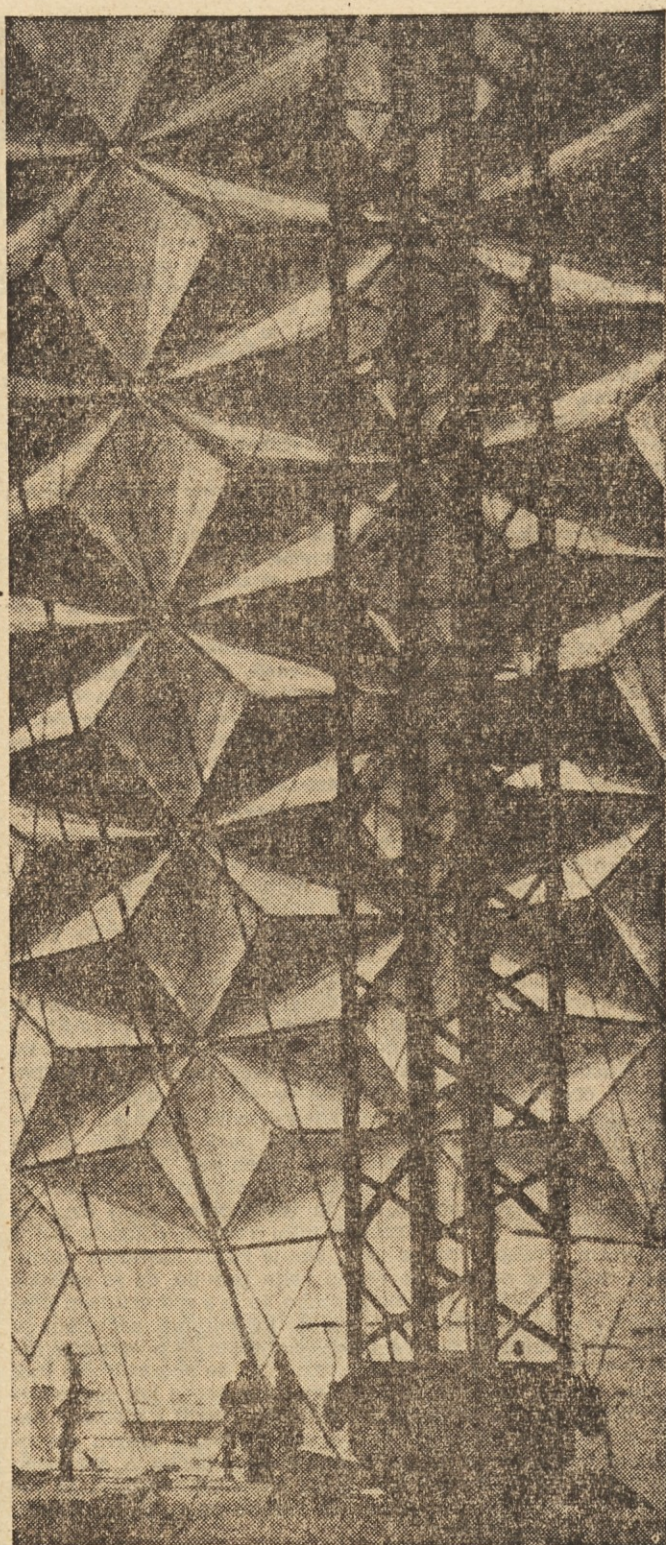
Kakor v vsem svetu, tako smo tudi pri nas v naši industriji začeli uporabljati aluminij. Na kovino bodočnosti je tudi mislil Beograjan Svezozar Zubović. Med njegove patente sodijo aluminijasta okna, vrata za garaže, izplakovalci za stranišne školjke itd.

Aluminijasta okna so zelo praktična. Odpiramo jih lahko v vodoravni in vertikalni smeri. Okna imajo aluminijaste zaves, kar je posebnost njegovega patenta.

Tudi vrata za garaže so zelo praktična. Odpirajo se le vertikalno in s pomočjo električnih naprav. Zdaj se, da je konstruktor mislil tudi na pomanjkanje električne energije, saj si bodo šoferji ob pomanjkanju električnega toka lahko pomagali s posebno ročno napravo. Takšna vrata so že izdelali za potrebe sarajevskega podjetja »Graditelj«.

Razen tega tudi predlaga izdelavo podbojev vrat iz aluminija. Le-te lahko prekrijemo s poljubnimi kosi polivinila. Vrata so trajnaše od lesa, poleg tega tudi lepo izgledajo.

Najpomembnejša njegova zamisel pa je izplakovalec stranišnih školjk. Le-tega napolnimo tik pred uporabo. To je zlasti važno v zimskih

Na naši sliki pa vidite aluminijasto dvorano, ki jo bodo vsaki čas dokončali, nato pa »montirali«.

mesecih, ko nam je v starih izplakovalcih voda večkrat zmrznila. Izdelava novega izplakovalca je zelo cenena, konstruktor se je odpovedal plovcu, saj se je ta v zasto-

relih izplakovalcih večkrat pokvaril. Uporaba aluminijastih oken, vrat in izplakovalca je velikega pomena za stanovanjsko izgradnjo.

Morda še ne veste

Po planu za leto 1957 bruto proizvodnja najbolj raste v industriji. K vsakemu dinarju prispeva industrija 43,3 pare, poljedelstvo 28,4 pare, ostale druge panoge 28,3 pare.

Proizvodnja premoga je po vojni izredno napredovala. Največji napredek je v tistih deželah, ki so pred vojno zaostajale: to je Afrika, Azija in Latinska Amerika. Celokupna proizvodnja premoga v svetu znaša sedaj 1.640.000.000 ton letno. Od tega odpade na Evropo 40 odstotkov,

na Severno Ameriko pa 32,3 odstotka. Industrijsko razvite dežele ga proizvajajo 90,2 odstotka a nerazvite dežele le 3,8 odstotka. Kaj nam kaže to nesorazmerje ni težko uganiti.

Znano je, da kupuje potrošnik poljedelske proizvode znatno dražje, kakor so cene proizvodnje.

BREZ ZLATA V USTIH

Nekdaj so ljudje le s težavo lagali sosedom, češ, da imajo še vse zdrave zobe. Večkrat jih

je izdala značilna barva zlata. Pri nadomeščanju manjkajočih zob tudi še danes uporabljajo žlahtne kovine; zlato, ki je tudi žlahtna kovina ima še zdaj v zobozdravstvu polno veljavo. Razen zlata so v zobni protetiki v pretekli dobi uporabljali nerjaveče jeklo. Ta zlitina pa se da le težko in tudi netočno izdelati. Zato je danes v zobozdravstvu ne uporabljamo več. Podobno je z zlitinami kot n. pr. Randolf Silca itd. V zgodovini zobne protetike so poznali in uporabljali zlitino Econor, Palliag, Pedagon. Te so po barvi prekašale, po uporabnih lastnostih pa so bile enakovredne zlatu.

Auropel je podobna zlitina, ki so jo izdelale ljubljanske Rafinerije dragih kovin. Auropel, ki je platinsko bele barve, sestavljajo samo žlahtne kovine. Osnovna kovina je srebro, dodatek pa je paladij. Tema dve kovini pa je dodano zlato. Nova zlitina daje široke možnosti protetičnih izvedb. Povedati pa je treba, da je oblikovanje in pritrjevanje obročka iz Auropela le nekoliko težje. V vsakem primeru pa lahko s sodobnimi tehničnimi metodami izdelamo mostovne konstrukcije, ki so enakovredne zlatom.

Nov polavtomat

V tovarni »Mase« so izdelali polavtomat za obdelovanje glave živalnega stroja. S tem so povečali proizvodnjo skoraj za osemkrat.

Elektrokardiograf

V Pragi že izdelujejo nov tip prenosnega elektrokardiografa Elcabeta. Ta elektrokardiograf je zelo primeren za delo v ambulantah, prav pa bo prišel tudi zdravnikom na terenu.

Odšel je, jaz pa sem se nasmehnil za njim. Sem te le oցigani, čvekulja, čvekuljasta! Drugi dan, ko je bila moka že doma, je žena čudežno ozdravela.

Ker sem dal poslednji denar za moko in smo bili spet osvobodjeni skrbi zaradi izdatkov, sem ji ponovno prigarjal, naj bi prodala voziček.

Odločno je zavrnila moj predlog s tisto ustaljeno grožnjo:

— Počasi, prijatelj! Ne vemo ne ure, ne dneva... Janez Gresnik

POMANJKANJE ŠOLSKEGA PROSTORA NA JESE NICA

Šol je premalo!

Šolski prostori povzročajo že nekaj let na Jesenicah velike skrbi staršem in vzgojiteljem. Občinski ljudski odbor ima s svojimi sveti za kulturo in prosveto in svetom za šolstvo polne roke dela. O tem perečem šolskem problemu, ki postaja v zadnjem času že skoraj nevzdržen, razpravljajo na roditeljskih sestankih, pogostokrat tudi na zbornih volivcev.

Jesenice, ki so gospodarski, kulturni in politični center, se naglo razvijajo v pomembno tujkoprometno in železniško križišče in število prebivalcev hitro raste.

Res je, da smo v letih po osvoboditvi na Jesenicah veliko gradili. Zraslo je precej stanovalskih blokov, v železnici so zgradili vrsto novih, modernih, mehaniziranih in avtomatiziranih obratov, zgradili so nova upravna poslopja, nov sodoben kolodvor, uredili so ceste, ulice, pločnike, nasade, parke in sprehajalne poti, uredili so vodovod, hudočrtnike in kanalizacije. Pri tej izredni vsestranski dejavnosti pa nismo zmogli vsega.

Razen tega, da se vedno primanjkuje preko tisoč primernih delavskih družinskih stanovanj, bodo morali Jesenčani prvenstveno pričeti misliti, in ne samo to, tudi zgraditi preproste, ne predrage, predšolske, šolske in pošolske učilnice.

Saj se to vprašanje z vso ostrino postavlja v vseh delavskih središčih, toda tu pri nas je stanje, kot sem dejal, res že nevzdržno. Kar pogledjmo.

Dečje jasi so mnogo pretežne za sprejem vseh otrok mater, ki so zaposlene. Pa tudi lega jasi je neprimerna. Stoje namreč v neposredni bližini same železnice, kjer je mnogo preveč ropota, dima, prahu in plinov.

Imamo samo en otroški vrtec, ki je tako tesen, da se pouk v njem mora vršiti v dveh izmenah. Razumljivo, da se v takih pogojih predšolski mladini ne more nuditi tistih osnovnih vzgojnih prijemov, ki so za mladino iz delavskega središča potrebni. Otroške vrte bi si želeli na Javorniku in Koroski Beli, na Blejski Dobravi, na Plavžu in prav gotovo tudi na Hrušici.

Se mnogo težje pa je stanje po osnovnih šolah. Na Javorniku se stiskajo v osnovni šoli, nižja gimnazija, otroški vrt in številne sekcije DPD Svobode-Franceta Mencingerja. Kako se vzgojno delo odvija in da tako stanje ne vpliva najugodnejše na uspeh, ni treba posebej dokazovati.

Prostori šolske osnovne šole so bili zgrajeni leta 1908 za 150 šolobveznih otrok. Danes se drena v šestih učilnicah 739

šolarjev. Pouk poteka v skrajšani obliki in to v treh ali celo štirih izmenah nepretrgoma od 7.30 do 18. ure zvečer. Na enega učenca odpade komaj 0,37 m². Tudi mesto, kjer osnovna šola stoji, je za sedanje prilike in število otrok skrajno neprimerno, ker leži v neposredni bližini železnice, ob glavni cesti in v neposredni bližini dveh železniških prog. Zrak v učilnicah je slab in neznošen. Učenci in vzgojitelji stalno tožijo zaradi

glavobola. Da je primerov različnih obolenj več kot običajno in da učni uspehi niso najboljši, je razumljivo. Na Jesenicah se govori, da bo to šolsko poslopje odkupila železnica, že letos pa bodo začeli graditi novo poslopje za osemleto na najlepšem prostoru Jesenic, kjer ni ropota in prahu, toda obilna mera sonca. Šola naj bi bila dograjena do leta 1959. S tem bi bila vsaj delno razbremenjena tudi gimnazija, kjer gostujejo tudi učenci osnovne in glasbene šole. V načrtu se predvidevajo tudi novi šolski prostori za zapadni del kovinarskega mesta, kjer se naglo razvija sodobno stanovanjsko naselje. Ko bodo uresničeni ti načrti, se bodo starši in vzgojitelji šole rešili skrbi. Tedaj bodo tudi učni uspehi na kovinarskih Jesenicah bolj in bolj, šolski pouk se bo lahko razširil in odvijal tako, kot to predvideva šolska reforma.

O PROSVETNIH DOMOVIH!

Te dni, to je 5. in 6. aprila je v Ljubljani posvetovanje o prosvetnih domovih. To posvetovanje, ki ga je pripravil Svet kulturnoprosvetnih Zvez Jugoslavije, je izredno pomembno, saj bo podrobno obravnavano, kakšen naj bo prosvetni dom in komu naj služi, kako naj bo grajen in upravljan, da bo dejansko žarišče prosvetnega in kulturnega življenja kraja.

Srečko Kosovel

GODBA POMLADI

Moje srce je gnano od godbe,
ki nas čaka na rdeči obali,
človek, o človek, v svetli godbi
se slutnja (bodoči človek) zrcali,

Ko na otokih, na polotokih
in na celinah rdeči mostovi,
bratje iz Indije, Perzije, Afrike
bratje nam bodo, bodo drugovi.

O, izpustite v morje vse ladje!
O, naj zapojejo zlate sirene
Naj izletijo vsi aeroplani!
v srce človeka: »Človek, vstani!«

V soncu blestijo se bajoneti,
Ali poglej: i ti bodo pali;
moje srce je gnano od godbe,
ki nas pričakuje na rdeči obali.

NEKAJ O DEJAVNOSTI DELAVSKO-PROSVETNEGA DRUŠTVA SVOBODA I, ZAGORJE

Prazna dvorana

V zagorski »Svoboda I« je letošnji žilavost. Društvo je doslej imelo že 16 nastopov in med drugimi je priredilo Veseli večer in uprizorilo Bevkovo mladinsko igro »Tonček« in komedijo Viliama Wernerja »Komedijant Hermelin«. Morda bo kdo dejal, da je število prireditelj majhno, ker smo že v aprilu. Člani društva si na vse načine prizadevajo, da bi se več storilo, vendar v danih pogojih skoro ni mogoče storiti več. Društvo je na voljo v domu Partizana le majhen prostor, ki ga po pravici imenujemo »dvoranica«. Ob zimskih večerih je tam mirno, saj od vsehposod pihata.

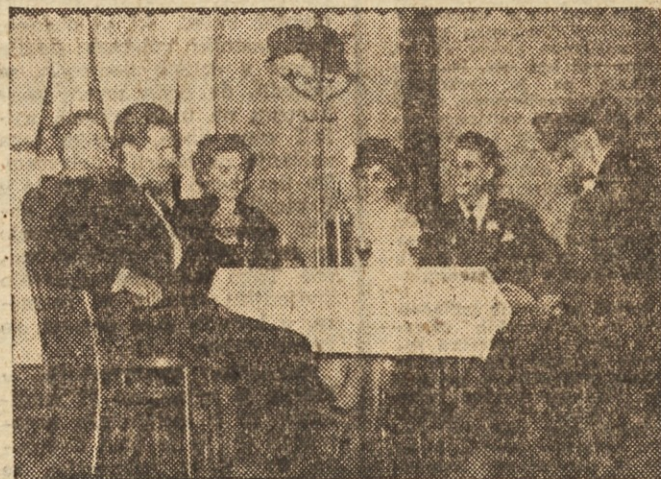
Kar nekam čudno se zdijo vse skupaj, ko vidiš, da se člani upravnega odbora ubadajo s stvarmi, s katerimi bi se morali drugi. Najhuje pa je morda to, da ni gnotne pomoči od nikoder. Sama »Svoboda I« pa z dohodki svojih prireditev le težko vzdržuje svojo dejavnost društva. Nebroj je težav, ki se vlečejo iz leta v leto, vendar do njih rešitve do danes še ni prišlo.

Tudi v upravnem odboru društva ni kot bi želeli. Požrtovovalno dela le nekaj članov. Ti res živijo z društvom, se spoprimajo s težavami in pomagajo pri prireditvah. Drugim pa se ne zdi prihajati niti na seje, kaj šele, da bi kdaj prišli med svoje člane. To ni sicer nič novega. Vendar bi kazalo v prihodnje izvoliti tak upravni odbor, ki bo, čeprav številčno šibkejši, v celoti delavnejši.

Sedaj pa še besedo o »prazni dvorani«.

23. marca je bila premiera V. Wernerja »Komedijant Hermelin« v režiji Hermana Mikliča — pred šestindesetimi gledalci! Ta je res huda. Več kot dva meseca so se tovariši pripravljali in dan za dnem prihajali v »dvoranico«. Ves ta čas se je režiser, ki je mimogrede povedal, železnica in ima težave s službo, trudil, da bi ta vesela

je bilo tam šestindeset ljudi. Verjetno je, da je takrat prenekateri vnet »svobodar« podvomil v koristnost svojega prizadevanja na kulturnem polju. Kaj je vzrok tolikšega nerazumevanja Zagorčanov? Saj so vendar ob priliki ankete, ki jo je razpisal upravni odbor v veliki večini rekli, da si žele vselihi iger, komedij. In sedaj ko

Prizor iz Suhodolčanove igre »Oblaki so rdeči«. Igro je uprizorila mladinska dramska skupina »Slava Klavara«.

Igra bila čimbolje zaigrana. Mnogokrat se je jezil, večkrat podvomil v uspeh igre. Toda skupno z igralci z vztrajnostjo, ki je res vredna pohvale, z željo, da pripravijo Zagorčanom nekaj veselih ur — so uspeli. Delali so dan za dnem več kot dva meseca in pol.

In takrat, ko so menili, da bo dvorana polna, so doživeli razočaranje: namesto polne dvorane

je igrala družina pripravila komedijo — dvorana prazna! Se nekaj besed Zagorčanom, ki obiskujejo prireditve »Svobode«: igralci vas imamo radi. Kolikor več vas je, tem bolj smo srečni. Svobodari ne iščejo gnotne nagrade. Največja nagrada, ki smo jo lahko deležni je: vaš obisk in vaše sodelovanje.

L. P.

Anton Augustinčič: »Glava padlega borca«

PISMO IZ MARIBORA

Nove slovenske igre

Vodstva poklicnih gledališč so dokaj nezaupljiva do domačih novitet. Zato ni čuda, če so slovenski dramatik prišli obratovati do amaterskih gledaliških skupin, ki imajo neprimerno več smisla in poguma za uprizorjanje del domačin avtorjev. V Mariboru so letos na deskah amaterskih odrov krstili že dve novi slovenski dramski deli. Poštarska dramska skupina je uprizorila veseloigro Janeza Svajncerja »Ognjeno srce«, mladinska dramska skupina »Slava Klavara« pa ljudsko igro Leopolda Suhodolčanov »Oblaki so rdeči«.

Nekaj besed o premieri Suhodolčanove igre. Najprej o avtorju in o igri: Polde Suhodolčan se je doslej uveljavil zlasti kot mladinski pisatelj v Cicibanu, Pionirju in na mladinskih straneh našega dnevnega časopisa. Založba Obzorja mu je izdala zbirko pravilic »Ognjeno srce«. V radiu so predvajali njegovi radijski igrice »Čudežna srajca« in »Sestra zlatolaska«. Napisal je tudi radijsko igro za odrasle »Nesmrtne žene«. »Oblaki so rdeči« je njegov dramski celovečerni prvenec. Ljudska igra z vsebino iz narodnoosvobodilne vojne, toda ne ljudska igra v slabem pomenu besede. Avtor si je zavestno izbral obliko nekoliko poenostavljene borbe med dobrim in zlim in njevoji so skorajda prej tipi kot značiji, toda to sodi že med zakonitosti ljudske igre, ki v tem pogledu ne išče globin. Morda bi mu lahko očitali v celoti preveč statike, ki je v ljudskih igrah, kjer je akcija poglavitna stvar, nismo vajeni in preveč gole konverzacije. Tudi simbolično romanstveno izpade iz celotnega realnega sloga igre. Toda ravno v dobrih, tekočih dialogih je največja avtorjeva moč. Naštet hibe morda ne morejo vzeti Suhodolčanovi igri cene, ki jo brez dvoma ima. Med igra-

mi s tematiko iz narodnoosvobodilne vojne bo zavzela vsega dostojno mesto v repertoarju ljudskih odrov.

Se nekaj besed o mladinski dramski skupini »Slava Klavara« in njenem režiserju Janezu Karlinu. Skupina je od sezone 1953/54 do danes uprizorila že vrsto del: Ingolič »Naši so se«, Nušič »Gumb« in »Svet«, Vasja Ovirik »Ko bi padli oživel«, Norman Krasna »John ljubi Mary«, Forster »Robinson ne sme umreti«. Vsa ta dela je režiser neumorno, požrtvovalno in iznajdljivo režiser Janez Karlin, ki je obenem tudi masker, pedagog in mentor, skratka duša skupine. Tudi Suhodolčanova igra je našla v režiserju Karlinu močno oporo. Reži-

ser se je trudil, da bi se z igralci oddolžil avtorjevemu zaupanju, kar mu je tudi v veliki meri uspelo. Uprizoritev je bila dostojna in avtor, ki je prisostvoval predstavi, je bil z njo zadovoljen.

Največja težava pri mladinskih gledaliških skupinah je ta, da je težko mladincem igrati in predstavljati starejše vloge. Zato je treba še posebej čestitati mladim igralcem »Slava Klavara«, da so se tako pogumno spoprijeli z zadnjimi igralskimi nalogami. Prav lepo so se predstavili: Sonja Karlinova, Nada Marčič, Danica Krambergerjeva, Danica Čizejeva, Stane Radolč, Jože Debevc, Vlado Aršič, Marjan Okorn in Dušan Cvetko.

D. M.

Mladinske ilustracije

Te dni je bila v mariborski Umetnostni galeriji odprta razstava ilustracij in knjig založbe Mladinske knjige, ki ima že svojo tradicijo. Tudi letošnja razstava je pestra in zanimiva, saj nudi gledalcu pregled najboljših mladinskih ilustracij pri nas. Razstavljene so izvirne risbe in reprodukcije risb ali litografij v knjigah.

Med risarji in ilustratorji so zastopani skoraj vsi vidnejši slovenski likovni umetniki: Milan Bizovičar, Viktor Cotič, Ančka Gošnik, Aleks Horvat, Karel Hrovat, Stane Kumar, Mirko Leber, Miha Maleš, France Mihelič, Nikolaj Omerza, Lajči Pandur, Roža Piščanec, Dušan Petrič, Ota Potokar, Marjiz Pregelj, Evgen Sajovic, Maksim Sedej, France Slana, Marlenka Stupica, Ivo Subic, Janez Vidic in Marija Vogelnkova.

Posebno se odlikujejo po izvirnosti in kvaliteti France Mihelič in Maksim Sedej, ki znata

priljubiti otroški duševnosti in najti zanjo ustrezno likovno govorico. Mladinske ilustracije je posebna panoga, ki jo obvladajo le redki umetniki, kajti ni nujno, da je še tako kvaliteten in priznan slikar, tudi dober ilustrator za mladino. Tak je primer z Miho Malešem, čigar litografije v pravljici »Laz ima kratke noge« so same po sebi dobra grafična, vendar za otroke docela neprimerna.

Razstava ima poleg likovnega značaja še značaj afirmacije založbe Mladinske knjige, ki izdaja dela iz svetovne in domače mladinske književnosti, domačim delom in ilustracijam pa posveča posebno skrb.

Da bi javnost lahko dobila resničen pregled nad slovensko mladinsko knjigo in ilustracijo, bi bilo potrebno, da bi tudi založba Obzorja priredila istočasno razstavo svojega mladinskega tiska in svojih ilustracij. Pogrešamo koordinacijo med založbami, ki naj bi dala taki

razstavi resnično vseslovenski značaj.

France Mihelič: Ilustracija iz knjige »Štirje letni časi«

Razstava moderne poljske umetnosti. Te dni je bila v Beogradu odprta razstava moderne poljske umetnosti. Ena in sedemdeset platen in deset skulptur nam odprinja sodobna stremiljenja mladih poljskih umetnikov. Iskane novih izraznih možnosti je osnovna značilnost razstavljavcev, čigar dela so v glavnem ustvarili v zadnjih letih. Razstava predstavlja zanimivo kulturno manifestacijo in omogoča našim državljanom, da se seznanijo s težnjami likovnih ustvarjalcev Poljske. V istem času je bila na Poljskem odprta razstava sodobne jugoslovanske umetnosti. Dela poljskih umetnikov bomo videli tudi v Ljubljani.

Vaclav Taranevski: Mrtva priroda

Iz likovnega sveta

Z naših platen

Naši zvesti prijatelji: To je po dolgem presledku spet film, ki je namenjen predvsem našim najmlajšim. Vendar tudi odrasli ga bodo z zadovoljstvom gledali. Vsi že poznamo Disneyjeve risanke in njegove junake. Reči moramo, da nas doslej še niso razočarali. Redkokateri filmski ustvarjalec zna tako preprosto, hkrati pa prepričljivo zgodbo, ki so navzlic svoji pravilčnosti tako blizu vsakdanosti. To velja tudi za zbirko risank, ki jih predvajajo pod gornjim naslovom. S svojim zdravim humorjem in nepriljubljenostjo nudijo urico prav prijetne zabave, nudijo več kot marsikatera »mladina« namenjena stereotipna kavbojka ali kriminalka.

Ulemite tatni: je precej uspešna parodija na razvpite kriminalke, ki največkrat s svojo bedasto in nemogočo vsebino le kvarijo gledalce in rekvizitov, obvezno število mrtvih, neuspehi in hkrati silni uspehi policije, junaki, ki razvozlavajo gordijske voze itd., vse to je vodilo znanega ameriškega režiserja Hitchcocka, ki velja drugače za mojstra kriminala, da je izoblikoval film s čisto vsakdanjo vsebino v dokaj ostro in satirčno parodijo. Da bi satirčno ost malo povečal, je še nekoliko ošvrknil denarno aristokracijo, ki kar umira od dolgočasia in zato prireja ples v stilu rokokoja, ob jazzu in sambu, da si vsaj malo »opomore«. Ob tej zgodbi, sproščeni igri ter odličnim barvnim posnetkom, je film seveda zabaven in še precej duhovit.

Ure obupa je eden boljših ameriških kriminalnih filmov. Za razliko od tistih kriminala, ki smo jih zadnji čas gledali pri nas, je v tem filmu čutil napredek, loteva se namreč vzdušja in duševnega razpoloženja družine, v katero se zatečejo pobegli zločinci, jih prisiljujejo, da žive običajno življenje, da bi jih s čemerkoli ne izdali. Film je tudi dobro režiran in igran in ne posebne škode, če si ga ogledate.

Dobro je, da veš

NEHRU Džavaharlal: Odkritje Indije. Ljubljana, DZS 1956, str. 675. Nehrujeva knjiga pomeni za nas odkritje ne samo enega največjih ozemelj na svetu, temveč tudi odkritje njenega, nam skoraj popolnoma neznanega zgodovinskega življenja. S svojo knjigo je postal najboljši tolmač indijske preteklosti in kulture zahodnemu svetu.

MALENSKE Miml: Plamenica. V Kopru, »Lipa« 1957, str. 543. Biografski roman o očetu naše književnosti Primožu Trubarju je zelo mikavno branje za vsakega bralca. Delo nas seznani z razmerami v šestnajstem stoletju in bo marsikomu razbistrilo del naše kulturne zgodovine.

VANDOT Josip: Kekec na voliči sledi. Ljubljana, Mladinska knjiga 1957, str. 138. Kekec! Kakor so ga nekoč otroci radi prebirali v »Zvončku«, tako je tudi danes priljubljen. Razen Kekeca, Pehte in njegovega volka spoznamo stare znance Rožleta, Mojca in Tinkaro.

KUNAVER Pavel: Nebe nad nami. II. Ljubljana, Kmečka knjiga 1956, str. 104. V drugem delu, ki ima podnaslov: »Zgradba vesoljstva«, nas avtor na poljuden način seznani z vesoljstvom izven našega sončnega sistema.

KRAMER Gerhard: Mi čemo marširati dalje. Rijeka, »Otokar Keršovani« 1956, str. 584. Pisatelj, veteran Vermahta, je eden izmed tistih, ki so se odločili, da ne bodo več marširali. Pred bralca razgrne pisano galerijo »malih ljudi«, zapletenih v zanke vojne. Predvsem nam pokaže, kako vojna negativno deluje na človeka in njegovo naravo.

TUDMAN Franjo: Rat protiv rata. Zagreb, Zora 1957, str. 316. Delo obširno obravnava partizansko vojskovanje v preteklosti in bodočnosti, razlaga razvoj partizanskega vojskovanja skozi zgodovino do njegove perspektive v dobi nuklearnega orožja. Lepo ilustrirano delo bo bogata zakladnica za vsakega bralca.

ZA MIR IN KORISTI DELOVNIH LJUDI

Delegacija Komunistične partije Francije, ki je bila 10 dni na obisku v naši državi kot gost Zveze komunistov Jugoslavije, je v petek odpotovala v Pariz. Pred njenim odhodom je bila objavljena skupna deklaracija, ki se glasi:

»Med razgovori so bila zelo široko in odkrito izmenjana stališča o perečih vprašanih skupne koristi s posebnim oziranjem na mednarodni položaj, na probleme socialistične izgradnje v Jugoslaviji, na razvoj delavskega gibanja v Franciji, na stike med ZK Jugoslavije in KP Francije, kakor tudi na probleme sodelovanja v mednarodnem delavskem gibanju nasploh.

Delegaciji sta lahko ugotovili, da so bili razgovori med predstavniki obeh partij po predledkih, do katerih je prišlo v minulih letih v odnosih med ZK Jugoslavije in KP Francije, zelo koristni in pozitivni.

Na teh srečanjih in bili položeni temelji za ponovno ureitev v razvijajočih normalnih in bratskih stikih med obeh partijama. Dolgoletne tradicije sodelovanja v mednarodnem delavskem gibanju ter mednarodni razpravi o razvoju tega sodelovanja. Delegaciji sta ugotovili, da je socializem na velikih Oktobrskih revolucijah v minulih 40 letih dosegel velike zgodovinske uspehe. Ideje socializma dobivajo po vsem svetu čedalje večje število pristaev.

Delegaciji poudarjata velik pomen XX. kongresa KP Sovjetske zveze tako iz teoretičnega kakor tudi iz praktičnega vidika za razvoj mednarodnega delavskega gibanja, korist boja za mir in socializem, kakor tudi za sodelovanje med komunističnimi in delavskimi partijami ter med komunističnimi državami na podlagi enakopravnosti, nevmesavanja v notranje zadeve in izmenjave izkušenj. Na teh načelih socializem sodelovanje med komunističnimi partijami kakor tudi sodelovanje med socialističnimi državami, ki jih veže proletarski internacionalizem ter skupni cilj in medsebojno sodelovanje so velikanska moč in velika pomena za okrepitev miru in razvoj socializma.

To sodelovanje in izmenjave izkušenj med komunističnimi partijami in socialističnimi državami upoštevajo nauke velike Oktobrske revolucije, različne izkušnje in izgradnji socializma in narodne specifičnosti posameznih dežel.

Predstavniki KP Francije in ZK Jugoslavije so se sporazumeli, da je v sedanjem mednarodnem položaju treba krepiti boj za mir, nadaljevati politiko popuščanja napredni po svetu in se bolj podpreti politiko mirljive koeksistence med vsemi narodi in državami.

V tej zvezi je treba prispevati nove napore za ureditev mnogih vprašanih, od katerih je odvisna okrepitev miru, predem priti iz zgoraj naštetih razlogov. Zato je treba razvijati proizvodnjo in uporabo jedrske energije v vojne namene, doseči sistem evropske kolektivne varnosti in urediti vprašanje ponovne združitve Nemčije na podlagi demokratičnega razvoja, ne pa na podlagi ponovne krepitve nemškega militarizma.

Delegaciji sta se sporazumeli, da bosta podprli vse napore, ki vodijo k pravični miroljubni ureditvi alžirskega vprašanja v skladu z Ustanovno listino OZN ter ob upoštevanju samoodločbe in v skladu s skupnimi koristmi narodov Francije in Alžira, kakor tudi v korist okrepitve miru na svetu.

Kar zadeva neurejene probleme Biliznega in Srednjega vzhoda, je treba ugotoviti, da se za gotovi mir v tem delu sveta. V tem smislu morajo ostati budne vse sile miru, ki so učinkovito delovale med napadom na Egipt.

Delegaciji sta se sporazumeli, da je v zvezi s trenjem glede tolmačenja dogodkov na Madžarskem bilo in je še vedno potrebno, da se v korist madžarskega naroda, ohranitve miru in socializma podpreta revolucionarna delavsko-kmečka vlada Madžarske pod predsedstvom Jánosa Kádara in Socialistična delavska partija Madžarske.

Da bi se borili za zaščito koristi delovnih množic za okrepitev miru in za socializem ter prispevali k enotnosti delavskega razreda, ZK Jugoslavije in KP Francije menita, da je potrebno razvijati sodelovanje s socialističnimi strankami in naprednimi gibanji.

Delegaciji ZK Jugoslavije in KP Francije menita, da se morajo medsebojno sili razvijati na načelih enakopravnosti, medsebojnega upanja, nevmesavanja v notranje zadeve, na podlagi razprave in morebitne odkrite tovariške kritike v vseh vprašanih, važnih za oboje strani, stoje pri tem na načelih marksizma-leninizma.

Sedanje razlike v glediščih o posameznih vprašanih po mnenju obeh delegacij ne bi smele biti ovira normalnega in uspešnega sodelovanja v vprašanih, v katerih je bilo doseženo soglasje med KP Francije in ZK Jugoslavije.

Rodna izmenjava mnenj in občasne tovariške razprave o problemih, ki zanimajo obe deželi in njune narode, ter o nalogah, ki čakajo mednarodno delavsko gibanje, lahko samo prispevajo k boljšemu razumevanju politike obeh dežel.

V načrtu je, da bo priselila v Jugoslavijo delegacija KP Francije, ki bo temeljiteje proučila pogoje in izkušnje socialistične izgradnje v Jugoslaviji. Dogovorjeno je bilo tudi, da se bo med ZK Jugoslavije in KP Francije nadaljevala redna izmenjava vseh vrstnih krepitve pri prijateljskih stikih med narodi Jugoslavije in Francije. V tem oziru poudarjata pomen gospodarskega in kulturnega sodelovanja med obeh deželama. Razvoj vsestranskega sodelovanja med Francijo in Jugoslavijo bo koristil stvar miru v Evropi in na vsem svetu.

NAJVEČJA STAVKA BRITANSKIH DELAVCEV V ZADNJIH TRIDESETIH LETIH

Odkrita napoved razredne vojne

V Veliki Britaniji stavka skoro 2 milijona delavcev. Nad 200.000 ladjedelniških delavcev stavka že tri tedne. Pred desetimi dnevi se jim je pridružilo nad milijon delavcev strojne in kovinske industrije, preteklo soboto pa še 550.000. Razen njih stavkajo še delavci v nekaterih manjših industrijskih vejah.

Pred dnevi je Bevan, vodja levega krila britanske laburistične stranke, objavil v listu »Tribune« članek, v katerem trdi, da je za sedanje stanje v britanski industriji popolnoma odgovorna konservativna vlada. Bevan piše, da pomenita odpor delodajalcev zahtevam za povečanje delavskih mezd in kruta protidelavska politika konservativne vlade »odkrita napoved razredne vojne«. Ob enem opozarja, da je namen vladne finančne politike povečati število nezaposlenih, »da bi delavcem izbili iz rok prednost za spoznanje in oslabil njihove pozicije v boju za ohranitev življenjske ravni«.

Stavka, ki tako močno pretresa Veliko Britanijo, je res »razredna vojna«. Iz zgodovine vemo, da v Veliki Britaniji v zadnjih tridesetih letih ni bilo tako velikega razrednega spopada. Konservativna vlada je s svojo gospodarsko in finančno politiko, ki temelji na sprostitvi »zasebne pobude«, povzročila v deželi (tj. se pod laburistično vladavino občutno okrepili vpliv države v gospodarstvu) takšne ekonomske probleme, ki so vsekakor morali vplivati na padec življenjske ravni in povzročiti razredne spopade.

In vendar ne gre samo za to. Med laburistično vladavino so delavski razred vsaj nekoliko pritegnili k sodelovanju v upravljanju gospodarstva, pod konservativci pa so se okrepile težnje, da bi vzeli delavcem s tistih nekaj pravic, ki so jih imeli pred leti. Laburistični poslanec Crossman je pred nedavnim dejal, da brez enakopravnega sodelovanja delavcev in delodajalcev ne bo v industriji nikoli miru. »Potrebno je,« dejal Crossman, »na črtno gospodarstvo, v katerem bodo vlada, delodajalci in sindikati sodelovali na podlagi skupne in za vse strani sprejemljive politike. Le v tem slučaju se bodo lahko sporazumeli o kontroli cen in dobičkov, ter o stabilnih mezdah«.

Sedanja stavka je v sindikalnih vrhovih oživila razpravo o boljši organizaciji proizvodnje. Sindikalni voditelji se v glavnem strinjajo, da po starem ne gre več; kako naj bi po novem upravljali gospodarstvo, pa še ne vedo. Večina predlaga, da bi bilo za začetek najpomembnejše, če bi vzpostavili zaupanje in enakopravno sodelovanje med delavci in delodajalci. To pa je dokaj težavna naloga, saj kot sami ugotavljajo, delodajalci nogočeno niti seznaniti delavcev z upravljanjem, zlasti pa ne z denarnimi podatki. Danes je v Veliki Britaniji manj kot 20 odstotkov podjetij, ki sporočajo delavcem finančne podatke, medtem, ko je v ZDA takih podjetij že 40 odstotkov.

Stavka, ki so jo torej povzročili številni in med seboj tesno povezani problemi, pa ni kratkem zahtevali znižanje mezd v industriji oblike in obutve, v gradbeništvu, strojni industriji itd. Kaj takega nikdar ne bomo dovolili.

Predsednik tuniske vlade Habib Burgiba je predlagal, naj bi v bližnji prihodnosti sklicali konferenco neodvisnih afriških držav. Na konferenco bi povabili Etiopijo, Libijo, Egipt, Sudan, Libijo, Maroko, Tunis in Gano. Namen konference bi bil, da države, ki so pred nedavnim doživele neodvisnost, prouče razmere v Afriki ter utrde medsebojne kulturne in gospodarske stike.

KORISTNA POUDBA BURGIBE

Predsednik tuniske vlade Habib Burgiba je predlagal, naj bi v bližnji prihodnosti sklicali konferenco neodvisnih afriških držav. Na konferenco bi povabili Etiopijo, Libijo, Egipt, Sudan, Libijo, Maroko, Tunis in Gano. Namen konference bi bil, da države, ki so pred nedavnim doživele neodvisnost, prouče razmere v Afriki ter utrde medsebojne kulturne in gospodarske stike.

Stavka, ki so jo torej povzročili številni in med seboj tesno povezani problemi, pa ni kratkem zahtevali znižanje mezd v industriji oblike in obutve, v gradbeništvu, strojni industriji itd. Kaj takega nikdar ne bomo dovolili.

Stavka, ki so jo torej povzročili številni in med seboj tesno povezani problemi, pa ni kratkem zahtevali znižanje mezd v industriji oblike in obutve, v gradbeništvu, strojni industriji itd. Kaj takega nikdar ne bomo dovolili.

Stavka, ki so jo torej povzročili številni in med seboj tesno povezani problemi, pa ni kratkem zahtevali znižanje mezd v industriji oblike in obutve, v gradbeništvu, strojni industriji itd. Kaj takega nikdar ne bomo dovolili.

B. D.

naletela pri vseh sindikalnih voditeljih na enak odmev. Spočetka so sindikati zahtevali zvišanje mezd za 10 odstotkov. Lastniki ladjedelnic so predlagali 5 odstotkov, toda delavci ne bi smeli vse leto zahtevati novega zvišanja mezd. Sindikati ladjedelniških delavcev so zato napovedali stavko. Stavkovno gibanje pa se je tako hitro razširilo, da so se prestrašili celo nekateri sindikalni voditelji, ki se boje, da bi stavka utegnila onemogočiti dolgoletno sodelovanje med njimi in vlado. Zato so začeli popuščati. Toda večina sindikalnih voditeljev, podprta od milijonov delavcev, je nastopila proti prevetilemu odstopanju od prvotnih zahtev. Ko pa so delodajalci že med stavko predlagali 3,5 odstotka zvišanja mezd, se je ogorčenje še povečalo in potegnili so seboj tudi nekatere okorele oportuniste v sindikalnih vrhovih.

V terek so imeli sindikalni voditelji posvetovanje o položaju. Razpravljali so o odgovoru na poziv vlade, naj bi delavci prenehali stavkati, dokler anketno sodišče ne bo končalo preiskave. Kaj so sklepili, še ne vemo. Zvedelo se je, da so pripravljali končati stavko, če delodajalci zagotovijo za 5 % zvišanje mezd s pogojem, da bi se nadaljevala pogajanja o končnem sporazumu. Obenem pa iz Londona poročajo, da je novih 400 tisoč delavcev zagrozilo s stavko.

Zanimivo je, da se je v teh dneh včlanilo v sindikate veliko število delavcev.

Ob zaključku lista smo zvedeli, da je skupščina 40 sindikatov ladjedelniških in strojnih delavcev sklenila priporočiti delavcem, naj se v četrtek, 4. aprila, vrnejo na delo. Uradno poročilo sindikatov trdi, da so bili delodajalci s stavko prisiljeni začeti razgovore z delavci, ki naj zdaj nadaljujejo delo, dokler ne bo znana odločitev arbitražnih sodišč.

DEMONSTRACIJE ZA MIR V ALŽIRU

Preteklo soboto so bile v Parizu velike demonstracije študentov, ki so zahtevali mir v Alžiru. Demonstranti so hoteli izročiti predsedniku republike poslanico, v kateri so zahtevali, naj vlada stori vse, da bi pomirila Alžir, toda policajso jih obkolili in razgnali.

Krepitev solidarnosti med jugoslovanskim in italijanskim delavskim razredom

Ob zaključku obiska italijanskih socialistov v Jugoslaviji je bilo objavljeno skupno poročilo o razgovorih delegacije Zveze komunistov Jugoslavije ter delegacije Socialistične stranke Italije. V poročilu je med drugim rečeno:

»V razgovorih med temi delegacijami in na vseh drugih srečanjih sta vladala prijateljsko vzdušje in duh medsebojnega razumevanja ter odkritosrčnosti. Razgovori so se nanašali na pereče probleme mednarodnega delavskega gibanja, na probleme miru na svetu in na vprašanja medsebojnih stikov. V razgovorih so ugotovili istovetnost gledišč o največjih težavah in bistvenih za okrepitev mednarodne varnosti in miru, kakor tudi za utrditev socializma na svetu.

Delegaciji menita, da se po nedavnih krizah v mednarodnih stikih znova odpirajo pozitivne perspektive popuščanja mednarodne napetosti, čeprav je ostalo mnogo elementov nevarnosti za stabilnost svetovnega miru, kakor so nasprotni bloki, tekmovalnost v oboroževanju, razkosanost Nemčije, nasprotja na Srednjem vzhodu, vojna v Alžiru itd.

V tem mednarodnem položaju pomeni boj za mir predvsem boj za premaganje blokov, za kolektivno varnost, slemenje na splošno kontrolirani razorožitvi, na prepovedi preizkusov jedrskega orožja, in uporabe atomskih orožja. Boj za mir hkrati pomeni boj zoper imperializem in kolonializem, za spoštovanje enakopravnosti stikov med državami, in vojne narodov, ki teže za neodvisnostjo in samoupravo, podporo mednarodni akciji za pomoč nerazvitim deželam in podžem, kakor tudi za krepitve vloge OZN za krepitev vloge.

Delegaciji se strinjata v tem, da si morajo socialistične sile prizadevati, da bi odstranili sedanjo razdeljenost Evrope in ustvarili pogoje za mednarodno varnost v Evropi. Važno je zlasti čim širše sodelovanje ter gospodarska in kulturna izmenjava med deželami s različnimi družbenimi sistemi. Delegaciji imata vsaki politiko o poziciji sile za oviro stabilizacije miru in nasprotno koristim razvoja socializma.

Da bi bila mirovna akcija možna, je potrebno, da najdejo vse sile, ki se sklicujejo na socializem, skupno platformo in stališča, to pa je moč doseči samo z močnim vzpodbujanjem delavskega in ljudskega gibanja in odstranjevanjem politike, ki v katršni koli obliki sloni na izključitvi koristnih katere koli države. Izkušnje in dokazi, ki delavski gibanji vsega sveta dokazujejo, da ni možna resnična demokracija, če ta ne odpira poti socializmu in da ni možen demokratični razvoj socializma, če ga ne spremlja vzporedni razvoj demokratičnih oblik družbe.

Ni dvoma, da nauki iz teh izkušenj prispevajo k zbiranju vseh sil, ki imajo pred očmi socializem in skupni borbeni platformi. Delegaciji se torej strinjata v tem, da je treba iskati ustrezne oblike sodelovanja med raznimi strujami delavskega gibanja.

Obisk delegacije Socialistične stranke Italije v Jugoslaviji, kakor tudi bodoči stiki med obeh partijama, o važnosti katerih se obe delegaciji strinjata, bodo pomenili prispevek k krepitvi solidarnosti med jugoslovanskim in italijanskim delavskim razredom, kakor tudi k zblizanju med narodi obeh dežel. Vsaka akcija za zblizanje stikov, gospodarske in kulturne izmenjave, za obravnavanje neurejenih problemov med narodi obeh dežel v obmejnem pasu, bo prispevek k začetku miru in priatelstvu med narodi obeh dežel. Delavci obeh dežel bodo morali v prihodnje še bolj tolaščiti te zahteve.

Obisk delegacije Socialistične stranke Italije v Jugoslaviji, kakor tudi bodoči stiki med obeh partijama, o važnosti katerih se obe delegaciji strinjata, bodo pomenili prispevek k krepitvi solidarnosti med jugoslovanskim in italijanskim delavskim razredom, kakor tudi k zblizanju med narodi obeh dežel. Vsaka akcija za zblizanje stikov, gospodarske in kulturne izmenjave, za obravnavanje neurejenih problemov med narodi obeh dežel v obmejnem pasu, bo prispevek k začetku miru in priatelstvu med narodi obeh dežel. Delavci obeh dežel bodo morali v prihodnje še bolj tolaščiti te zahteve.

Nedvomno so vse te reči tudi tesno povezane s celotnim gospodarskim sistemom Poljski gospodarski sistem je zlasti v zadnjih mesecih doživel vrsto resnih popravkov, med katerimi prevladuje sprostitve sistema upravljanja in prenašanje pristojnosti na nižje državne organe. Poljski državni poudarjajo v svojih izjavah, da se spremembe šele začeti in da je treba, v skladu z možnostmi, pričakovati nadaljnjih sprememb. Te spremembe bi pravzaprav morale pripeljati do uresničenja tako imenovanega »poljskega gospodarskega vzorca«. Pri tem se poraja vrsta vprašanj, od katerih so mnoga povezana s pojmovanjem vloge zakona vrednosti v socializmu. Potemtakem je povsem razumljivo, da mnogi menijo, naj bi imela podjetja prost stik s trgom, tako da bi delavski sveti res lahko izkoristili vse skrite proizvodne rezerve in dosegli materialno zainteresiranost vsakega posameznika in celotnega kolektiva kot pogonsko silo za povečanje in izboljšanje proizvodnje.

Razvoj delavskega samoupravljanja na Poljskem v posebnih poljskih pogojih ima vse značilnosti postopnega procesa, v katerem se vodilna vloga subjektivnega faktorja prepleta s spontanimi akcijami delavskega razreda. Ni dvoma, da bo ta razvoj prinesel nove rešitve in obogatil izkušnje mednarodnega delavskega gibanja.

R. A. Filipovič, Jugopres

SINDIKATI KOSTARIKE ZA OBRAMBO PRIDOBITEV DELAVCEV

V boju se krepi enotnost proletariata

V zadnjih nekaj mesecih se Generalna konfederacija delavcev Kostarike resno prizadeva, da bi ohranila sedanje delavske mezd, ki jih hočejo delodajalci znižati.

Glavno bogastvo Kostarike je kava. Dve tretjini proizvodnje kave izvažajo. Lastniki plantazij kave, ki so obenem tudi lastniki velikega števila delnic v drugih podjetjih, so sklenili, da bodo zaradi konkurence na tujih tržiščih znižali cene kave, stroške tega znižanja pa naprtili delavcem. To jim delno uspeva, ker je v Kostariki, zlasti na vaseh, veliko nezaposlenih, ki primajo za vsako delo, ne glede na mezo. Tako vsakodnevno rasejo življenjski stroški, in razmere, v katerih žive delavci, so vedno slabše.

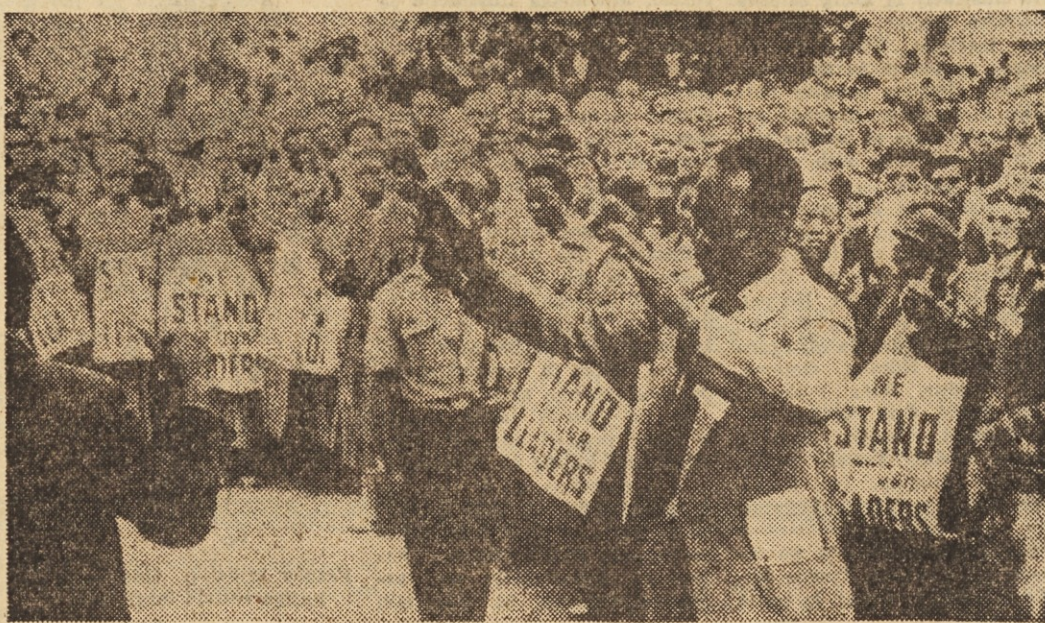
Generalna konfederacija, v katero je včlanjeno 32 sindikatov in 5 sindikalnih organizacij (in ki je član Svetovne sindikalne federacije), se trudi, da bi za vsako ceno obvarovala pridobitve delavcev. D bi svoj cilj dosegla, se povezuje z drugimi sindikalnimi organizacijami v deželi. Doslej je uspela navezati tesne stike s dvajsetimi sindikati. To sodelovanje se iz dneva v dan krepi. »Boj za sindikalno enotnost«, je pred nedavnim izjavil sekretar Generalne konfederacije, »mora biti najvažnejša naloga naših organizacij, kajti samo s skupno akcijo bomo obvarovali naš pravice, združili vse delavce naše dežele«.

le in prisilili vlado, da spusti iz zapora zaprite sindikalne voditelje.

Delodajalci skušajo razbiti delavsko fronto s podkupovanjem in aretacijami. Pri tem izkoriščajo zaostale sloje delavcev, zlasti nepismene in razredno nezavedne poljedelske delavce. Toda tudi to jim ne uspeva tako kot nekdo Generalna konfederacija je razvila široko politično-propagandno delavnost, in njene vrste se tudi na vaseh vedno bolj krepe.

Miguel Dior, eden izmed voditeljev Generalne konfederacije, je na konferenci sindikalnih aktivistov februarja letos dejal: »Delodajalci ne govorijo resnice, ko pravijo, da jim je žal, ker so jih ekonomski razlogi prisilili, da zmanjšujejo meze delavcev, ki delajo na plantazah kave. To bi bil šele njihov prvi korak. Če bi jim dovolili ta korak, bi v

Demonstracije pred johan-nesburškim sodiščem (Južnoafriška unija), v katerem sodijo voditelji domačinov, ki so zahtevali enakopravnost za črnce. Tisoč demonstrantov protestirajo proti rasistični politiki južnoafriške države.

Delavsko samoupravljanje na Poljskem

Ze nekaj mesecev po oktobrskih dogodkih so na Poljskem izvolili več sto delavskih svetov. Največ jih je v industrijskih središčih, kjer so najmočnejše tradicije delavskega gibanja (Katovice, Lodz, Varšava). To dokazuje, da nastajajo organi delavskega samoupravljanja predvsem tam, kjer je najmočnejša zavest delavskega razreda.

Ceprav so delavski sveti še zelo mladi, so že marsikje pokazali težnjo po razširitvi pristojnosti, ki jim jih daje Zakon o delavskih svetih z dne 19. novembra 1956. Te težnje se najbolj zgornjo kažejo ob izdelavi statutov delavskih svetov in v razpravah o teh statutih.

Sestavke in predloge, ki jih pišejo znani publicisti, ekonomisti in družbeni delavci o tem vprašanju, o »poljskem gospodarskem vzorcu«, lahko razdelimo v dve skupini.

Nekateri menijo, da sedanja pooblastila delavskih svetov in njihovi odnosi z gospodarsko administracijo vodijo h kompromitiranju ideje delavskega samoupravljanja, ker omejuje vlogo delavskih svetov tako, da bi bili le-ti samo posvetovalna telesa državnih organov v gospodarstvu, ki naj bi ostali še vnaprej odločujoči činitelji glede planiranja, kooperacije, distribucije, cen itd. Drugo naziranje se omejuje na to, da je

treba razpravljati o spremembah v gospodarskem sistemu in torej tudi o spremembah pristojnosti delavskih svetov postopno in previdno, da bi se izognili motnjam v gospodarstvu.

Povsem razumljivo je, da porajajo vprašanja o vlogi delavskih svetov in drugi vidiki novega družbenega razvoja na Poljskem različne težnje in stališča. Toda vse razvoj ideje delavskega samoupravljanja kaže nenehni dvig elementov družbenega upravljanja v gospodarstvu. Sindikalistična pojmovanja vloge delavskih organov v gospodarstvu, ki so nastala po poznanskih dogodkih, so šla kmalu v pozabo spriču aktivnosti delavskega razreda. Ki je takrat nastopil kot dejanski politični činitelj pri reševanju nasprotij prejšnjega sistema. Osmi plenem CK Združene poljske delavske partije in Zakon o delavskih svetih sta dala organom delavskega samoupravljanja nov pomen: postali so činitelji delavske demokracije, ki naj bi, vsaj v tem obdobju, uresničili določene ekonomske naloge v proizvodnih podjetjih.

Pri uresničenju tej zamisli so se pokazale nove težave. Tako na primer nasprotovanje, ki so ga kazali do mladih delavskih

OKNO V SVET

svetov državnih gospodarskih organi. Na posameznih področjih še vedno niso izdali ustreznih predpisov (kljub temu, da so bili za to zadoščeni) o razširitvi pristojnosti podjetij in torej tudi delavskih svetov. Opaziti je tudi podcenjevanje delavskih svetov pri ministrstvih in njihovih generalnih direktoratih ter težnje nekaterih delavskih svetov, da bi večji del dobička podjetij spremenili v plačni sklad, brez izpolnitve družbenih obveznosti in podobno. Poseben, kompliciran politični položaj na Poljskem do volitev ni dopuščal, da bi Združena poljska delavska partija postavila več pozornosti temu vprašanju. Toda izjave zastopnikov kluba poslancev Združene poljske delavske partije v Sejmu — da so delavski sveti in kmetijsko temeljni problemi, s katerimi se je treba ukvarjati — kažejo živahnejšo dejavnost Združene poljske delavske partije na tem področju.

Povsem razumljivo je, da partija delavskega razreda aktivno vodi proces, ki dejansko pomeni vzpostavljavanje novih družbenih odnosov v gospodarstvu. S tem dobi vprašanje »Kako naprej z delavskimi sveti?«, ki ga je postavilo v naslovu nekega svojega članka glasilo CK Združene poljske delavske partije »Ziće partiji«, še večjo aktualnost.

Dosedanje izkušnje in težnje, ki jih kaže poljski delavski razred, bodo vsekakor omogočile celovitejši pogled o vlogi delavskih svetov v socialističnem sistemu Poljske. Tu pa seveda ne gre toliko za trenutne oblike dejavnosti organov delovnih kolektivov, ko-

likor za določeno perspektivo njihovega razvoja.

Lahko rečemo, da sedanja javno izražena pojmovanja o delavskih svetih bolj precizirajo njihovo današnjo vlogo v okviru obstoječega gospodarskega sistema, ne da bi razpravljala o perspektivni vlogi delavskih svetov kot činiteljev spreminjanja družbenih odnosov v gospodarstvu.

In današnje naloge delavskih svetov na Poljskem? Brez dvoma: saniranje razmer v podjetjih, boj proti razpispanju sredstev, nedisciplinirani deli, ter boj za povečanje proizvodnje, znižanje proizvodnih stroškov, za dvig stranske pomožne proizvodnje, ki bi omogočala uporabo odvečne delovne sile v podjetju in od katere bi del dobička, podobno kot del planskega in nadplanskega dobička, prišel v tisti sklad podjetja, čigar sredstva so namenjena za izboljšanje materialnega položaja delavcev in ki pomenijo temeljno ekonomsko izpodbudo za delavce.

Prav gotovo lahko te naloge v določenem obdobju izpjavajo dejavnost delavskih svetov, zlasti če upoštevamo velike proizvodne rezerve v mnogih podjetjih. To pa hkrati tudi precejšnje možnosti za ekonomsko šolanje delavskih svetov in delavcev nasploh.

Vse to so naloge delavskih svetov, ki pa so bile v številnih primerih tudi formalno naložene sindikalnim organizacijam in njihovim vodstvom. Zato moramo predvsem pričakovati teoretičnih razgledov o nadalj-

njih poteh razvoja delavskih svetov na Poljskem.

Nedvomno so vse te reči tudi tesno povezane s celotnim gospodarskim sistemom Poljski gospodarski sistem je zlasti v zadnjih mesecih doživel vrsto resnih popravkov, med katerimi prevladuje sprostitve sistema upravljanja in prenašanje pristojnosti na nižje državne organe. Poljski državni poudarjajo v svojih izjavah, da se spremembe šele začeti in da je treba, v skladu z možnostmi, pričakovati nadaljnjih sprememb. Te spremembe bi pravzaprav morale pripeljati do uresničenja tako imenovanega »poljskega gospodarskega vzorca«. Pri tem se poraja vrsta vprašanj, od katerih so mnoga povezana s pojmovanjem vloge zakona vrednosti v socializmu. Potemtakem je povsem razumljivo, da mnogi menijo, naj bi imela podjetja prost stik s trgom, tako da bi delavski sveti res lahko izkoristili vse skrite proizvodne rezerve in dosegli materialno zainteresiranost vsakega posameznika in celotnega kolektiva kot pogonsko silo za povečanje in izboljšanje proizvodnje.

Razvoj delavskega samoupravljanja na Poljskem v posebnih poljskih pogojih ima vse značilnosti postopnega procesa, v katerem se vodilna vloga subjektivnega faktorja prepleta s spontanimi akcijami delavskega razreda. Ni dvoma, da bo ta razvoj prinesel nove rešitve in obogatil izkušnje mednarodnega delavskega gibanja.

R. A. Filipovič, Jugopres